

Molestiam, vimque illam eidem inferre cuiquam sub anathematis poena interdicitur;

Nec alienare quidem eius bona, nisi ad meliorem commutationem.

Abbatia S. Timothei eidem subicitur hospitiis causa.

Anathema contra inobstantes.

ciis et habitationibus, thesauris et ornamentis, et quibuslibet pecuniis. Statuentes sub divini iudicii obtestatione, et anathematis validis interdictionibus, ut nunquam, neque ullus rex, neque archiepiscopus vel episcopus vel etiam quorumlibet hominum magna, parvaque persona, praesumat eidem archimōnasterio ad damnum sive molestiam incumbere, sive de rebus et possessionibus ipsius auferre, et alienare. Promulgamus autem, et hoc auctoritate B. Petri apostolorum principis, et per huius nostri apostolici privilegii constitutionem, ut omnia quae a te vel a quibuslibet christifidelibus eidem archimōnasterio donata sunt vel in futurum donata fuerint, firma stabilitate ad ius et dominium ipsius permaneant: nec licentia sit cuiquam homini, vel conferre (1) vel alienare quid ex omnibus quae ad illud pertinent, nisi ad communem utilitatem roborandam iustitiae, et gratiam competentis commutationis. Insuper abbatiam sancti Timothei quam eidem sancto Remigio ad usum hospitalitatis tua largita est industria, quatenus cum tuorum tum etiam successorum, atque monachorum, ad hospitium necessaria, rata benevolentia non deficient, abbas loci provideat, atque ad communem utilitatem distribuat: ita dumtaxat, ne archiepiscopalis affluentia in suis nimium, non prout ferre locus possit, excedat. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu, contra huius nostri apostolici privilegii paginam sciens agere praesumpserit, sciat se Dei, et sancti Petri apostolorum principis, nostraeque humilitatis iudicio excommunicatum, immo anathematizatum cum diabolo et omnibus impiis, quibus praeparatus est cruciatus aeternus. Qui vero pio intuitu haec observare et custodire studuerit, a misericordissimo Domino Deo nostro benedictionis gratiam et aeternae vitae gloriam inter sanctos et electos consequi mereatur.

Scripta per manus Stephani scriniarii

(1) Leg. auferre.

sanctae romanae Ecclesiae, in mense aprilis, indict. xv. Datum per manum Andree episcopi viii kalendas maii, anno pontificatus domini nostri Iohannis sanctissimi et tertii decimi papae viii, imperii autem domini Ottonis Maioris Augusti xi, Iunioris vero v, in mense iv, indictione quintadecima.

Dat. die 24 aprilis anno Domini 972, pontif. Iohannis anno viii.

XVI.

Monasterium Sancti Salvatoris Papiensis ab Adelaida imperatrice erectum, et dotatum, protectioni, non autem iurisdictioni episcopi Papiensis committitur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Fundatio monasterii prope Ticinensem civit. ab Adelaide sub S. Benedicti regula; et dotatio. — Eiusdem imperatricis preces Iohanni PP. porrectae. — Exemptio monasterii a iurisdictione cuiuscumque episcopi et sacerdotis, ac praesertim Ticinensis; — Qui monasterium non adeat nisi rogatus. — 6. Clausulae.

Iohannes episcopus servus servorum Dei, Petro venerabili episcopo sanctae Ticinensis Ecclesiae, salutem.

Cum pie desiderium voluntatis et laudandae devotionis intentio sacerdotalibus sit semper studiis adiuvanda, cura est sollicitudini adhibenda ut ea quae pro quiete religiosae congregationis fuerint ordinata, nec dissimulatio negligere, nec quaedam valeat praesumptio perturbare: scilicet sicut hoc quod rationis exigit utilitas oportet definiri, ita quod definitum fuerit non debet violari. Et quia praecellentissima filia nostra Adheleis Augusta divini amoris fervore succensa, non longe a moenibus Ticinensis civitatis monasterium in propriis constituit, sanctosque ac venerabiles coenobitas ibidem undecumque potuit colligere curavit: qui in sanctae conversationis proposito secundum beatissimi Benedicti normam regularem sub abbate

(1) Nuper erul. ex Archiv. Vatic.

viventes incessanter Dominum maiestatis exorare tam pro requie prioris viri sui gloriosae memoriae Lotharii regis, quamque pro statu imperatoris clementissimi filii nostri Ottonis invictissimi Augusti, simul etiam communis filii et eorum ac nostri item Ottonis Augusti suaeque animae mercede; praedictumque monasterium liberaliter possessionibus dotaverit, necessariisque omnibus iuxta id quod sibi pie visum est pro habitantium sustentatione cumulaverit, bene fratrum reverentissime tua sanctitas novit; cui ne voluntas unquam duceretur in irritum, et ea quae pro quiete monachorum disposita fuerant turbarentur, quaeque contulit in iure eidem monasterio apostolica petiit auctoritate firmari; haec quoque suae petitioni subiungente, ut eidem monasterio tam in dispositione rerum, quam in ordinatione abbatis quaedam pariter privilegia largiremur: sciens quippe eam apostolicae sedi reverentiam a fidelibus exhiberi, ut quae eius fuerint decreto disposita, nullius deinceps usurpationis molestiam quatiantur: unde quia effectum et imperialis voluntas et tam pia pro servorum Dei quiete sollicitudo expostulabat; iuxta petitionem eiusdem praecellentissimae filiae nostrae Augustae praefato eidem monasterio in honorem Domini Salvatoris constituto sanctae sedis apostolicae privilegia gratanter indulgemus: ubi omnia quae amplectendae voluntatis eius studium deposcebat, apostolicae auctoritatis annisu firmata sunt. Statuentes inter alia, ut nullus episcoporum vicinarumque Ecclesiarum quilibet sacerdos in idem monasterium sibi ius ecclesiasticum aliquo modo vindicet ac defendat; nisi forte a parte monasterii scilicet a fratribus pro negotio aliquo ecclesiastico fuerit invitatus. Et quoniam, fratrum dilectissime, locus ipse, ubi praedictum monasterium extractum est ad dioecesim sanctae Ticinensis Ecclesiae, cui tua fraternitas Deo auctore praest, hactenus pertinuisse dignoscitur: ne sub hac occasione

Eiusdem imperatricis preces Iohanni PP. porrectae.

Exemptio monasterii a iurisdictione cuiuscumque episcopi et sacerdotis, ac praesertim Ticinensis;

Exordium.

Fundatio monasterii prope Ticinensem civit. ab Adelaide sub S. Benedicti regula; et dotatio.

in eodem monasterio alicuius potestatis praerogativam tibi aliquando usurpare praesumas; ex beati Petri apostolorum principis nostraeque humilitatis auctoritate modis omnibus interdiciamus. Postulatus vero a parte monasterii scilicet, a fratribus, visitationem tuam illis respectu divini amoris devote exhibe: non autem petitus monasterii secreta ullatenus adire praesumas, ne per adventus tui praesentiam in servorum Dei recessibus popularis occasio praebatur. Haec namque omnia, quae tibi in praesenti de saepedicto monasterio interdiciamus, cunctis etiam, qui in eo quo es ordine locoque successerint, sub interminatione divini iudicii, beati quoque Petri apostoli nostraeque humilitatis auctoritate, sibi aeternaliter interdicta cognoscant. Tu vero, frater, ea quae a nobis statuta sunt, sacerdotali sicut decet studio, inviolata conserva, nec ea patiaris in aliquo temerari: scilicet in custodiendis eis fraternitas tua se semper exhibeat quatenus et omnem inquietudinis occasionem de loco venerabili excludat et aliis similia operari persuadeat: dum se in custodiendam voluntatem nostram sollicitam ut decet exhibuerit et devotam. Huius autem censurae cautionem duplici tenore scribi decrevimus; statuentes ut una inter tuae Ecclesiae scrinia, alia vero ab abbate servetur monasterii. Scriptum per manus Stephani scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilis, indictione decimaquinta.

Script. mense aprilis anno Domini 972, pontif. Iohannis anno viii.

BENEDICTUS VI

(1) PAPA CXXXVI

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXXII.

Benedictus sextus, natione romanus, ex patre Hildebrando, post Ioannem XIII

(1) Legendus annotator Baronii, quare Dono Benedictus PP. praeficiatur.

Qui monasterium non adeat nisi rogatus.

Clausulae.

summus pontifex electus, ordinatur post diem 28 novembris anni 972. Sedit in pontificatu annum I, menses VI (1). Fuit autem temporibus Zimisicis in Oriente, in Occidente vero Ottonis I et Ottonis II eius filii imp. Benedictus comprehensus a quodam Theodora filio, et in castellum S. Angeli retrusus, ibi strangulatus est propter Bonifacium Diaconum, quem traserant vivente eo PP. (2) mense circiter maio anni 974. Eius cadaver in basilica B. Petri tumulatum est.

I.

Monasterium Montiserrati ab omni saeculari vel ecclesiastica iurisdictione liberum declaratur: variisque donatur privilegiis (3).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium abbati iurisdictione subicitur sine ullius alterius interventu; eiusdem bona confirmantur. — Eius immunitas a cuiuscumque personae potestate. — Etiam successoribus pontificibus vim eius rebus inferre sub anathemate interdicitur. — Abbatis electio ad monachos spectare decernitur. — Si episcopus electum gratis consecrare noluerit, liberum ei sit a quolibet ordinationem suscipere. — Anathema contra inobservantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Caesario abbati venerabilis coenobii Sanctae Caeciliae Montiserrati, et cunctae tuae congregationi, successoribusque tuis perpetuam in Domino salutem.

Quoniam concedenda sunt quae rationabilibus desideriis pertinere noscuntur; nostra apostolica auctoritas ad roborandam piam fidelium devotionem in praestandis privilegiis debet minime abnegari. Igitur excellentia tua et laudabilis mansuetudo postulavit a nobis, quatenus apostolica auctoritate per hoc privilegium concederemus, et confirmarem tibi tuisque suc-

(1) Ut legitur in II et III Vignolii catalogis, in I enim et IV mendose habetur d. VI. (2) Sic habet II Vignolii catalogus. (3) Ex Archivio monasterii Montiserrati edidit Baluzius in Appendice Marcae Hispan.

cessoribus in perpetuum supradictum monasterium cum omnibus suis adiacentiis et pertinentiis, cum finibus, terminisque suis. Et ideo tuis piis desideriis faventes, nostra apostolica auctoritate decernimus id ipsum praefatum Sanctae Caeciliae monasterium cum omnibus suis amodo tibi tuisque in finem saeculi, ut nullius alterius iuri et ditioni submitatur nisi sub tua tuorumque successorum in perpetuum.

Confirmamus namque tibi ac successoribus tuis praedictum monasterium cum suis terminis et adiacentiis et cum omnibus quae inferius continentur. Ita sane ut nullus rex, archiepiscopus, episcopus, comes, vel vicecomes, seu aliqua magna parvaque persona sub iure et dominio suo praedictum monasterium permittere audeat, et non habeat potestatem vel licentiam in alienare eundem locum, vel sub alterius monasterii dominatione submittere: sed semper liberum et solidum retineat suae ac romanae Ecclesiae potestati, et nullus mortalium, qui ibi sunt modo vel erunt, invadere vel usurpare praesumat, aut fratres ibidem servientes inquietare: ita ut nullus unquam regum, nullus episcoporum, nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitutus audeat moleste causis eiusdem monasterii incumbere, nec homines illorum per ullam causam distringere. Et ipsum monasterium, villas, et alodes, decimas, et primitias, quas dudum habuit, et inantea adquisierit, et ecclesias cum omnibus eorum pertinentiis, ut superius legitur, in perpetuum per huiusmodi privilegii seriem stabilimus tibi tuisque successoribus detinendum ac Dei cum timore regendum et dispensandum. Et haec omnia, ut supra iussimus, tota in perpetuum persistent. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdictione, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum praesumat aliquam vim aut invasionem in rebus ipsius monasterii facere. Post obitum vero abbatis nemo ibi abbatem constituat nisi

Monasterium abbati iurisdictione subicitur sine ullius alterius interventu;

Eiusdem bona confirmantur.

Eius immunitas a cuiuscumque personae potestate.

Etiam successoribus Pontificibus vim eius rebus inferre sub anathemate interdicitur.

Abbatia electio ad monachos spectare decernitur.

Si episcopus electum gratis consecrare noluerit, liberum ei sit a quolibet ordinationem suscipere.

Anathema contra inobservantes.

quem consensus et voluntas communis fratrum ex ipsa congregatione elegerit secundum Dei timorem et sancti Benedicti regulam, si ibi dignus inventus fuerit; nullumque praemium sive donum pro consecratione illius aliisque accipere contendat. Et si cum gratis episcopus ordinare noluerit, ad cuius dioecesim ipse pertinet locus, vel a nostra matre Ecclesia romana vel a quocumque voluerit episcopo per nostram auctoritatem libere ordinetur. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii fuerit, gratiae omnipotentis Dei et apostolorum Petri et Pauli particeps nostra benedictione fruatur. Qui vero, quod non optamus, contemptor et transgressor huius nostri privilegii fuerit, iram omnipotentis Dei incurrat, et a corpore et sanguine Christi extraneus fiat, et a nostra apostolica auctoritate, quousque digne satisfecerit, excommunicatus maneat a sanctae Ecclesiae collegio sequestratus, sociatus illis qui dixerunt Domino Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus; et anathematis vinculo innodatus cum diabolo et omnibus impiis aeterni incendii baratro deputetur. Scriptum per manum Petri diaconi sanctae romanae Ecclesiae et cancellarii sacri palatii in mense decembris die XVI, indictione XV (1).

Script. die 16 decembris anno Domini 972, pontif. Benedicti anno I.

II.

Salisburgensem episcopum, eiusque successores vicarios apostolicos in Norica et Pannonia creat (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Non solum Petro, sed in Petro eius quoque successoribus data potestas. — Pontifices romani suos vicarios per provincias constituerunt. — Salisbur-

(1) *Lege* I. Emendandus est hic character. Indictio enim XV mense decembris indicat annum 971, quo non Benedictus VI, sed Ioannes XIII romanae sedi praerat. (2) Ex Concil. tom. XI, col. 981.

Bull. Rom. Vol. I.

55

gens archiep. vicarii sedis apostolicae. — Interdictio ne quis praeter eos pallium sibi usurpet, episcopos ordinet etc. — Anathema contra refragantes. — Confirmatio similium decretorum summ. pontif. — Revocatio huiusmodi privilegiorum ab episcopis obtentorum. — Necessitas graduum dignatum in Ecclesia.

Benedictus divina favente gratia atque totius populi Romani electione apostolicus, Friderico Salisburgensis Ecclesiae archipraesuli una cum suis fratribus, videlicet Noricae provinciae episcopis, mansuram in Christo felicitatem.

Protoplasto generis humani, atque eius semine serpentina suasionem in gemina cadente morte, multa Deus misericordia ductus medicina misit in hunc mundum, patriarchas scilicet iustos, prophetas veridicos, legiferum cum lege (a): et his omnibus mundum salvare non valentibus novissime filium suum humana carne indutum ad redemptionem generis humani ad terras transmittere dignatus est. Eo itaque inter homines conversante, duodecim elegit apostolos, quos ad seminandum verbum Dei in corda fidelium per universum transmisit orbem (b): quorum atque totius Ecclesiae sanctum constituit Petrum principem, cui gregem commisit ecclesiasticum, tertio ei dicens: Pasce oves meas (c): cui etiam ligandi, atque solvendi tradidit potestatem dicens: Quodcumque ligaveris super terram erit ligatum et in coelis; quodcumque solveris super terram, erit solutum et in coelis (d): et non solum sancto talis concessa est Petro potentia, sed etiam suis successoribus eius vicem in Ecclesia tenentibus, eadem ligandi, atque solvendi a Deo tradita est potestas. Sancti itaque Petri apostoli successores per loca, et prout opus erat atque decuit, constituerunt archiepiscopos, qui eorum vicem tenerent in Ecclesiis; quia ipsi universas regere non poterant Ecclesias. Nos quoque vicem B. Petri apostoli, prout hominibus istius temporis possibile est, in Ecclesia tenentes, statuta illorum antecessorum nostrorum

(a) Ioan. 21; Matth. 16. (b) Marc. 5; Luc. 6; Marc. 16. (c) Ioan. 24. (d) Matth. 18.

Proemium.

Non solum Petro, sed in Petro eius quoque successoribus data potestas.

Pontifices romani suos vicarios per provincias constituerunt.

III.

Confirmatio privilegiorum Vizeliacensi monasterio ab antecessoribus pontificibus concessorum, et constitutio ne decimae ab Augustodunensibus episcopis eidem debitae ullo modo diminuantur (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Eldradi abbatis preces. — Nemini cuiuscumque dignitatis quisque sit liceat monasterio huic molestiam ullam inferre. — Romani pontifices successuri ne quid ab eodem alienent. — Annuus census apostolicae sedi debitus. — Abbas a monachis eligendus. — Monasterii omnimoda exemptio a quocumque onere pro ordinatione monachorum vel abbatis. — Episcopo non vocato missas solemnes ibidem agere, aliamve solemnitatem interdictur. — De numero monachorum. — Confirmatio decimarum ab Augustodunensibus episcopis monasterio debitis, et anathema contra non solventes, imminuentes, etc. — Privatio dignitatis et anathema contra inobservantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Eldrado religioso abbati Vizeliacensis coenobii, omnique congregationi eiusdem monasterii in perpetuum.

Quotiens illa tribui a nobis optantur, quae rationi incunctanter conveniunt, animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertiri suffragium: atque ideo quia postulasti a nobis quatenus privilegium sedis apostolicae monasterio Vizeliaco, cui praesesse dignosceris, quod constat olim a Gerardo

Norica provincia, nominatim in Pannonia tam superiori, quam inferiori, qualem eius antecessores habuissent, abrogato cuius alteri in his provinciis pallii usu, confirmavit. Nos tamen cum in Benedicti vita dixerimus, hanc pontificem post diem 28 novembris ordinatum esse pontificem, datum potius credimus hoc diploma anno 973, etsi Mezgerus velit anni initio: sin vero dicat hic auctor, Fridericum archiepiscopum Ioanni decimotertio PP. supplices dedisse literas, Benedictum vero concessisse, quod antecessor morte praeventus non potuerat; nos incredibile putamus uno mense allatum in Germaniam factae de Benedicto electionis nuncium, scriptas a Friderico archiepiscopo literas, datumque ab eodem pontifice privilegium. (1) Ex Dacherii spicil., tom. III, ubi de Historia Vizeliacensis monasterii.

confirmare, quantum possumus, libenter desideramus.

Concedimus itaque vicem apostolicam Friderico Salsburgensis Ecclesiae antistiti, eiusque successoribus, in tota Norica provincia, et in tota Pannonia superiori videlicet et inferiori, quomodo sui antecessores eandem potestatem a nostris habuere antecessoribus: ita scilicet, ut nulli liceat in praefatis provinciis sibi usurpare pallium, nec episcopos ordinare, nec ullum officium quod ad archiepiscopum pertinere debet, praeter praefatum archiepiscopum, eiusque successores. Quicumque autem huic refragari, vel contendere voluerit decreto, quod nos vice B. Petri apostoli fungentes, consensu nostrorum episcoporum, ac totius cleri romanae Ecclesiae, decrevimus; sciat se B. Petro eiusque vicario esse contrarium, atque fore anathema usque ad satisfactionem, sive sit episcopus, aut presbyter, sive clericus cuiuscumque ordinis, sive laicus cuiuscumque fuerit dignitatis: quia sancta sanctorum antecessorum nostrorum solvere nolumus, neque valemus. Sed quomodo illi consensu suorum episcoporum ac totius cleri constituerunt, fiat ex eorum pariter, et nostro decreto firmum atque perpetuum. Quicumque autem episcopi per amicos sive clam per aliquam fraudem aliquando eiusdem dignitatis petierint, sive petierint privilegium, alios suspendimus ab ea dignitate: quia illicitum iudicamus, ut aliquis episcopus, sine totius suae provinciae atque suffraganeorum suorum consensu, pallium sive aliquod archiepiscopatus privilegium a romano pontifice acquirere praesumat (1).

(1) Ad constituendam decreti huius epocham lege Historiae Salsburgensis per Iosephum Mezger, Salsburgi 1692, fol. libri IV, caput XXII, ubi de gestis Friderici I Salsburgensis: *post quietos primi regiminis annos, dum Adalbertus Patavio praesesset, Pilgrinus eius successor ann. 971, electus, negotium denuo successisse dicitur, antquam litem et cramben recoquens. Sed Benedictus sextus papa sequenti anno Romae promotus, pro Friderico decretum fecit, sique, ac eius successoribus amplissimum archipraesulis et legati potestatem in tota*

Salisburgenses archiep. vicarii Sedis Apostolicae.

Interdictio ne quis praeter eos pallium sibi usurpet, episcopos ordinet etc.

Anathema contra refragantes.

Confirmatio similium decretorum Summ. Pontif.

Revocatio huiusmodi privilegiorum ab episcopis obtentorum

Necessitas graduum dignitatum in Ecclesia.

nobilissimo et christianissimo, nec non et Berta uxore eius in honore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi, et veneratione beatissimae semper virginis Mariae Genitricis eiusdem Domini nostri Iesu Christi, constructum in regno scilicet Burgundiae, in pago Avalensi, quodque a praefatis fundatoribus B. Petro apostolorum principi pia devotione et testamenti pagina collatum est, facere deberemus: inclinati precibus tuis, libenter fieri decrevimus: per quod nimirum apostolicae sedis privilegium confirmamus, atque statuimus, ut nulli regum, nulli antistiti, nulli comitum, nulli cuiquam alii liceat ipsum monasterium perturbare, vel ea quae ibi a iam dictis fundatoribus vel ab aliis fidelibus oblata sunt vel in futurum offerri contigerit, sub cuiuslibet causae, occasionisve specie, minuere vel auferre, sive suis usibus applicare, sed sine inquietudine in sustentatione eiusdem monasterii, et usibus abbatum et monachorum sub regula sancti patris Benedicti ibi Deo militantium volumus ea et praecipimus possideri: ea videlicet conditione, ut nullus successorum nostrorum pontificum in hac sancta sede, cui auctore Deo servimus, unquam vel usquam quiddam ex eisdem rebus cuiquam beneficere, commutare, aut sub censu quolibet concedere per futura tempora patiat, sed censum tantummodo in testamento traditionis a fundatoribus, qui ex eodem monasterio hanc sanctam haeredem romanam fecerunt Ecclesiam, etiam delegatum, unam videlicet libram argenti annis singulis successores nostri accipientes per paternitatis suffragium eidem monasterio sollicitudine pastorali vigilanter contra omnes infestantes impendere studeant. Item constituimus, ut obeunte abbate praedicti monasterii, non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem consensus monachorum secundum timorem Dei et institutionem regulae sancti Benedicti elegerit et huius apostolicae sedis pontifex praeviderit ordi-

nandum, aut suggestione monachorum consenserit ordinatum.

Hoc quoque capitulo praesenti subiungimus, ut locum avaritiae secludamus, nullum de regibus, nullum de episcopis vel sacerdotibus, vel de quibuscumque fidelibus, per se, suppositamve personam de ordinatione eiusdem abbatis vel clericorum, vel presbyterorum, vel de largitione chrismatis, aut consecratione basilicae, vel de quibuscumque causis ad idem monasterium pertinentibus, audere in qualibet specie exenii loco quicquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare praesumerit, ne hac occasione, ea quae a fidelibus pio loco offeruntur, consumantur. Neque episcopus civitatis ipsius parochiae, nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus, ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem coenobio indicat, ne sermone Dei quomodo populari conventu perturbari valeat, neque paratas, aut mansionaticos exinde praesumat exigere. Susceptionem autem fidelium et religiosorum virorum atque beneficentiam, quam iubet Apostolus cunctis exhibendam pro possibilitate loci et facultatum, non modo ibidem fieri denegamus, verum etiam suademus, sed et modus in numero congregationis adeo conservetur, ut nec pluralitas penuriam, nec paucitas inhabitantium destitutionem loci indicere valeat. De caetero notum fieri volumus, quia devenerunt ad nos deprecatoriae litterae Gerardi episcopi Augustodunensis Ecclesiae, pro decimis quatuor ecclesiarum, S. videlicet Petri, et Sancti Christophori, Sanctique Germani, necnon Sancti Leodegarii, quas ipse praedictus abbas ab eodem episcopo impetraverat. Sicuti antecessores eius ab episcopis ipsius sedis per succedentia tempora ordinatis fecisse noscuntur, ut sub confirmatione nostri privilegii corroborarem, quod et fecimus excommunicantes, ut nullus Augustodunensis Ecclesiae episcopus aliquam calumniam abbati eiusdem loci sive mo-

Eldradi abbatis preces.

Nemini cuiuscumque dignitatis quisque sit liceat monasterio huic molestiam ullam inferre.

Romani Pontifices successuri ne quid ab eodem alienent.

Annuus census Apostolicae Sedi debitus.

Abbas a monachis eligendus.

Monasterii omnimoda exemptio a quocumque onere pro ordinatione monachorum vel abbatis.

Episcopo non vocato missas solemnes ibidem agere, aliamve solemnitatem interdictur.

De numero monachorum.

Confirmatio decimarum ab Augustodunensibus episcopis monasterio debitis, et anathema contra non solventes, imminuentes, etc.

Privatio di-
gnitatis et
anathema con-
tra inobservan-
tes.

nachis de ipsis inferat Ecclesiis, sive de decimis, tam ipse quam aliqua emissa persona valeat minuire aut in aliam transferre parrochiam. Si quis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, iudicum, comitum, aut saecularium personarum contra hanc nostrae institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate potestatis honorisque sui dignitate careat, reumque se coram divino iudicio cognoscat, et nisi ea, quae a se male acta sunt deflexerit, a sacratissimo corpore Domini nostri Iesu Christi alienus fiat, atque aeterno examini districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eodem loco iusta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus et hic fructum bonae actionis recipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant.

Scriptum per manum Stephani Nolani episcopi, et scrinarij S. R. E. in mense novembri, indict. II. Datum IV kal. decemb. per manum Ioannis episcopi bibliothecarij sanctae sedis apostolicae. Anno I pontificatus domini Benedicti sanctissimi VI papae, imperante domno Ottone a Deo coronato Magno imperatore, anno VI, indict. II (1).

Dat. die 28 novembris anno Domini 973, pontif. Benedicti anno I.

IV.

Monasterium S. Petri Rodensis sub tuitione sedis apostolicae recipitur, confirmatisque eius bonis omnibus, liberum ab omni iurisdictione declaratur, multisque augetur privilegiis (2).

SUMMARIUM

Exordium. — Monasterium sub defensione S. R. E. recipitur — Et a qualibet iuris-

(1) Quamvis hoc diploma idem fere sit, iisdemque constat verbis ac illud a Ioanne VIII concessum, quod supra retulimus, transcribendum tamen hic quoque putavimus, cum ex eo potissimum stabilatur pontificatus Benedicti VI epocha, prout ipse quoque notat Pagius in eius vita, § I.
(2) Ex chartulario S. Petri Rodensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispani.

dictione liberum declaratur. — Confirmatio bonorum ad idem spectantium. — Immunitas monasterii ab omni alia iurisdictione. — Abbatis electio ad monachos spectare decernitur, qui eligere debeant unum de gremio. — Electus si ab episcopo gratis ordinari non possit, facultas datur ordinationem ab alio prout libuerit accipiendi. — Anathema contra haec inobservantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Hildesin-
do religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Petri
Apostoli fundati in comitatu Petralatense in monte,
quem dicunt Rodas, subius castrum Verdariae, et per
te in eodem venerabili monasterio successoribus ab-
batibus in perpetuum.

Quoniam concedenda sunt, quae rationabilibus desideriis pertinere noscuntur, nostri apostolatus auctoritas ad roborandum piam fidelium devotionem in praestandis privilegiis debet minime abnegari. Igitur excellentiae tuae laudabilis mansuetudo postulavit a nobis, quatenus apostolica auctoritate per hoc privilegium concederemus et confirmarem tibi tuisque successoribus in perpetuum supradictum monasterium cum omnibus suis adiacentiis et pertinentiis, cum finibus terminisque suis. Et ideo tuis piis desideriis faventes, nostra apostolica auctoritate decernimus id ipsum praefatum Sancti Petri apostoli monasterium cum omnibus suis amodo et usque in finem saeculi sub patrocinio et defensione sanctae romanae et apostolicae matris Ecclesiae perpetim permanendum et sub tuitione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae constitutum nullius alterius iuri et ditioni submittatur nisi sub tua tuorumque successorum in perpetuum. Confirmamus namque tibi tuisque successoribus praedictum monasterium cum suis terminis, et adiacentiis, et cum omnibus quae inferius continentur, id est, ab ipsa meda, quae est infra portum Fraxani, et ipso vaso usque in locum quem dicunt Tres-Frateres, a parte videlicet orientis usque in medium mare; atque inde vadit ad ipsum locum, quem vocant Molinum de Balascho, indeque pervenit ad ipsa Tamarit, quae inde pergit usque ad

Exordium.

Monasterium
sub defension-
e S. R. E.
recipitur;

Et a qualibet
iurisdictione
liberum de-
claratur.

Confirmatio
bonorum ad
idem spectan-
tium.

ipsam Petramitam, et pervenit ad ipsam Matellam de Gomesindo, atque inde descendit per ipsam serram usque in ipso fitorio de Monte Pininello, et vadit ascendendo usque in firmitatem ipsius montis, atque descendendo pergit per ipsam viam usque in locum, quem vocant Sorberello, et descendendo pervenit in ipsam Clusam et ad ipsum casalem de Friulano. Inde vero ascendit per iam dictam viam ad ipsum casalem de Salvatore et ad ipsum collum Trederici de vinea vetula, et pervenit usque in summitatem montis, qui ibidem est. Inde vero vadit per ipsam Serram usque in collum de Hermeneardo, et pervenit ad fontem sive ad collum de Filmera, et inde ad collum Sancti Genesii; sicque ascendendo et descendendo vadit per summitatem de ipsa serra quem vocant Calmi, et pervenit subius ipsum castrum quem vocant Pinna-Nigra usque in ipsas vineas quae sunt de Palatio; et vadit subter ipsam silvam, quae est ad meridiem, subius castrum Verdariae, usque subius ipsam rocham, quam dicunt Fitorio, et ascendit ad vallem de Fulcimana, atque pervenit subius fontes de Bevotis in valle de Frinone. Inde vero vadit per ipsas rochas usque in montem de Infesta, et descendit a parte occidentis per ipsam viam publicam usque in Rocham Ventosam et in ipsum usque locum qui vocatur de valle Budiga; et ascendit ad ipsam crucem, sicque descendit usque in viam de iamdicta cruce per ipsam vallem usque in reigo de Budiga. Inde descendit in collum de Terrario. Et pervenit in summitatem montis, quem dicunt Rocha-Morena. Deinde a parte circii descendendo et ascendendo pervenit in summitatem de Wardia Maurisca et pergit per summam serram usque in parada de Durando, et pervenit per summam serram usque in rederix de Sancto Genesio, et ascendit per summam serram in ipsum pugium, qui est super ipsum Rovescarium, et descendit per ipsam serram ad iamdictam Medam, quae est intus

in mare. Item infra hos terminos confirmamus tibi tuisque successoribus ecclesiam Sanctae Crucis cum decimis et primitiis, et Sancti Iohannis cum decimis et primitiis et oblationibus atque alodibus ad ipsas Ecclesias pertinentibus, et ecclesiam Sancti Baudilii in valle Tabetlaria, et ecclesiam Sancti Stephani, quae est in valle Subiradellos, et ecclesiam Sancti Fructuosi, et ecclesiam Sancti Vincentii, quae est in valle Lanciani cum decimis et primitiis suis, et ecclesiam Sancti Genesii, et ecclesiam Sancti Petri cum ipso castro Miralias, et ipsum castrum Verdariae cum ipso castellare et cum ipso fitorio, et cum Pinna-Nigra, cum omnibus rochis, terris, et silvis quae infra hos terminos sunt, excepto ipsam silvam de Sancto Romane, sicut resonat in charta, quam fecerunt Gauzfredus comes et episcopus Suniarius ad iamdictum coenobium. Item confirmamus ad ipsum coenobium in perpetuum stagnum de Castilione cum ipso gradu de mare et ipsis insulis, sicut resonat in praecepto Ludovici regis sive in carta, quam fecerunt Gauzfredus comes et Suniarius episcopus ad monasterium iamdictum, et quantum habet ipsum monasterium in villa Castellione, et in villa Palarioli, quem vocant Furtianum superiorem, et Furtianellum minorem, et villarem Hildesindi cum ipsis stagnis et piscatoriis, et omnia quae habet in terminio de ipso Faro et villae Saccari et Villae Novae, et villare Stagniolo cum ipsis stagnis et suis villarunculis, et quantum habet in villa Petralata, et in villa Oleastri et in villa Sancti Clementis, et in villare Dodolfini, in comitatu Ippuritano, et quantum habet in villa Militiano, quem vocant S. Petrum, et in villa Armentaria cum ipsa ecclesia Sancti Martini, in villa Mucroni, et in villa Columbi, et in villa Chaniano cum ecclesia Sancti Martini, et in villa Suufrana, et in villa Dalma-
lia, et in villa Torricella, et in villa Riubeni mortui. Et in comitatu Bisuldu-

neisi, quantum habet in villa Lertio vel in Molendinos vel in Tapiolas, quas vocant Figarias. Et in comitatu Gerundensi, ipsum mansum qui est infra muros eiusdem civitatis, et villam Palatioli cum ecclesia Sancti Genesii, et ecclesiam Sanctae Mariæ in Blandas, et ecclesiam Sancti Iuliani, et ecclesiam Sancti Gaugini, et villam Felgari cum ecclesia Sancti Cypriani, et ecclesiam Sanctae Iustae, cum decimis et primitiis et oblationibus ad easdem ecclesias pertinentibus, et ipsum pinum, qui fuit de Borrello, et alaudia de Soccoronio. Et in comitatu Barchionensi, et in Vallensi, in monte Signio, et in valle Iordaria, quantum ibidem habet. Et in villa Larona, et in Agello et in terminio de Olerdula in Penades alaudem, qui fuit de Guiliselo, et in comitatu Ausona, quantum habet in villa Berga, cum ipsa ecclesia Sanctae Ceciliae cum suo alaude, et alaudem quem habet in terminio de Castro Cardona, et in Correzano ecclesiam Sanctae Mariæ et Sancti Petri cum suo alaude. Et in comitatu Paliarensi, iuxta civitatem Liminianam ecclesiam Sancti Andreae, et omnia quae habet in eodem comitatu. Et in comitatu Cerdaniae in villa Alzela ecclesiam Sancti Petri et Sanctae Columbae cum decimis et primitiis et alaudibus oblationibusque ad eam pertinentibus, et quantum habet in villa Exi, villam villemam in confluenti cum terminibus suis. Et in comitatu Funiolensi ecclesiam Sancti Andreae in valle Poziliano, et quantum ibidem habet. Et iuxta muros Narbonae mansum unum. Et in comitatu Rossilionensi ecclesiam Sancti Salvatoris cum villare Miliani, et villam Lupiani, et ecclesiam Sanctae Columbae cum decimis et primitiis, et villam coniunctam cum suis molendinis, et villam Pollestris cum ecclesia Sancti Martini cum decimis et primitiis atque alaudibus, et villam Torrillas cum ecclesia Sancti Petri cum primitiis, et oblationibus. Et in comitatu valle Asperi alaudem de Campellos, et de valle Crosa et villam

de rivo Hugario cum ecclesia Sancti Michaelis cum decimis et primitiis. Decimas et primitias et oblationes de iamdictis ecclesiis, et monasterium suprascriptum, et loca et alodia cum omnibus finibus, limitibus, terminis, et adiacentis, quantum hodie ipsum monasterium infra hos comitatus superius scriptos habet, et auxiliante Deo adquisiturus erit, iuris sanctae romanae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, a praesenti secunda indictione ipsum monasterium, villas, et alaudes, et ecclesias, cum omnibus eorum pertinentiis, ut supra legitur, in perpetuum per huius privilegii seriem stabilimus tibi tuisque successoribus detinendum et cum Dei timore regendum, et dispensandum, ita ut nullus unquam regum, nullus episcoporum, nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitutus audeat moleste causis eiusdem monasterii incumbere, et haec omnia, ut supra iussimus, in perpetuum persistent, statuente apostolica censura sub divini iudicii obtestatione et anathematis interdictione ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum praesumat aliquam vim aut invasionem in rebus ipsius monasterii facere. Post obitum vero abbatis nemo ibi abbatem constituat nisi quem consensus et communis voluntas fratrum ex ipsa congregatione elegerit secundum Deum et sancti Benedicti regulam, nullumque praemium sive donum pro consecratione illius aliquis accipere contendat. Et si eum gratis episcopus ordinare noluerit ad cuius dioecesim ipse pertinet locus, vel a nostra romana matre Ecclesia vel a quocumque voluerit episcopo per nostram auctoritatem libere ordinetur. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec quae a nobis ad honorificentiam Domini nostri Iesu Christi pro stabilitate iamdicti monasterii statuta sunt, transgredi, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et omnibus impiis aeterni incendii atrocissimo supplicio deputatum. At vero

Immunitas monasterii ab omni alia iurisdictione.

Abbas electio ad monachos spectare decernitur, qui eligere debeant unum de gremio.

Hectus si ab episcopo gratis ordinari non possit, facultas datur ordinationem ab alio prout libuerit accipiendi.

Anathema contra haec inobservantes.

qui pio intuitu custos et observator eorum extiterit, omnimodae benedictionis gratiam omniumque peccatorum suorum absolutionem, et coelestis vitae beatitudinem cum sanctis et electis a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manum Stephani notarii regionarii, et scriniarii nostrae apostolicae matris Ecclesiae in mense aprilio et indictione secunda. Bene valete.

Script. mense aprilis anno Domini 974, pontif. Benedicti anno II.

DONUS II

PAPA CXXXVII

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXXIV.

An. C. 974

Benedicto sexto in carcere strangulato, Bonifacius Ferrutii filius papa ordinatus est, et post unum mensem expulsus: post quem pontificiam sedem obtinuit Donus patria romanus, seditque usque ad ineuntem annum 975 (non enim sequendi videntur Vignolii catalogi, qui Dono annum I, menses VI assignant; cum ex diplomate monasterio Gemblacensi a Benedicto VII concessio sub die 25 martii eiusdem anni 983, infra referendo, constet, Benedictum Doni successorem antea eam diem fuisse ordinatum), Donus itaque obiit mense circiter ianuario vel februario anni 975, et sepultus est in basilica B. Petri. Vacavit sedes circa mensem.

BENEDICTUS VII

PAPA CXXXVIII

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXXV.

An. C. 975

Benedictus septimus, natione romanus, ex patre David, Sutrinus antea episcopus, inthronizatus, et coronatus est romarus

pontifex ante diem 23 mensis martii anni 975. Sedit annos IX, menses fere IV (1) temporibus Basilii et Constantini Romani iun. F. in Oriente, in Occidente vero Ottonis II imp.; obiit die 10 iulii anni 984, et sepultus est in basilica S. Crucis.

I.

Cella romana, nunc ecclesia Sanctorum Quatuor Coronatorum, Trevirensibus archiepiscopis conceditur in hospitium in perpetuum (2).

SUMMARIUM

Proemium. — Causae concessionis. — Theodorici archiepiscopi pietas, et in Ecclesiam suam merita. — Concessio cellae Ss. Quatuor Coronat. — Trevirenses archiepiscopi vicarii sedis apostolicae in Gallia et Germania. — Concessio pertinentiarum omnium eiusdem cellae. — Anathema contra violatores decreti huius. — Fausta observantibus apprecatio.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, carissimis nobis in Christo fratribus, universis episcopis, ac totius dignitatis et ordinis catholicis viris, praesentibus scilicet et futuris, perpetuam salutem.

Quia licet indigni, divinae tamen dignationis gratia disponente, B. Petri apostolorum principis sacratissimam sedem, pastoremque in curam dominici gregis ministerium suscepimus iuxta apostolicam doctrinam, sicut malis terrori, ne desideria pravitate suae perficiant nos oportet existere, ita sanctae Dei universalis Ecclesiae filios in religionis piaque devotionis profectu paternae gratiae benedictione fovere: maximeque eos, qui in sanctam romanam Ecclesiam, beatumque Petrum apostolorum principem caeteris devotiores probantur; quatenus eis, pia sui devotio, et in praesenti benignitatis conferat consolationem, et in futuro aeternam ipso intercedente remunerationem. Unde om-

(1) Quamvis catalogi fere omnes annos IX tantummodo Benedicto VII adscribant, cum tamen ex eius epitaphio constet cum ad Deum obiisse die 10 mensis iulii, ambigendum non est menses fere IV esse superaddendos, ut patet computanti. (2) Ex Brower. anal., tom. I, pag. 476.

Proemium.

Causae concessionis.

Theodorici
archiepiscopi
pictas, et in
Ecclesiam
suam merita.

nium tam praesentium quam futurorum sanctitatem et industriam nosse volumus, de sancta fratris nostri Theodorici, sanctae Trevirensis Ecclesiae archiepiscopi, primatisque nostra praedecessorumque nostrorum ab exordio christianitatis per B. Petrum constitutione, totius Galliae ac Germaniae, in eundem apostolorum principem devotione, qui in sua sede, Ecclesiam Christi gloriosius gubernando multa monasteriorum, quae usque in sua tempora manserunt deserta, restaurando, beatorum apostolorum limina caeteris saepius, nullo longioris viae periculo, seu labore territus, liberalissime visitando, nobis usque eo complacuit, ut eidem Theodorico, et ipsius Ecclesiae possidenda in perpetuum aliqua conferre iustum duceremus; quatenus, ut praefati sumus, pro tanta sui devotione, a nobis gratiam et benedictionem in praesenti et in futuro a Deo beatisque apostolis centuplicatam in caelestibus reciperet gloriam. Quapropter omnium tam praesentium quam futurorum notum fieri volumus industriae, nos cum auctoritate B. Petri apostolorum principis, gratuitoque sacerdotum, clericorum, totiusque romanae plebis assensu, eidem sanctae Trevirensi Ecclesiae cellam Quatuor Coronatorum condonasse in perpetuum possidendam, cum omnibus appendiciis suis, aquis scilicet, aquarumque decursibus, pratis, pascuis, vineis, silvis, cultis et incultis, curtibus et mansis. Quae omnia eidem fratri nostro Theodorico sanctae Trevirensis Ecclesiae archiepiscopo, vicarioque nostro carissimo in partibus totius Galliae et Germaniae, ac per eum cunctis successoribus in perpetuum possidenda, tenenda, ac ordinanda, per huius nostrae apostolicae praeceptionis seriem tribuimus, quaecumque eadem cella ex diversis fidelium donationibus autentice secundum legem romanam possidet, vel iam possidere debet, data videlicet, et usque in finem saeculi quoquo pacto danda, seu per violentiam inimicorum eidem cellae ablata, seu per incu-

riam commorantium in eadem cella perditam, ex integro, et ad integrum eidem fratri nostro Theodorico sanctae Trevirensis Ecclesiae archiepiscopo, dignissimoque nostro vicario in partibus totius Galliae et Germaniae, universisque successoribus suis per eum a praesenti die, indictioneque tertia B. Petri apostolorum principis nostraque permittimus auctoritate. Contra quam si quis hominum quolibet modo agere praesumpserit, et quod iuste, ac canonice a nobis decretum est, in aliquo infringere tentaverit, sciat se ex Dei omnipotentis et praedicti beatissimi apostolorum principis omniumque sanctorum, ac deinde nostra auctoritate damnandum, anathematizandum, et cum omnibus impiis aeterno supplicio deputandum. Qui vero hoc ipsum nostrum privilegium observare, custodire, adimplere fideliter studuerit, benedictionis gratiam, et misericordiae plenitudinem in coelestibus castris, inter electorum numerum efficaciter a Domino Deo consequi mereatur. Scriptum per manum Stephani notarii, et regionarii, et scrinarii sanctae sedis apostolicae, mense ianuario, indictione III. Data XV kal. febr. per manum Widonis episcopi et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno, Deo propitio, pontificatus domini nostri Benedicti sanctissimi VII papae primo. Imperante domino piissimo imperatore Augusto Ottone, a Deo coronato, Magno, anno VIII, indictione tertia.

Dat. die 28 ianuarii anno Domini 975, pontif. Benedicti anno I, prout iacet (1).

(1) Ut primum hoc legimus diploma in Browero, haesit animus, et valde dubitantibus de suppositione dubium augebat legisse nos in *Sammarthan. Gall. Christ.*, tom. 1, ubi de archiep. Trevirensibus et in *Bucelino German. Sacr.*, part. 1, Theodicum archiepiscopum, de quo hic sermo, vita functum anno 970, quo quidem tempore romanae sedi praerat Ioannes XIII. A Broweri tamen partibus standum putavimus legentes Theodicum obiisse anno pontificatus sui tertio decimo, cum certum caeteroqui sit pseudo-synodo ab Ottone I imperatore coacta Romae anno 963, et in qua Ioannes XII PP. depositus est, interfuisse Henricum Trevirensis Theodorici decessorem; quare cum iste anno tantum 964, vel 65

Anathema
contra viola-
tores decreti
huius.

Fausta obser-
vantibus ap-
precatio.

Concessio cel-
lae Ss. Quatuor
Coronat.

Trevirensis
archiepiscopi
vicarii. Sedes
Apostolicae in
Gallia et Ger-
mania.

Concessio per-
tinentiarum
omnium eius-
dem cellae.

II.

Lauriacensis Ecclesia in finibus Hungarorum ab omni Salzburgensis archiepiscopi iurisdictione eximitur. Utrarumque dioecesium assignantur termini: confirmatisque praedecessorum pontificum privilegiis, Piligrinus Laureacensis archiepiscopus pallio donatur, et vicarius apostolicae sedis in Pannonia, caeterisque sibi subiectis regionibus constituitur (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Symmachus PP. metropolitico ius Laureacensi Ecclesiae concessit. — Causa concessionis. — Laureacensis Ecclesia ab omni Salzburgensis eiusque praesulum subiectione eximitur, — Et honore metropolitico donatur. — Utriusque autem Ecclesiae limites definiuntur iuxta Agapeti papae decreta. — Avariae et Moraviae episcopi septem ad archiepiscopalem dignitatem sublimantur; — Ita tamen ut qui prior est in ordinatione prior sit in ordine. — Sub canonicis censuris Salzburgensi et Laureacensi interdicitur episcopis, ut neuter alterius dioecesim invadat.

archiepiscopalem dignitatem suscepit, eius obitus anno 977, vel 78 foret consignandus prout constat ex Tritemio in chronico monasterii Hirsauensis quem ad verbum sequutus est Browerus. Advertas insuper velimus Bucelinum in Theodorico archiep. notare, huius tempore ecclesiasticam disciplinam exaruisse, et licentiam crevisse, quod utique innuisse voluit de canonicis Trevirensis Ecclesiae ex regularibus saeculares circa annum 973 effectis. Nota tamen errorem inesse in data, scriptorum fortasse incuria, et si vis interpolationis accusa. Ut enim conveniat annus Ottonis II imperatoris octavus cum Benedicti VII primo et quidem mense ianuario anni 973, quo in cursu erat tertia indictio; Benedicti PP. ordinatio initio mensis ianuarii eiusdem anni tribuenda foret quod statutae a nobis Chronologiae repugnat. Otho enim II anno 967 in Christi natalitiis a Ioanne PP. XIII coronatus est imperator, et Benedictus VII, mense martio anni 973 inthronizatus. Quare ut bene inter se omnia conveniant, mensem immutandum legendumque potius putamus XV kal. iunii, vel iulii, ne diploma tenacitate quadam ianuario mense dare volentes, Ottonis imp. annum VIII in IX et indictionem tertiam in quartam commutemus. (1) Ex antiquo codice mss. Bibliothecae Caesareae deprompsit Lambecius, retulitque comment., lib. II, cap. VII.

Bull. Rom. Vol. I. 56

— Piligrinus sit Laureacensis archiepiscopus, et pallio donatur; — Eique in provinciis sibi subiectis vices apostolicae sedis delegantur.

Dilectissimis nobis in Christo (1) filiis Hordberto sanctae Moguntinae Ecclesiae et Dieterico S. Treverensis Ecclesiae, atque Adalberto S. Magdaburgensis Ecclesiae, parique modo Gereoni S. Coloniensis Ecclesiae, atque Friderico S. Iavanensis Ecclesiae, sed et Adalago S. Bremensis Ecclesiae archiepiscopis, pariterque domino nostro Ottoni gloriosissimo imperatori Augusto, atque nepoti suo Henrico praecellentissimo duci Bawariorum, caeterisque omnibus episcopis et abbatibus, ducibusque atque comitibus Galliae atque Germaniae Benedictus divina gratia praeditus, apostolicae sedis pontifex, servus autem servorum Dei, in Domino salutem.

Oportet iustis supplicantium petitionibus nos semper faciles, et humiles exhibere, et praecipue cum fraternis religiosorum consacerdotum precibus sollicitamur, qui passim ab omni mundi termino tenorem et regulam, atque proprii officii vigorem ab hac universali S. romana matre Ecclesia eiusque sortiuntur ministro, vicario scilicet beati principis apostolorum, cuius, quamvis indigni, eiusdem tamen gratia et dono potestati nos successimus, et ordini, cui voce dominica dicitur: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam. Quapropter dignum aestimavimus assensum praebere congruis postulationibus reverendissimi archiepiscopi Piligrini, quas per probabiles personas nobis intimavit, responsalium suorum, duorum videlicet presbyterorum, quatenus sibi pallium, et metropolitanum honorem cathedrae suae sanctae Lauriacensis Ecclesiae restitueremus confinio Ungarorum adiacenti; quod omnino nos eidem Ecclesiae debere, testantur antiquissima secum adportata privilegiorum testimonia, in quibus continebatur, quod aetate pontificatus beati Symmachi, huius almae sedis apostolicae praesulis, praefata sancta Lauriacensis haberetur Ecclesia metropolis: et in quantum tam exinde, quam etiam de passionibus beatorum martyrum, qui illic plures in tempore perse-

(1) Legendum omnino fratribus.

Prooemium.

Symmachus
PP. metropo-
litico ius Lau-
reacensi Ec-
clesiae con-
cessit.

culionis pro fide Christi variis sunt tormentis mactati, colligere possumus, ex omnibus ecclesiarum dioecesibus Pannoniae, haec antiquitate, et archiepiscopi dignitate esse primitiva creditur: quae iam multis retroactis temporibus ex vicinorum frequenti populatione barbarorum deserta, et in solitudinem redacta, nullum christianae professionis habitorem meminit, usque dum invictissimus Augustus, et pater patriae, genitor quippe pii imperatoris nostri (quem adhuc superesse et diu dominari mundus exoptat) bellico trophaeo eorum vires retudit. Hunc autem, quam ob rem vocibus exultantibus in laudem omnipotentis Dei erumpimus, non solum saepedicta sancta Lauriacensis Ecclesia hostium cessante terrore, cum accolis suis pace et tranquillitate potitur, verum etiam ipsi dudum inimici, illum, quem persecuti sunt more gentili, iam iam Christum baptizati profitentur, et sacerdotes modo habere desiderant, ac prout scire rudes poterunt, venerantur, et ecclesias quasdam in sua terra, quas patres incendio delerunt, posterius restaurare videntur. Hac ergo suadente ratione quod praenominati sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscopi postulatio antiqua apostolica auctoritate commendatur, et praeterea, quod cum iustum esset, pariterque utile etiam visum est, ut ad fructificandas Deo gentes ex novitiis cultoribus fidei Ungrorum atque Maravorum, sive etiam aliis multis Sclavorum suae parochiae finitimis, illic ordinatis episcopis, secundum quod antiquitus dispositi erant, eis hunc constitueremus archiepiscopum. Quoniam autem Saltzburgensis Ecclesia metropolis abusa est subiectione sanctae Lauriacensis Ecclesiae pontificii, oblitterata et attentata sua dignitate ex devastatione barbarorum, quam propterea perceptis apostolicis privilegiis nequaquam patimur privari, cum et priora sint Saltzburgensibus, et ideo auctoritativa, quae conditio testimonii etiam apud saecularia iudicia viget, et praevalet. Nos vero in huiusmodi

constitutione omnem calumniam, atque contentione occasionem, Domino adjuvante, facile propulsamus, parochiis ab invicem certis limitibus sequestratis, et tamen apostolicis sanctionibus ubique stabilitis, quas nostrum est semper defendere, et secundum evangelicam sententiam nihil exsolvere, sed adimplere. Unde ergo auctoritate, et potestate beati Petri principis apostolorum, atque exemplo pontificum scilicet praedecessorum nostrorum eandem sanctam Lauriacensem Ecclesiam, eiusque rectores iam archiepiscopos amodo perpetim ab omni Saltzburgensis Ecclesiae, eiusque praesulum subiectione, ac ditione absolvimus, et honore metropolitano sublimamus, et sicut modernis temporibus sanctae memoriae Agapiti papa terminos earundem parochiarum ad invicem distinxit, sic et ipsi diffinimus, ita quoque ut sancta Saltzburgensis Ecclesia superioris Pannoniae episcopos habeat suffraganeos, quibus usque huc sui pontifices praesesse videbantur cum tanta talique dioecesi, quali hactenus in inferiori usi sunt Pannonia (1). Sancta autem Lauriacensis Ecclesia in inferioris Pannoniae atque Messiae regiones, quarum provinciae sunt Avaria, atque Maravia in quibus septem episcoporum parochiae antiquis temporibus continebantur, suique antistites archiepiscopalem deinceps potestatem cum tanta talique dioecesi, quali hactenus in superiori usi sunt Pannonia. Quibus utique in praeceptis insuper iniungimus, ut iuxta beati Gregorii papae decretum Anglorum archiepiscopis directum alter illorum qui prior sit in ordinatione, ipse etiam, quoad vivat, prioratum teneat et in ordine. Penitus enim determinatis utriusque Ecclesiae dioecesibus, omnique exclusa altercandi occasione, canonica sub distinctione interdiciamus, ut neuter earundem Ecclesiarum archiepiscopus invadere alterius parochiam praesumat, vel quibuscunque iurgis aut disceptationibus super diffini-

(1) Vide in Agapeto II.

Laureacensis Ecclesia ab omni Saltzburgensis eiusque praesulum subiectione eximitur,

Et honore metropolitico donatur.

Utriusque autem Ecclesiae limites definitur iuxta Agapeti Papae decreta.

Avariae et Maraviae episcopi septem ad archiepiscopalem dignitatem sublimantur;

Ita tamen ut qui prior est in ordinatione prior sit in ordine.

Sub canonicis censuris Saltzburgensi et Laureacensi interdicitur episcopis, ut neuter alterius dioecesis invadat.

Piligrinus St Laureacensis archiepiscopus, et pallio donatur;

Eique in provinciis sibi subiectis vices Apostolicae Sedis delegantur.

tis a nobis modo rebus alter alterum sollicitare audeat. His igitur sedatis, venerabilem confratrem nostrum Piligrinum archiepiscopum canonicis literis munitum sedi sanctae Lauriacensis Ecclesiae inthronizavimus, palliumque ei secundum antiquum eiusdem Ecclesiae suae usum direximus atque in provinciis Avariae et Maraviae regionumque inferioris Pannoniae sive Moesiae, et in contiguis sibi Sclavorum nationibus circumquaque manentium, nostram apostolicam auctoritatem et vicem exercere committimus atque delegamus, quatenus illic more antecessorum suorum sanctae Lauriacensis Ecclesiae archiepiscoporum habeat potestatem presbyteros atque episcopos ordinare, atque constituere, et ex praedictis gentibus sub sancta praedicatione parare Domino plebem perfectam (1).

(1) Ioseph Mezgerus totus est in evertenda diplomatis huius sinceritate, ideoque cap. xxii, lib. iii Hist. Salisburg. supracit. nonnullas affert rationes ad probandam eius suspicionem. Nos tempus ne teramus in iis infirmandis, auctoritati innixi clarissimorum virorum Lambecii, Wolfgangi Lazii, Bruschi, ac Wigulei Hund a Sulzemos (qui in sua Historia metropolis Salisburgensis, cur. Christophoro Gewoldo Ratisponae 1719 fol., et quidem tom. 1, nonnulla ex eiusmodi privilegio refert) fatemur quidem ab utrisque referri aliis atque diversis verbis, quod scriptorum incuria, vel exemplarium diversitate factum quisquam putaverit; sed hoc sufficiens argumentum nobis non est ut falsitatem, vel suspicionem eo in monumento credamus, cum praesertim advertamus, Mezgerum totis viribus conatum esse multis in locis Historiae suae Salisburgensis Ecclesiae supremum dominium supra Laureacenses archiepiscopos firmare. Lambecii auctoritatem sequimur, quem optimum Codicem sequutum post maturum examen, ut mos ei auctori semper fuit, non dubitandum.

Quod ad concessi privilegii tempus spectat, idem Lambecius observat, has literas anno 977 datas, ex eo constare, quod eodem anno Otto II imperator diploma emisit, cuius epitomen recitat, et post Lambecium Wiguleus Hund, quo metropolitanam Laureacensis Ecclesiae dignitatem confirmavit, quodque dicitur: *Datum iii nonas octob. anno Domini dcccclxxvii, indict. vi, anno regni domini Ottonis imperatoris Augusti xvii etc.* Qui annus xvii est annus regni germanici, quod suscepit anno dcccclxi.

III.

Confirmatio bonorum, possessionum et privilegiorum monasterii Sancti Petri Rodensis, quod sub iure S. R. E. esse declaratur (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Monasterium Rodense sub iure S. R. E. — Confirmatio bonorum. — Concessio habitatoribus regionis illius ut hoc monasterium venerari possint loco S. Petri Romae. — Damnatio temeratorum huius privilegii.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Hildesindo episcopo, et omnibus monachis monasterio Sancti Petri Rodensis degentibus salutem, et pacem, et apostolicam benedictionem.

Quoniam gratissimum satisque condignum iudicamus famulantibus famulitium impendere, atque donantibus praemia largiri; idcirco quia monasterium Sancti Petri Rodensis, quod iure haereditario possidendum accepistis, nunc autem sub iure et dominatione almi principis apostolorum Petri, et nostrae venerabilis romanae sedis perpetuo habiturum, et vobis conspicimus esse traditum: quo circa versa vice auctoritate apostolica concedimus, et confirmamus tibi tuisque successoribus in perpetuum coenobium Sancti Petri apostoli Rodensis cum omnibus suis adiacentiis et pertinentiis et terminis suis in tali ratione, ut sub tuitione Beati Petri apostoli et nostra consistat in perpetuum. Concedimus insuper, et absque ulla reservatione donamus eidem monasterio omnia praedia, vel alodia, quae danda sunt, vel data ab hodierno die, et deinceps a fidelibus viris vestris regionibus beato Petro apostolo nostrae urbis Romae sedis, ut in iure et dominatione persistant coenobii Rodensis in perpetuum habenda ab urbe Narbona usque in finibus Hispaniae. Notum ergo nunc sit omnibus hominibus regionis vestrae, quod sub tuitione et regimine beati Petri apostoli, et nostra gubernatione vel

(1) Ex chartulario S. Petri Rodensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispanicae.

Causa concessionis.

Prooemium.

Monasterium Rodense sub iure S. R. E.

Confirmatio bonorum.

Concessio habitatoribus regionis illius ut hoc monasterium venerari possint loco S. Petri Romae.

Damnatio temeratorum huius privilegii.

defensione ille locus consistat. Idcirco omnes fideles vestrae regionis sub testimonio Christi admonemus, ut omnia, quae ad praefatum locum pertinent ad utilitatem monasterii et habitantium in eo restituant, et in vice beati Petri apostoli Romae summa cum diligentia illum locum venerentur et diligant. Et si quis causa orationis ad nostram sedem apostolicam pervenire non poterit, summo studio illum locum venerari concedimus ei. Si quis autem, vel ex praediis, vel alaudis loci illius, vel omnia quae ad iamdictum locum pertinent, occultaverit, vel tenuerit sine consensu fratrum, aut scierit quod aliquis absconse teneat, sub testimonio Christi ex apostolica auctoritate commonemus, ut ab hodierno die non teneant iniuste, nec abscondant, sed reddere, et manifestare praescripto monasterio festinent. Et reddita vel manifestata iure perpetuo una cum illis, quae per hanc nostram apostolicam sanctionem, et per alia divalia decreta statuimus atque decrevimus, usque in finem mundi illibata et inconcussa permanenda decernimus. Si quis autem, quod non credimus, huius concessionis vel donationis temerator aut contemptor extiterit, aeternis condemnationibus subiaceat innodatus, et sanctos Dei Petrum et Paulum principes apostolorum sibi in praesenti et futura vita sentiat contrarios, atque in inferno inferiori concrematus cum diabolo et omnibus deficiat impiis. Huius vero apostolicalis decreti nostri paginam propriis manibus roborantes, in manus Ildesindi episcopi, atque abbatis ipsius loci, et fratrum cum illo comitantium tradimus annuente Christo Iesu Domino nostro perenniter, atque fideliter possidendam. Qui ergo nostrae concessionis vel donationis adiutor atque defensor extiterit, apostolicam benedictionem et peccatorum absolutionem ab ipso clavigero summo se obtinere sciat. Scriptum per manus Stephani notarii atque scriniarii in sede beati Petri apostoli, Romae, anno trabatio-

nis (1) Domini DCCCCLXXVIII, indictione VII, in mense aprili.

Script. in mense aprili anno Domini 979, pontif. Bened. anno v.

IV.

Monasterium Bisuldunense sub sedis apostolicae protectione recipitur, confirmatisque bonis omnibus ac possessionibus, nonnulla eidem conceduntur privilegia (2).

SUMMARIUM

Hoc monasterium fundatum fuit a Mirone episcopo Gerundensi, et comite Bisuldunensi, eiusque fratribus Olibano et Seniofrido comitibus. — Confirmatio honorum et possessionum. — Receptio sub tutela sedis apostolicae. — Quae sedi apostolicae in iis regionibus oblata fuerint, possideat abbas, qui censum pro iis annuatim solvit. — Obeunte abbate, libera sit penes monachos successoris electio. — Abbas, eiusque clerici a nemine praeter romano pontifice excommunicari possint. — Cuiquam ad monasterium orationis causa pateat aditus. — Clericorum correctio penes abbatem sit.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, dilectis filiis Gausberto abbati monasterii Bisulduno, quod est situm infra castrum Bisulduni, ad flumen Fluviani, eiusque fratribus tam praesentibus quam futuris, regularem vitam professis salus, pax et benedictio, quoad mundum permaneat. Amen.

Cum constet Dominum Deum nostrum honorem sanctae universalis Ecclesiae incessanter a propagantibus beatae fidei augmentare, necesse est accipientibus ab illo totius curae regiminis: et idcirco ego Benedictus papa cum coetu episcoporum presbyterorumque, cum omni caterva clericorum in romana sede degentium, sub norma beatissimi Petri Deo militantium, in nostra protectione suscipimus, et praesentis scripti privilegio roboramus illud donum quod dilectus filius noster Miro episcopus Gerundensis per paginam donationis romanae Ecclesiae tradidit pro remedio

(1) Forte incarnationis, prout in caeteris subiectis diplomatibus. (2) Ex mss. Colbertino transcripsit Edm. Martenne, retulitque tom. II Vet. Script. collect.

Hoc monasterium fundatum fuit a Mirone episcopo Gerundensi, et comite Bisul-

dunensi, eiusque fratribus Olibano et Seniofrido comitibus.

Confirmatio honorum et possessionum.

Receptio sub tutela Sedis Apostolicae.

Quae Sedi Apostolicae in iis regionibus oblata fuerint, possideat abbas, qui censum pro iis annuatim solvit.

Obeunte abbate, libera sit penes monachos successoris electio.

Abbas, eiusque clerici a nemine praeter Romano Pontifice excommunicari possint.

animae suae, suorumque parentum, videlicet ecclesiam S. Petri Bisulduno cum omnibus ecclesiis, et praediis, et villis, et dominicaturis ab eo datis, seu ab aliquibus fidelibus in futurum concessis, adipisci potuerit, nostro in hoc praesenti privilegio in perpetuum confirmamus, et in omni libertate disponimus: statuantes etiam ut ordo monasterii, qui secundum Deum, et regulam B. Benedicti ab eodem episcopo institutus esse dignoscitur, semper inviolabiliter sub regimine proprii abbatis observetur. Praeterea quaecumque bona idem monasterium in futurum donatione, et pontificum concessionem, regum vel principum oblatione, multorumque fidelium, dante Deo, poterint (1) adipisci, amodo firma vobis sub tutela B. Petri, et nostra illibata in sempiternum permaneant. Concedimus, si quis (2) de illis regionibus alodia vel aliqua oblatio mercedis sanctae romanae Ecclesiae relinquatur, praefatum monasterium per nostrum beneficium possideat in sempiternum, et abbas qui praest, vel qui praefuerit in eodem monasterio, per singulos annos quinque solidos S. Petro Romae persolvat in censum, et si minime annuatim venire non possunt, ad quartum annum viginti solidos persolvant. Statuimus etiam, ut quando abbas ipsius monasterii obierit, neque a regibus, neque a comitibus, neque a quacumque persona ibidem degentibus servis Dei iuxta patris Benedicti regulam eligantur abbates, qui a romano pontifice vel a suo mandatore benedictionem suscipiant. Confirmamus igitur, et stabilimus, ut nullus archiepiscopus, nullus episcopus in ipsum monasterium, sive suas ecclesias a praedicto episcopo datas, neque clericos in eis stantes, in eodem monasterio neque abbatem, monachos, et conversos suos audeat et praesumat sententiam excommunicationis inferre, vel a nullo possint interdici vel excommunicari nisi a romano pontifice.

(1) Forsitan poterit. (2) Lege si quae.

Item etiam concedimus, ut si quis causa orationis ad praedictum monasterium venerit, habeat licentiam introducendi, et omne officium audiendi, nisi forte quis reatu suo proprio fuerit excommunicatus. Concedimus quoque ipsius loci abbati correctionem cunctorum suorum clericorum, ut nullus episcopus, nulla ecclesiastica vel laica persona dominationem ibi habeat; sed quidquid ecclesiasticum est, per manus ipsius abbatis, et super regimine ipsius cuncto subsistant tempore. Oleum vero seu sanctum chrisma baptizantium, consecrationes altarum, a quocumque voluerit catholico episcopo suscipiat. Cimiterium de omni villa Bisulduni, et de omnibus circumstantibus villis, sicut a supradicto episcopo constitutum est, confirmamus, et roboramus...

Datum VIII idus maias, imperante domno nostro Ottone, a Deo coronato Magno et pacifico anno XII, et indictione VII, anno dominicae incarnationis nongentesimo septuagesimo nono.

Dat. die 8 maii anno Domini 979, pontif. Bened. anno v.

V.

Confirmatio monasterii Sancti Walarici ordinis Benedictini in comitatu Leuconensi, quod sub S. R. E. ditione recipitur, nonnullisque donatur privilegiis (1).

SUMMARIUM

Monasterium in solitudinem iam redactum restauravit Hugo Leuconensis comes in suo comitatu. — Monasterium sub apostolicae sedis tuitione recipitur, et a quolibet alterius personae iurisdictione liberum declaratur. — Episcopus, nisi ab abbate invitatus, nec missarum solemnium ibidem peragere possit. — Anathema obsecrationesque contra inobservantes.

(1) Ex veteri exemplo edidit Mabillonius in appendice tomi 3 Annal. Benedict.

Cuiquam ad monasterium orationis causa pateat aditus.

Clericorum correctio penes abbatem sit.

Benedictus servus servorum Dei, dilectissimo nostro filio Restoldo religioso abbati, vel omni congregationi in monasterio Sancti Walarici, quam Hugo gloriosissimus comes, nosterque spiritualis filius in regula Beati Benedicti noviter congregavit, vestrisque successoribus in perpetuum.

Cum magna nobis solitudine insistit cura pro universis Dei Ecclesiis, ac piis locis vigilandum, ne aliquam necessitatis iacturam sustineant, sed magis propriae utilitatis stipendia consequantur; igitur quia per interventum Hugonis gloriosi comitis rationabiliter postulastis a nobis, quatenus pro suo magno amore, atque dilectione confirmaremus vobis praedictum monasterium Sancti Walarici cum omnibus rebus mobilibus, cumque et immobilibus, quibus a praefato Hugone gloriosissimo comite concessa esse noscuntur, vel a caeteris christianis in perpetuum concessa atque largita esse videntur, vel cum omnibus ad ipsum monasterium generaliter, et nunc pertinentibus, sicuti est. Igitur privilegiis sedis apostolicae infulis decoretur, ut sub iurisdictione sanctae nostrae Ecclesiae matris permanendum, nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submittendum (1). Pro qua re piis desideriis faventes, nostra auctoritate id, quod exposcitur, effectui mancipamus. Et ideo omnem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio ditionem quamlibet habere vel auctoritatem praeter sedem apostolicam prohibemus; ita ut nisi ab abbate ipsius monasterii fuerit invitatus, nec missarum solemnitas ibidem quispiam praesumat celebrare omni modo: nec licentia sit, ut dictum est, ex eius vel omnibus eidem monasterio Sancti Walarici pertinentibus sito in comitatu Witmau cuiquam magnae personae, parvaeque auferre. Ut profecto iuxta id quod subiectos idem ut in monasterio apostolici constituti, atque privilegii consistit inconcusse dotandum permaneat (2). Si quis autem, quod non optamus, nefario

(1) *Lege* submittatur. (2) Aliquid deficit hac in periodo.

ausu praesumpserit haec quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, refragare, aut in quoquam transgredi tentaverit, reum se et atri anathematis vinculo innodatum esse, et diabolo, et eius atrocissimis pompis atque cum Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concremandum deputamus a Domino. Qui vero pro intuitu custos et observator extiterit, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro consequi mereatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur. Scriptum per manus Bonizzonis notarii regionarii, et scriptoris (1) sanctae romanae Ecclesiae in mense aprili, indictione nona. Bene valete. Datum kalend. aprilis per manum Stephani episcopi, et bibliothecarii S. R. E. anno pontificatus domini Benedicti sanctissimi VII papae in sede beati Petri apostoli VII. Imperante domno Ottone a Deo coronato Magno imperatore anno XIII, in mense et indictione nona feliciter. Amen.

Dat. mense septembri anno Domini 981, pontif. Benedicti anno VII.

VI.

Confirmatio donationis factae a Rodgario comite Carcassonensi monasterio Sancti Saturnini ea in civitate posito (2).

SUMMARIUM

Rodgarius cum uxore et Benedicto abbate Romam accedit confirmationem huiusmodi petiturus. — Corpus s. Hilarii episcopi Carcassonen. in monasterio S. Saturnini humatum. — Confirmatio bonorum monasterii. — Et praecipue rerum a Rodgario comite donatarum, quae omnia libera a cuiuscumque iurisdictione declarantur. — Abbatis electio penes monachos. — Apprecatio observantibus. — Anathema contra inobservantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei.

Notum sit omnibus christianis, quia venerunt Rodgarius comes cum coniuge

(1) *Alias* scriniarii. (2) Ex apographo edidit Mabill. annal. Bened. tom. IV, pag. 687.

Anathema
obsecrationes
que contra
inobservantes.

Rodgarius
cum uxore et
Benedicto ab-

bato Romam
accedit con-
firmationem
huiusmodi pe-
titurus.
Corpus S. Hi-
larii episcopi
Carcassonen.
in monasterio
S. Saturnini
humatum.

Confirmatio
bonorum mo-
nasterii.

Et praecipue
rerum a Rod-
gario comite
donatarum,
quae omnia
libera a cui-
uscumque iur-
isdictione de-
clarantur.

Abbatis electio
penes mona-
chos.

Apprecatio ob-
servantibus

Anathema
contra inob-
servantes.

sua nomine Adhalaire, simulque cum eis venit Benedictus abbas ad limina apostolorum beati Petri et Pauli ante nostram praesentiam; petieruntque, ut confirmaremus eis per nostram apostolicam auctoritatem monasterium, quod est consecratum in honore sancti Saturnini, ubi B. Hilarius humatus quiescit: ut non sit licitum ab hac hora in antea, neque comiti, neque vicecomiti, neque episcopis, neque ullae magnae parvaeque personae, homini neque foeminae, supradictum monasterium aliquid de suis rebus auferre vel alienare praesumat, quidquid modo habet, et in antea acquisitum erit in perpetuum: sed semper sint in stipendia monachorum, et in eleemosynis pauperum ea, quae concessa sunt vel donata in praefato monasterio a praefato Rodgario, et sua coniuge; idest villa, quae dicitur Corneliana, cum ecclesia S. Petri et ecclesias quae in vico Limoso, et Gardia cum ecclesia S. Petri; et Malchindus, et Salsingus, et caetera loca, quae praefato monasterio pertinent, vel pertinere debent. Post vero obitum Benedicti abbatis, nemo ibidem abbatem constituat, nisi quem consensu et communi voluntate fratrum, qui ibidem Deo serviunt, vel in antea sunt servituri, elegerint. Haec omnia, quae supra scripta sunt, concedimus tibi Benedicto abbati, tuisque successoribus in perpetuum pro omnipotentis Dei amore, et Sancti Petri, nostraeque animae redemptione; item et pro amore Rodgarii comitis Carcassone, et coniugis ipsius, nec non Raymundi dilecti filii mei, ut illorum sit merces in perpetuum. At vero qui custos et observator fuerit huius nostri apostolici praecepti, et confirmatione christiana benedictionem a Patre et Filio et Spiritu Sancto in omnibus consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur in saecula saeculorum. Et qui observare noluerit, anathematis vinculo sit innodatus, et a regno Dei alienus permaneat. Scriptum per ma-

num Stephani notarii, et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae. Bene valete (1).

VII.

Renovatio privilegiorum, et confirmatio iurium omnium monasterii Vulturvensis (2). Alia huius argumenti privilegia notata lege in Ioanne XII, constitit. Cum magna etc., dat. anno 962.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, Ioanni venerabili abbati ex monasterio Christi martyris Vincentii, et per te in eodem venerabili monasterio tuis successoribus in perpetuum.

Cum magna nobis solitudine cura insistit pro universis Dei Ecclesiis, ac piis locis vigilandum etc. *Caetera ut in bullis supracitatis.*

Scriptum per manum Ioannis scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense octobrio die IX, indictione XI.

† Bene valete. †

Datum VI nonas octobris per manus Stephani episcopi et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno Deo propitio pontificatus domini nostri Benedicti summi pontificis et universalis septimi papae in sanctissima sede B. Petri apostoli octavo, per indictionem praefatam XI.

Dat. die 10 octobris anno Domini 982, pontif. Bened. anno VIII.

VIII.

Confirmatio bonorum monasterii S. Salvatoris in pago Gemblacensi, quod liberum ab episcopi cuiuslibet ditione declaratur, et in apostolicae sedis protectione recipitur (3).

(1) Datum putamus hoc diploma circa finem anni 981. Charta enim Rodgarii comitis, quae hic confirmatur, data dicitur mense augusto anno XXVII, regnante Leuthario rege, qui rex unctus ab Artaldo Remorum archiep. pridie idus novembris anno 934, mense augusto anni 981, XXVII regni sui annum numerabat. (2) Ex Chronico Vultur. inter Rer. Ital. Script. tom. I, par. II, pag. 464. (3) Ex mss. Codice Ambrosiano deprompsit, retulitque Lambecius commentar. de Biblioth. Caes., lib. 2, cap. 7.

SUMMARIUM

Exordium. — Abbatis et monachorum preces. — Iisdem et monasterio bona omnia praesentia et futura confirmantur. — Abbatis electio libera penes monachos sit. — Electus nemini praeter apostolicam sedem submitatur, et ideo monasterium ab omni episcopi cuiuslibet iurisdictione liberum declaratur, cui sola sit abbatem benedicens facultas. — Anathema contra bona a monasterio auferentes, vel contra paginam hanc attentantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei, religioso abbati venerabilis monasterii Sancti Salvatoris Domini nostri Iesu Christi, ac Sancti Petri, noviter ibi constituti, suisque successoribus in perpetuum.

Exordium.

Cum magna nobis solitudine insistit cura pro universis Dei Ecclesiis ac piis locis invigilandi, ne aliqua necessitate iacturam sustineant, sed magis propriae utilitatis stipendia consequantur; ideo convenit nos tota pastoralis mentis integritate eorundem venerabilium locorum maxime integritatem et stabilitatem procurare, et sedulo eorum utilitatibus subsidia illic conferre, ut Deo nostro omnipotenti id, quod pro eius sancti nominis honore, etiam ad laudem atque gloriam eius divinae maiestatis venerabilibus nos certum est contulisse locis, sit acceptabile, nobisque ab eius locupletissima misericordia digna huiusmodi pii operis in sideris conferatur arcibus remuneratio. Igitur, quia postulastis a nobis, quatenus pro Dei omnipotentis amore, ac domini Ottonis, praecellentissimi imperatoris, nostrique dilecti filii, concederemus, atque confirmarem vobis praedictum monasterium in honore sancti Salvatoris, ac sancti Petri constructum cum omnibus rebus mobilibus atque immobilibus, quae sub eodem monasterio adiacere ac pertinere videntur, tam mansis, quam etiam castris, villis, atque casalibus, tam quae praesentes sunt, quam quae etiam usque in finem esse debent, posita in loco, qui vocatur Gemblaus: concedimus atque confirmamus apostolica auctoritate, ut de

Abbas et monasterium horum preces.

Iisdem et monasterio bona omnia praesentia et futura confirmantur.

alio monasterio abbas ibi non constituitur, sed ipsi servi Dei secundum regulam sancti Benedicti viventes ex sua propria congregatione potestatem eligendi abbatis habeant, abbasque privilegii sedis apostolicae infulis decoretur, ut sub iurisdictione sanctae nostrae, cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, constitutus, nullius alterius Ecclesiae iurisdictionibus submitatur. Et ideo cuiuslibet Ecclesiae episcopum in praefato monasterio ditionis quamlibet habere auctoritatem prohibemus, nisi tamen benedicendi habeat licentiam, statuente apostolica censura atque auctoritate beati Petri apostolorum principis sub divini iudicii obstatione ac validis atque atrocibus anathematis interdictionibus, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum, vel alia parva magnaque persona aliquid de rebus vel possessionibus, ad idem pertinentibus monasterium, auferre vel alienare praesumat. Si quis autem, quod non credimus, nefario ausu, parva magnaque persona, contra hoc nostrum apostolicum privilegium agere temptaverit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, ac a regno Dei alienum, ac cum omnibus impiis aeterno incendii supplicio condemnatum: at vero, qui observator extiterit praecepti, gratiam ac misericordiam vitamque aeternam a misericordissimo Domino Deo multipliciter consequatur. Scriptum per manum Bonifacii notarii regionarii, ac scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense martio, indictione undecima. Bene valete. Datum VIII kal. aprilis per manus Stephani episcopi ac bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno pontificatus domini nostri Benedicti sanctissimi septimi papae nono, imperante domino nostro Ottone a Deo coronato Magno, ac pacifico imperatore, anno decimo sexto, in mense ac indictione quibus supra.

Dat. die 25 martii anno Domini 983,
pontif. Benedicti anno ix.

Abbas electio libera penes monachos sit.

Electus nemini praeter Apostolicam Sedem submitatur, et ideo monasterium ab omni episcopi cuiuslibet iurisdictione liberum declaratur, cui sola sit abbatem benedicendi facultas.

Anathema contra bona a monasterio auferentes, vel contra paginam hanc attentantes.

IX.

Confirmatio canonum apostolicorum contra simoniacas ordinationes (1). Nonnulla similia lege in Gregorio PP. I, constit. VIII, dat. anno 595.

SUMMARIUM

1. Synodus romana sub Benedicto VII (2). — Decretum synodi, ne liceat quemcumque ordinem per acceptionem pecuniarum dare. — 2. Exemplum ultionis divinae in Hierosolymam propter turpe lucrum in sacrificiis. — 3. Aliud exemplum Christi efficientis de templo columbas et oves inibi vendentes. — Adhortatio ad episcopos de adimplendis statutis apostolicis. — Qui sine pretio ab episcopis ordinari nequeant, Romam accedant. — 4. Quae vero post ordinationem gratis donantur, accipi possunt. — 5. Divina ultio contra inobservantes.

Benedictus episcopus servus servorum Dei.

1. Notum esse volumus omnibus catholicis et orthodoxis archiepiscopis, episcopis, abbatibus, regibus, et principibus, ducibusque et comitibus, vel universis in toto orbe terrarum Christo famulantibus, qualiter synodus aggregata est in ecclesia Beati Petri apostolorum principis, ante sacratissimum eius corpus, una cum domno Ottone serenissimo imperatore Augusto, spiritali filio nostro, cum nostris suffraganeis, archiepiscopis, et episcopis, presbyteris, et diaconibus, vel cuncto clero sanctae catholicae et apostolicae Ecclesiae. Et ibidem perfecta sunt capitula de sacris canonibus, qualiter non liceret episcopo de sacris ordinibus aliquod praemium accipere: et auxiliante Deo: et annuente ipso apostolorum principe beatissimo Petro, in eodem loco interdictum est primitus a nostro proprio ore, et postea a cunctis venerabilibus archiepiscopis et episcopis in eodem sa-

Synodus Romana sub Benedicto VII.

(1) Ex Cod. mss. monasterii Cuxanensis in comitatu Ruscilionensi edidit Baluzius, Concord. Sacerdot. et Imp. lib. 6, cap. 11 in fine. (2) Habita fuit haec synodus anno Domini 983 in causa Giseleri episcopi Magdeburgensis, quem simoniace episcopatum ab Ottone imp. obtinuisse aliqui accusabant.

Bull. Rom. Vol. I.

57

cratissimo loco residentibus; quod ab ista hora in antea, ab ostiario usque ad sacerdotium, nullum pretium exinde accepturum esse sicut in decretis sanctorum Patrum continetur. Si quis (episcopus per pecuniam fecerit ordinationem, et sub pretio redegerit gratiam, quae non potest vendi, ordinaveritque) per pecunias episcopum, aut presbyterum aut diaconum, vel quemlibet ex his qui connumerantur in clero, aut promoverit per pecunias dispensatorem, aut defensorem, vel quemquam cui subiectus est regulae, pro suo turpissimi lucri commodo; is, cui hoc attentanti probatum fuerit, proprii gradus periculo subiacebit (1). Et qui ordinatus est, nihil ex hac ordinatione vel promotione, quae est per negotiationem facta, proficiat: sed sit alienus a dignitate, vel solitudine, quam pecuniis quaesivit. Si quis vero mediator tam turpibus et nefandis datis vel acceptis extiterit, siquidem clericus fuerit, deponatur; si vero laicus, aut monachus, anathematizetur (2). Item in eisdem decretis; si per pecuniam hanc obtineat dignitatem, deiciatur et ipse et ordinator eius, et a communione modis omnibus absindatur, sicut Simon Magus a Petro.

2. Verum etiam propter illam pessimam emptionem Hierosolyma capta est: quia ipsi sacerdotes iniqui, qui debuerant esse observatores legis, et praedicatores, ipsi primi facti fuerant praevaricatores. Denique invenerant sibi quoddam ingeniolium, ut persuaderent filiis Israhel, de longinquo venientibus, ut victimas secum non deferrent, sed munera: offerentibusque sibi, non sicut praeceptum erat a Domino, immolabant; sed ad hoc sibi reservabant, ut aliis venderent, et ad hoc sibi pretium muneris multiplicarent.

3. Nam idem Dominus et Salvator noster Iesus Christus, non per prophetas neque per apostolos, aut per doctores

(1) Concil. Chalcedon. can. 2. Haec ex archetypo restituit Coletus, Concil. tom. xi, col. 975.
(2) Can. Apost. 50.

Decretum synodi, ne liceat quemcumque ordinem per acceptionem pecuniarum dare.

Exemplum ultionis divinae in Hierosolymam propter turpe lucrum in sacrificiis.

Aliud exemplum Christi eiicientis de templo columbas et oves inibi vendentes.

aliquos, sed per se ipsum flagellum de funiculis fecit, et eiecit omnes de templo, boves quoque et oves, et nummulariorum effudit aes, et mensas subvertit (a). Et his qui columbas vendebant, dixit: Auferte ista hinc, et nolite facere domum Patris mei domum negotiationis. Domus autem a Salomone ita condita fuerat, ut domus Dei vocaretur, essetque, sicut ipse sapientissimus rex. Sed domus negotiationis facta est, quando in ea boves et oves, et columbae vendebantur. Unde nos, carissimi fratres et dilectissimi filii, sollicite vigilare oportet, qui pastorem curam in nostris ovibus exercendam suscepimus, ne eas lupinis dentibus lacerandas tradamus, et ad ultimum nosmetipsi, qui pastores vocamur, in die tremendi examinis, apud pium et benignum iudicem lupi rapaces inveniamur. Pro quibus vestram sanctam fraternitatem rogando, obsecrando, monendo, et arguendo mandamus, ut omni occasione postposita, diligenti studio, sollicitudine maxima ea quae vobis agenda transmisimus, implere studeatis. Nam si quislibet presbyterorum, aut diaconorum, gratis donum Spiritus Sancti ab archiepiscopo, sive a metropolitano suo accipere non potuerit; studeat venire ad sanctam matrem romanam Ecclesiam catholicam, atque apostolicam, et in eadem episcopalem benedictionem accipiat sine omni simoniaca haeresi.

4. His autem qui ordinatus fuerit, si non ex placito neque exactus, aut petitus, post acceptas chartas, et pallium, offerre aliquid cuiuslibet ex clero gratiae tantummodo causa voluerit, hoc accipi nullo modo prohibemus: quia eius oblatio nullam culpae maculam ingerit, quae ex accipientis ambitu non processit.

5. Quicumque de sanctis ordinibus hanc nostram viderit epistolam, et verba vel exempla sanctorum Patrum non observaverit, sciat se non esse connumeratum inter discipulos Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi, sed damnatum

(a) Ioan. 2.

inter impios, et inter eos qui dixerunt Domino Deo: Recede a nobis, scientiam viarum tuarum nolumus (a): hi vero qui legitime illam custodierint, et pio intuitu observaverint, recipiant partem cum Abraham, Isaac, et Iacob in regno coelorum, una cum eodem Domino et Salvatore nostro Iesu Christo, qui nunc et semper vivit et regnat Deus in cuncta saecula saeculorum.

Hanc itaque nostram epistolam iubemus atque praecipimus, ut per manum charissimi confratris nostri Mironis episcopi, cunctis aliis archiepiscopis deportetur, ut idem ipse per suum laborem et certamen dignam exinde mercedem recipiat, et fructum afferat, in poenitentia (1 et 2).

IOANNES XIV

PAPA CXXXIX

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXXXIV.

Post Benedicti septimi obitum et breve admodum interpontificium electus est romanus pontifex Petrus episcopus et civis Papiensis, Othonis quondam II imperatoris archicancellarius, qui in pontificatu vocatus est Ioannes XIV. Sedit

(a) Iob. 1. (1) Nonnulli legunt in patientia. (2) De huiusmodi concilio haec notat Baluzius: Tempus illius concilii non est adnotatum in Codice Cuzanensis monasterii. Verum cum eius publicandi cura delegeretur Mironi episcopo, Gerundensi nimirum, isque circa annum 973 ad eam cathedram vocatus ab Amyrico Narbonensi archiepiscopo consecratus sit iussu Benedicti papae, par est existimare synodum illam esse revocandam ad annum 983, quo romanum concilium a Benedicto VII celebratum est ad discutendam causam Gisleteri episcopi Magdeburgensis, qui malis, ut aliqui aiebant, artibus ad eam sedem pervenerat. Quae res dare potuit occasionem decernendi poenas adversus eos, qui pecuniam pro ordinatione aut accipiunt, aut tribuunt. Eo autem anno Ottonem II extitisse Romae, ac sine anni illic tisse satis constat.

An. C. 984

menses VIII (1). Post hoc vero tempus eum supradictus Bonifacius Ferrucii filius reversus Constantinopoli, ubi fuerat, comprehendit, ac deposuit, et in castellum S. Angeli in custodia misit, et ibi custodire eum fecit, ubi infirmitatem et famis inopiam per IV menses acriter sustinuit, ac mortuus est, occisus (prout legitur in II Vignolii catalogo). Ioannis depositio assignanda est martio mensi circiter ineunti anni 985, mors vero mensi augusto diei autem 20.

Schisma decimum septimum.

Post Benedictum VI in carcere strangulatum, Bonifacium VII papam vi ordinatum vidimus, sed post mensem basilica Vaticana pretiosis rebus omnibus spoliata, Constantinopolim profugisse, ubi degentem Benedictus VII in synodo romana a se celebrata excommunicationis sententia percussit. In iniquitate sua tabescens et fervescens Bonifacius Constantinopoli reversus Ioannem XIV, ut diximus, comprehendit, et in castello S. Angeli relegatum, fame, et ut perhibent, veneno enecuit, eiusque sedem invasit martio circiter ineunte anni 985. Non multo post repentina morte interiit, et in tanto eum odio habuerunt sui, ut post mortem eum caederent, et lanceis vulnerarent, atque per pedes traherent, nudato corpore, usque in campum ante Caballum Constantini (nempe equestrem statuam aeneam imp. M. Aurelii, quae in area Capitolina nunc spectatur) ibi proiecerunt eum, atque dimiserunt. Ubi mane venientes clerici, et videntes eum ita turpiter et cum dedecore iacentem, caesum et laceratum, collegerunt et sepelierunt.

Quo facto, Ioannes Roberti filius electus est romanus pontifex, quem cum ab eruditissimis viris solum electum nominari le-

(1) Sic legitur in uno ex tribus Vignolii Catalogis, sex aliis Critic. Baron. praefixis, qui tamen terminum Ioannis pontificatus praefigunt diei depositionis eius, non obitus, qui fuit post menses IV, quare Augustodunensis utrumque includens tempus, recte Ioanni adscribit annum I.

gerimus, non ordinatum putamus, praesertim cum eum obiisse constet paulo post eodem anno 985.

IOANNES XV

PAPA CXL

Anno aerae Christi comm. DCCCCLXXXV.

Ioannes decimus quintus, natione romanus, ex patre Leone presbytero, de regione Albae Gallinae, ordinatus est romanus pontifex mense circiter decembri anno vero 985, post Bonifacii VII interitum et mortem Ioannis filii Roberti. Sedit annos X, menses VI, dies X (1): fuit autem temporibus Basilii et Constantini R. I. F. in Oriente, in Occidente vero Othonis III, imperatorum. Ex tempore Ioannis pontificatus adscripto dicendum est eum obiisse ineunte circiter mense aprili anni 996, de quo nulla inter auctores dissensio. Sepultus est in basilica S. Petri in oratorio S. Mariae. Vacavit sedes ad II menses.

I.

Confirmatio bonorum et possessionum Cuzanensis monasterii (2).

SUMMARIUM

Prooemium. — Preces abbatis. — Confirmatio monasterii, eiusque bonorum. — Enumeratio bonorum. — Terminum describuntur. — Cuique personae monasterio molestiam inferre interdicitur. — Sed illud maneat sub ditione S. R. E. — Maledictio, et anathematizatio contra inobservantes statuta privilegii huius.

(1) Ut habetur in tribus Vignolii Catalogis: sed mense IV legendum putamus; ne eum ultra Gregorii V successoris initia pontificem regnasse dicamus, ut ex tempore eidem Gregorio adscribendo. Hoc quoque tempus statuunt Ioannis pontificatus tres ex Critic. Baron. praef. Catalogi, et Chronicon Vulturense: Fossaenovannum vero cum Godofrido Viterbiensi d. X omittunt. (2) Ex chartulario monast. Cuzanens. edidit Baluzius in appendice Marcae Hispanicae.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto nobis in Christo filio Garino abbati sacri monasterii Sancti Michaelis Archangeli, et Beati Germani, quod situm est in valle Confluenti, et in loco, qui dicitur Cortianus, ac successoribus suis regularibus abbatibus eiusdem monasterii in perpetuum.

Promium.

Cum magna nobis sollicitudinis cura instet ad vigilandum pro universis Ecclesiis Dei, ne aliqua earum necessitatis iacturam imposterum patiat dignum duximus pietatis intuitu loca ad omnipotentis Dei honorem bene ordinata apostolici privilegii auctoritate muniri, et cum omnibus quae ad se pertinent rebus confirmari. Igitur quia interventu Olibae laudabilis et magnifici comitis postulasti a nobis, quatenus reconfirmaremus tibi, tuisque successoribus regularibus abbatibus praedictum monasterium, quod suus frater bonae memoriae comes Seniofredus pro amore caelestis patriae renovavit, dotavit, et auxit, aggregatis monachis ad laudem et servitium caelestis regis, et honorem praedictorum sanctorum, videlicet archangeli Michaelis, et Germani confessoris, inclinati tuis, eiusque precibus, id ipsum venerabile monasterium super ripam Litterani fluminis constitutum cum omnibus finibus et terminis suis, omnibusque rebus mobilibus et immobilibus generaliter et in integrum sibi pertinentibus ad usum et stipendium regularium fratrum ibidem et in posterum Deo servientium reconfirmamus, corroboramus et praesenti protectione sub continua immunitate stabilimus: sicut a decessoribus nostris sanctis pontificibus, atque christianissimis Francorum regibus videtur confirmatum, corroboratum. In primis villam Cotoleti, et villam Tauriniani cum ecclesia Sancti Fructuosi, et omnibus rebus sibi pertinentibus. Item villam quae dicitur Cortis, et omnia posita inter hos affines in circuitu monasterii, idest, ab orientali parte finis per summitatem Serrae, qua pergitur ad iugum de Clerano, et itur ad montem qui dicitur

Lacartar, et sic ducitur per ipsum usque in montem qui dicitur Canegonis, et deinde ad meridiem descenditur per serram super locum, qui dicitur Miliaras, et pervenitur ad Crucem super villam, quae dicitur Cortis. Deinde tenditur usque ad rupem, sive cherum Clarinti, et venit per summitatem de serra usque in rivum Merdarium, et ducitur usque in flumen Tede. Et a parte Circi, hoc est ab occidentali fronte, venit in stratam publicam, quam dicunt Duas Sorores, et venit usque in Liderarum per ipsam viam publicam. Deinde a parte aquilonali sub Sancto Felice tenditur et pervenitur usque in alodem Sanctae Mariae. Item alibi ecclesiam Sancti Martini cum villa de Cleirano cum finibus et adiacentiis suis. Item villam Castellani cum duabus ecclesiis ibi fundatis, hoc est, Sancti Andreae et Beatae Mariae semper virginis, cum alode suo, et cum decimis et primitiis suis, et cum omni ornatu earum; ipsa villa posita est intra fines, sive ad frontationes idest ex una parte in terminum de Molegio, vel in ipsa Petrafixa, et ex alia parte in ipsa archa de Casalono, et vadit per comam, qua pergitur ad flumen Tede. De tertia parte habet ipsos casales de Mangone. Item a quarta terminum de Canoa, vel Petrafita et venit usque in flumen Tede. Et ultra ipsam flumen quantum tenebat Seniofredus comes in die obitus sui. Et villam Torrentis cum finibus et terminis, sive adiacentiis suis, sicut per scripturam idem monasterium habere videtur. Villam Teresa-gii ex integro, et alodem de Molegio, quantum ipsi monasterio pertinet. Item, quantum pertinet de alode de Mosedo, et quantum ei pertinet de alode de Arbu-zolos, et planicolos, et inter rivos et in villa Moseto, et in villa Felgaria per fines et terminos suos. Item in villa Sacriniano ecclesiam Sancti Michaelis cum omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu namque Feniliotensi confirmamus omnes res ipsi monasterio pertinen-

tes. In valle Confluenti omnes res sibi pertinentes, cum finibus, et terminis suis. Item in comitatu Cerdaniensi villa Orucum villis et villarunculis suis, et cum omnibus adiacentiis earum, et alodem de Anglos cum ipso mercato, et cum finibus et terminis suis. Villam Lagunam cum ecclesia Sancti Vincentii, et cum finibus et terminis suis. Vallem Balagarii cum ecclesia Sancti Thomae, et cum villis et villarunculis suis et cum omnibus terminis suis. Et villam Larem, Mazunculas, et Talaz, et Ozemas cum ecclesia Sancti Stephani, et Saltonem cum ecclesia Sancti Mauriti, et parrochiam Sancti Petri de Inforcato, et ecclesiam Salvatoris de Sponna cum decimis et primitiis suis, et villam Vulcaria cum finibus suis, Aragolizam cum alode, et ecclesiam Sancti Iacobi, Bulvir cum ecclesia Sanctae Ceciliae, et cum ipso Poio parrochiam Sancti Thomae quae est in Ventegola, cum decimis et primitiis suis. Item omnes res ipsi monasterio pertinentes in comitatu Cerdaniensi cum finibus suis. Et in comitatu Bergedano alodem de Spogiola et Montenigro, et omnes alodes ipsi monasterio pertinentes. Et in valle Confluenti villam Folianum, Secundianum, Cornelianum, Vernetum, Cirasagum, Arianum, Anger-Henne. Et in villa Evulo Iuiuls, Campilias, Flazanum, Saora, Foliolum, Torrendum, et Pinum, Porcinianum, et Ascaronem, et omnes alias res eiusdem vestri monasterii positas in valle Confluenti. Et in comitatu Feniliotensi ecclesiam S. Crucis cum castello et omnibus rebus ad se pertinentibus. In comitatu Rossilionensi alodem de Petra Calcis, Sancti Felicis, Miliarum, Insula, Tuvarium, Vallem Ventuosam, Corbariam, Nifragum, Poium Buscanum. Et in termino de valle Asperi, et valle confluenti ipsum alodem de Vallemagna cum fines et terminos suos. In comitatu Bisuldunensi alodem de Centenno cum finibus et terminis suis, vel in aliis locis posita. Item in comitatu Ausoneusi alodem de Saliforas, et alium

alodem, qui fuit Oddonis. Haec igitur omnia, quae istis, sive aliis vocabulis nuncupantur, et omnes res in quocumque loco positas, quae dici vel nominari possunt, et quae nunc usque eidem monasterio pertinent, et inantea per aliquod conquistum usque in finem saeculi per litteras sive sine litteris pertinere debent, tibi praedicto filio nostro Garino abbati successoribusque tuis omnimodo concedimus, et per hanc nostram protectionem perenniter confirmamus, cum terris, vineis, campis, pratis, pascuis, silvis, ecclesiis, villis, casis, aedificiis, cultis et incultis, aquis et aquimolis, decimis, primitiis, et universis usibus, et redditibus, cum servis et ancillis, aldionibus et aldeabus, et cum omnibus, quae dici et nominari possunt: statuente Dei et nostra auctoritate, imo et protestante, ut nullus rex, nullus episcopus, nullus dux, nullus comes, vicecomes, nullaque hominum magna vel parva persona audeat tibi et successoribus tuis violentiam, aut contrarietatem aliquam facere de universis rebus, quae supra leguntur, pertinentibus ipsi monasterio Beati Michaelis, et Sancti Germani, neque alicui eorum liceat homines vestros liberos aut servos sine voluntate vestra molestare sive in servitium trahere, sed amodo, et usque in finem saeculi isdem vester locus cum omnibus, quae sibi nunc pertinent, et inantea pertinere debent, quiete et pacifice maneat sub ditione sanctae romanae matris Ecclesiae, cuius iuris est, ad regularem et monasticam tranquillitatem, omnium hominum penitus et ubique contradictione remota. Si quis autem, quod non credimus, huic nostro apostolico privilegio in aliquo contrarius esse praesumpserit, nisi ex toto resipuerit, sciat se maledictum, reprobatum, atque anathematizatum, et a societate fidelium Christi, et sanctae Dei Ecclesiae separatum, et cum omnibus impiis sine fine damnandum, et perpetuo incendio cum Iuda traditore concremandum, ex auctoritate Dei

Preces abbatibus.

Confirmatio monasterii, eiusque honorum.

Enumeratio honorum.

Termini describuntur.

Cuique personae monasterio molestiam inferre interdicitur.

Sed illud maneat sub ditione S. R. E.

Maledictio, et anathematizatio contra inobservantes statute privilegii huius.

omnipotentis, et beati Petri apostolorum principis, nostroque apostolico iudicio. Qui vero, haec quae a nobis decreta sunt, custodire, et diligenter observare studuerit, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino per nostram, et omnium sanctorum interventionem consequi mereatur, et gaudia perpetuae beatitudinis angelicis iunctis agrumibus valeat feliciter obtinere. Scriptum per manum Stephani notarii regionarii, et scrinariii sanctae sedis apostolicae in mense decembrio, indictione XIV. Bene valete.

Scriptum in mense decembri anno Domini 985, pontif. Ioannis anno I.

II.

Privilegium, quo coenobium S. Gregorii ad Rhenum a Gebehardo II Constantiensi episcopo constructum sub protectione S. R. E. suscipitur, multisque augetur privilegiis (1).

SUMMARIUM

Facti series. — Monasterium hoc construxit Gebehardus Constantiensis episcopus anno 983. — Sub tuitione S. R. E. suscipitur. — Immunitas eius in bonis. — Libertas monachorum in electione abbatum. — Si episcopus Constantiensis schismaticus, vel haereticus sit, monachi ordines sacros a quo libuerit accipiant episcopo. — Excommunicatio contra quid auferentes, alienantes etc. a dicto monasterio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, in nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris videlicet et Filii et Spiritus Sancti.

Facti series

Notum esse volumus omnibus Christi fidelibus, qualiter Gebehardus secundus amabilis episcopus sanctae Constantiensis Ecclesiae, dilectissimus confrater noster, orationis causa Romam veniens ad limina apostolorum principum Petri et Pauli et ante nostram praesentiam, retulit nobis, quatenus ipse Dei nutu compulsus ecclesiam coenobitarum construxisset super

(1) Edidit Iacobus Manlius in Chronico Constantiensi inter Rer. German. Scriptores VI, ed. Pistorio.

ripam fluminis, quod dicitur Rhenus, ad honorem beati Gregorii confessoris Christi, in quo loco regulam sancti Benedicti abbatis, et monachorum fratrum luculentissime ordinaret; ubi devotissime de suis propriis praediis, quae a suis parentibus illi evenerunt, et partem de rebus S. suae Ecclesiae devotissime obtulit, ad sustentationem et stipendium illorum videlicet monachorum, qui in ipso sancto monasterio sedulo Christi laudes persolvere die noctaque non cessant: de quibus nostrae humilitatis supplicans clementiam, ut praedictus locus ipse sub tuitione et defensione sancti Petri nostri nostrorumque successorum pontificum in perpetuum maneat: ita tamen ut nullus rex aut dux, neque marchio, nec etiam episcopus, qui per tempora in ipso episcopio fuerit, aut ulla persona audeant de omnibus, quae ibidem ab ipso iam dicto Gebehardo episcopo concessa sunt, alienare, aut quoquo modo de ipso sancto monasterio extrahere, sed tuta et stabilia, atque firma usque in futura tempora concedimus permanenda, sed et hoc apostolica praeceptione, rogante supradicto confratre nostro, interdicimus in nomine Domini nostri Iesu Christi, ne aliquis eidem monasterio praeficiatur, nisi quem communi consensu fratres ibidem Christo sedulo servientes elegerint, electumque episcopus benedictionis titulo confirmare procuret. Et hoc ipsum de advocati electione decerni placuit: si vero, quod absit, aliquando contigerit, ut episcopus eiusdem sanctae Ecclesiae haereticus vel schismaticus existat, fratres supradicti monasterii ex auctoritate sedis apostolicae habeant potestatem ecclesiasticos ordines requirendi ubicumque catholicum noverint esse episcopum, nec ille iniquus de hoc aliquam eis iniuriam inferre praesumat; nam si quis aliquis homo, cuiuscumque sit ordinis vel potestatis, quod non credimus, in aliquo dirumpere tentaverit ea, quae ab ipso iam dicto confratre nostro in praedicto monasterio con-

Monasterium hoc construxit Gebehardus Constantiensis episcopus anno 983.

Sub tuitione S. R. E. suscipitur.

Immunitas eius in bonis.

Libertas monachorum in electione abbatum.

Si episcopus Constantiensis schismaticus, vel haereticus sit, monachi ordines sacros a quo libuerit accipiant episcopo.

Excommunicatio contra quid auferentes, alienantes etc. a dicto monasterio.

cessa sunt, et a iure et ditione ipsius monasterii auferre voluerit, nisi resipiscat, excommunicatus a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi consistat, et anathematizatus a sanctis Patribus omnibus et a nobis, nec in exitu vitae communitel, sed etiam mortuo nomen eius inter missarum solemnia nullo modo recitetur. Qui vero pio intuitu custos et procurator huius nostri praecepti extiterit, benedictionis gratiam, vitamque ab ipso Domino Deo et Salvatore Iesu Christo mereatur in saecula saeculorum, amen. Scriptum per manus Ioannis notarii et regionarii et scrinariii sacri Lateranensis palatii, in mense aprili et indictione secunda: datum vero septimo kalendas maias, per manus Gregorii episcopi sacrae Portuensis Ecclesiae et bibliothecarii sedis apostolicae, anno pontificatus domini nostri Ioannis sanctissimi papae quarto.

Dat. die 25 aprilis anno Dom. 989, pontif. Ioann. anno IV.

III.

Confirmatio bonorum et possessionum monasterii S. Petri Rodensis, quod sub apostolicae sedis protectione recipitur et nonnullis donatur privilegiis (1).

SUMMARIUM

Proemium. — Monasterium Rodense sub protectione sedis apostolicae recipitur: et eximitur a quacumque alia iurisdictione. — Confirmatio bonorum. — Monasterium cum bonis et pertinentiis sub iure S. R. E. recipitur. — Cuique regum, episcoporum, etiam rom. pontificum vim aliquam eidem inferre interdicitur. — Abbatis electio libera penes monachos. — Anathema contra privilegii huius temeratores, et inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, Hildesindo religioso episcopo atque abbati venerabilis monasterii Sancti Petri apostoli, fundato in comitatu Petralatensi, in monte qui dicitur Rodas, subitus castrum Virdaria, et per te in eodem venerabili monasterio tuisque successoribus abbatibus in perpetuum.

(1) Ex chartulario huiusce monasterii edidit Baluzius in Appendice Marcae Hispanicae.

Quoniam concedenda sunt, quae rationabilibus desideriis pertinere noscuntur; nostri apostolatus auctoritas ad roborandam piam fidelium devotionem in praestandis privilegiis debet minime abnegari. Igitur excellentiae tuae laudabilis mansuetudo postulavit a nobis, quatenus apostolica auctoritate per hoc privilegium concederemus et confirmarem tibi tuisque successoribus in perpetuum supradictum monasterium cum omnibus suis adiacentiis et pertinentiis, cum finibus, terminisque suis. Et ideo tuis piis desideriis faventes, nostra apostolica auctoritate decernimus ipsum praefatum coenobium Sancti Petri apostoli cum omnia sua amodo, et usque in finem saeculi sub patrocinio et defensione sanctae romanae et apostolicae matris Ecclesiae perpetim permanendum, ut sub tuitione sanctae nostrae cui Deo auctore deservimus, Ecclesiae, constitutum nullius alterius iuri et ditioni submitatur, nisi sub tua tuorumque successorum in perpetuum. Confirmamus namque tibi et successoribus tuis praedictum monasterium cum his terminis et adiacentiis, et cum omnibus, quae inferius continentur, idest, ab ipsa Petra quae dicitur Meda, quae est infra portum Fraxani et ipso raso usque in locum quem dicunt Tres-fratres, a parte videlicet orientis usque in medium mare, atque inde vadit ad ipsum locum, quem vocant Molinum de Balasco, indeque pervenit ad ipsam Tamariz, et inde pergit usque ad ipsam Petramfictam, et pervenit ad ipsam matellam de Gomesindo, atque inde ascendit per ipsam serram usque in ipso fitorio de monte Pininello, et vadit ascendendo usque in summitatem ipsius montis Pininelli, atque descendendo pergit per ipsam viam usque in locum, quem vocant Sorborello, et descendendo pervenit in ipsa clusa, et ad ipsum casale de Friulani. Inde vero ascendit per iamdictam viam ad ipsum casalem de Salvatore et ad ipsum colium, et reddit de vinea vetula, et perve-

Proemium.

Monasterium Rodense sub protectione Sedis Apostolicae recipitur: et eximitur a quacumque alia iurisdictione.

Confirmatio bonorum.

nit usque in summitatem montis, qui ibidem est, qui vocatur Casralio. Inde vero vadit per ipsam serram usque in collum de Ermenardo, et pervenit ad fontem sive ad collum de Filmera, et inde ad collum Sancti Genesisii. Sicque ascendendo et descendendo vadit per summitatem de ipsa serra quam vocant Calmi, et pervenit subtus ipsum castrum, quem vocant Pinna-nigra, usque in ipsas vineas, quae sunt de palatio, et vadit subtus ipsam silvam, quae est ad meridiem subtus castrum Viridaria, et usque subtus ipsam rocham, quam dicunt Fitorio, et ascendit ad vallem de Fulcmania, atque pervenit subtus fontes de Devolas in valle de Fruione. Inde vero vadit per ipsas rochas usque in montem de Inserto, et descendit a parte occidentis per ipsam viam publicam usque in rocham Ventosam, et in ipsum usque locum, qui vocatur collum de valle Budica, et ascendit in summitatem de ipsa Cruce; sicque descendit usque in viam de iamdicta Cruce per ipsam vallem usque in rivum de Budica. Inde ascendit usque ad collum de Terrario, et pervenit in summitatem montis, quem dicunt rocha Morena. Deinde a parte circi descendendo et ascendendo pervenit in summitatem de ipsa Wardia Maurescha, et pergit per summam serram usque in Parada de Durando, et pervenit per ipsam serram usque in Reiderictz de Sancto Genesisio, et ascendit per summam serram in ipso poio, qui est supra ipsum Rovescalium, et descendit per ipsam serram in iamdictam Medam, quae est intus in mare. Item infra hos terminos confirmamus tibi tuisque successoribus ecclesiam Sanctae Crucis cum decimis et primitiis, et Sancti Iohannis cum decimis et primitiis, et oblationibus atque alodibus, et omnibus rebus ad ipsas ecclesias pertinentibus, et ecclesiam Sancti Baudilii in valle Tabellaria, et ecclesiam Sancti Stephani, quae est in valle Subiradellos, et ecclesiam Sancti Fructuosi, et ecclesiam Sancti Vincentii, quae

est in villa Lanciano, cum decimis et primitiis et cum omnibus rebus ad eandem ecclesiam pertinentibus, et ecclesiam Sancti Genesisii, et ecclesiam Sancti Petri cum ipso castro Miralias, et ipsum castrum Viridaria cum ipso castellare, et cum ipso Pitorio, et cum Pinna-nigra, cum omnes rochas et terras et silvas, quae infra hos terminos sunt, excepto ipsam silvam de Sancto Romano, sicut resonat in charta, quam fecerunt Gauzfredus comes, et filius suus Sinuarius quondam episcopus ad iamdictum coenobium. Item confirmamus in perpetuum ad ipsum coenobium stagnum de Castiglione cum ipso gradu de mare et cum ipsas insulas, sicut resonat in praecepto Ludovici regis, sive in charta, quam fecerunt Gauzfredus comes memoratus, et Sinuarius quondam episcopus ad monasterium praedictum, et quantum habet ipsum monasterium in villa Castiglione, vel infra eius terminos, et in villa Palacioli quem vocant Fortianum, et in villam Fortianum superiorem, et Furtianellum minorem, vel infra eorum terminos, quantum ibidem habet, et Domino propitiante adquisiturus est, et ipsum farum totum ab integro cum finibus et terminis suis; qui affrontat de parte orientis in termino de villa, quae dicitur Saccaro, sive in termino de villa, quae dicitur Furtiano, et de meridie in termino de iamdicta villa Furtiano, situm in ipsa valle, et de occiduo in termino de villa, quae dicitur villare Hildesindi, sive in rivo, quem dicunt Manivolo, situm in alode S. Pauli, qui est subtus S. Martini Sambucae; de parte vero Circi in medio rivolo Manivolo, sive in termino de villa, quam dicunt Timim, et in villarem Hildesindi, vel infra eius terminos, quantum ibidem habet, vel habere debet, et Domino annuente adquisiturus est cum ipsos stagnos et piscatorias, et in villa Saccari, et villae novae, vel infra eorum terminos. Similiter et villarem Stagneiolum cum ipsos stagnos, et suis villaruuculis, et

quantum habet in villa Petralta, et in villa Oleastri, et in villa Sancti Clementis, et in villare Dudulim, et in villa Noves et in villa Spedolia, et in villare, quem vocant Solartila, et in villa Iudaica, et in villa Pavo, et in villa Palatio, et in valle de Rodas, vel infra eorum terminos. Similiter, et in comitatu Impuritano in villa Militiano, quem vocant Sanctum Petrum, et in villa Armentaria cum ipsa sortione de ecclesia Sancti Martini, et in villa Chaniano cum ipsa ecclesia Sancti Martini, et cum ipso stagno, et in villa Suvrana et in villa Dalmalia, vel infra eorum terminos, quantum modo ibidem habet, et Domino auxiliante adquisiturus est. Et in comitatu Bisuldunensi quantum habet in villa Lertio, vel in villa Molendinos, vel in Tapiolas, quas vocant Figarias, infra eorum terminos, et ipsum alodem, quem vocant Hortos, cum ipsa ecclesia Sancti Christophori, cum decimis et primitiis suis atque alodibus et omnibus rebus ad ipsam ecclesiam pertinentibus, et in comitatu Gerundensi ipsum mansum, qui est infra muros eiusdem civitatis et ipsum alodem Cumpinum de Burrello, qui est infra terminos de villa, alodem de Securonio, et alodem de Burdulis. Et in comitatu Barchinonensi, et in Valensi, et in monte Signio, et in valle Tordaria et in villa Laurona, et in Agello, et in termino de Olerdula, et in Penedes alodem, quae fuit de Guidiselo. Et in comitatu Ausona quantum habet in villa Berga cum ipsa ecclesia Sanctae Caeciliae, et villam Nidum malum, et iuxta castrum Balcia- renno, et ecclesiam Sanctae Caeciliae cum suo alode. Et in comitatu Paliarensi iuxta civitatem Liminiana ecclesiam Sancti Andreae, et omnia quae habet in eodem comitatu. Et in comitatu Cerdaniae quantum habet in villa Exi et in caeteris villulis. Et in valle Confluenti villam Villellam cum terminis suis. Et in comitatu Funiliotensi ecclesiam Sancti Andreae in valle Pidiliano, cum alode qui ibidem est.

Et iuxta muros civitatis Narbonae mansos duos. Et in comitatu Rossilionensi ecclesiam Sancti Salvatoris cum alode, qui ibidem est, vel in villare Amiliani, et in villa Apiani, vel infra eorum terminos, et ecclesiam Sanctae Columbae cum decimis et primitiis, et villam coniunctam cum suis molendinis, et villam Pollestres cum ecclesia Sancti Martini, et decimis et primitiis et oblationibus, atque alodibus. Et in villa Torrillas ecclesiam Sancti Petri cum alode qui ibidem est. Et in villa Bigaranas ecclesiam Sancti Andreae cum decimis et primitiis, et alodem qui ibidem est. Et in comitatu valle Asperi alodem de Campellis, et de valle Crosa, et villam, quae dicitur Rivo de Hugarios, cum finibus et terminis suis, et cum ipsa ecclesia Sancti Michaelis cum decimis et primitiis suis. Decimas et primitias et oblationes de iamdictis ecclesiis ad monasterium superscriptum, et loca, et alodia cum omnibus finibus, terminis, limitibus, et adiacentiis, eorumque pertinentiis, quantum hodie ipsum monasterium infra hos comitatus superius scriptos habet, et auxiliante Deo adquisiturus est, iuris sanctae romanae, cui Deo auctore deservimus Ecclesiae, a praesenti tertia indictione ipsum monasterium, villas, et alaudes et ecclesias cum omnibus eorum pertinentiis, ut supra legitur, in perpetuum per huius privilegii seriem stabilimus tibi tuisque successoribus detinendum et de eo cum timore regendum et dispensandum, ita ut nullus unquam regum, nullus episcoporum, nullusque hominum in quolibet ordine et ministerio constitutus audeat moleste (1) causas eiusdem monasterii incumbere, sed haec omnia, ut supra iussimus, ita in perpetuum persistent. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdictione, ut nullus unquam nostrorum successorum pontificum praesumat aliquam vim aut invasionem in rebus ipsius monasterii

(1) Adde super.

Monasterium cum bonis et pertinentiis sub iure S. R. E. recipitur.

Cuique regum, episcoporum, etiam Rom. Pontificum vim aliquam eidem inferre interdicitur.

Abbas electio
libera penes
monachos.

facere. Post vero obitum abbatis nemo ibi abbatem constituat, nisi quem consensus, et communis voluntas fratrum ex ipsa congregatione elegerit secundum Deum, et sancti Benedicti regulam, nullumque praemium sive donum pro consecratione illius aliquis accipere contendat, et si eum episcopus ordinare noluerit, ad cuius dioecesim ipse pertinet locus, vel a nostra romana matre Ecclesia vel a quocumque voluerit episcopo per nostram auctoritatem libere ordinetur. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad honorificentiam Domini nostri Iesu Christi pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, transgredi, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et omnibus impiis aeterni incendii atrocissimo supplicio deputatum. At vero qui pio intuitu custos et observator horum extiterit, omnimodam benedictionis gratiam omniumque suorum peccatorum absolutionem, et coelestis vitae beatitudinem cum sanctis et electis a misericordissimo Domino Deo nostro consequi mereatur in saecula saeculorum, amen.

Scriptum per manum Stephani notarii et regionarii, et scriuarii nostrae apostolicae sedis in mense februario et indictione III. Bene valete.

Script. mense februario anno Domini 990, pontif. Ioannis anno v.

IV.

*Privilegium Portuensi Ecclesiae
a Ioanne XV PP. concessum (1).*

SUMMARIUM

Exordium. — Concessio terrae districtus a Lateranensi palatio ad Portuensem urbem pro constitutione fossae ad aquae cursum. — Concessio aquae a flumine tollendae. — Territorium Portuense iuris S. R. Ecclesiae. — Census sex denariorum annuus ab episcopis Portuen. R. E. persolvendus. (1) Ex Vatic. regist. edidit Ughell. Ital. Sacr. tom. I.

vendus pro huiusmodi concessione. — Declaratio ne cuilibet sub anathematis poena liceat, fossatum, vel aquam a Portuensi Ecclesia auferre, alienare etc. — Anathema contra attentatores. — Insuper et poena lib. 10 auri episcopo persolvenda.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo Gregorio fratri et coepiscopo S. Portuensis Ecclesiae, et per te in eodem venerabili episcopo, tuisque successoribus in perpetuum possidendae.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabilibus congruunt desideriis, oportet ut devotioni in nobis pectoris humiliter acquisitae in privilegiis concedendis minime denegetur nostra clementia, et ideo petitionem nos vobis per hanc praesentem nostri privilegii paginam concedimus, atque offerimus, simulque et confirmamus in suprascripto venerabili episcopo pro omnipotentis Dei amore, nostraeque animae redemptione, ac nostrorum omnium venia delictorum, videlicet terram nostri sacri Lateranensis palatii ad fossatum faciendum, sicut incipit per longitudinem a flumine recto iuxta murum Portuensis civitatis ante eius olemportam, quae dicitur Maior, et exinde pergente usque in lacum Traianum, et ab ipso Traiano remeante per aliud fossatum usque in supradictum flumen. Itemque licentiam a nostra apostolica maiestate vobis concedimus tollendi aquam ex ipso fluvio, et per litus eius mittendi in eodem fossato quantum vobis, vestrisque successoribus placuerit, et opus fuerit omni tempore ad utilitatem iamdicti lacus, qui dicitur Traiani, ad pisces congregandum, et exinde decurrente aqua ipsa per fossatum usque in praedicto flumine, et quicquid in ipso fossato, sive aqua facere volueritis, licentiam, et potestatem vobis concedimus faciendi posito territorio Portuensi iuris sanctae romanae, cui Deo auctore deservimus Ecclesiae, vestrisque successoribus ad tenendum emissa praeceptione concedere et confirmare deberemus; inclinati precibus tuis, per huius praecepti seriem supradic-

Exordium.

Concessio terrae districtus a Lateranensi palatio ad Portuensem urbem pro constitutione fossae ad aquae cursum.

Concessio aquae a flumine tollendae.

Territorium Portuense iuris S. R. E.

Census sex denariorum annuus ab episcopis Portuensi. R. E. persolvendus pro huiusmodi concessione.

Declaratio ne cuilibet sub anathematis poena liceat, fossatum, vel aquam a Portuensi Ecclesia auferre, alienare etc.

Anathema contra attentatores.

Insuper et poena lib. 10 auri episcopo persolvenda.

ctam terram ad fossatum faciendum, et aquam in praedicto fluvio omni tempore per ipsum fossatum decidentem in Traianum, et exinde ducentem per fossatum seu aquam pertinentibus, ut superius legitur, a praesenti quinta indictione vobis, vestrisque successoribus ad ius et potestatem ipsius S. Matris Portuensis Ecclesiae concedimus, et in perpetuum confirmamus detinendum, ita sane, ut a vobis vestrisque successoribus singulis quibus annis pensione nomine nostrae Ecclesiae denarios num. sex recipiamus, statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, aut quibuslibet intervenientibus potestatibus, vel iudicibus, aut comitibus, sive castaldis, qui in ipsa civitate Portuense pro tempore dominatum tenuerit, de quocumque fuerit ordine, vel aliae quaelibet magnae, parvaeque personae praedictum fossatum, sive aquam fluminis exinde currentem, a iure et ditione supradicti episcopi auferre vel alienare liceat, sed potius in usu, et utilitate iam dicti episcopi supradicta permaneat. Si quis autem, quod non credimus, tam impius, tam iniquus temerario ausu in quoquam, vel in parte contra hoc nostrum apostolicum privilegium venire tentaverit, et in omnibus non observaverit, et custodierit, sciat se anathematis vinculo esse innodatum, et a regno Dei alienum, atque cum Iuda traditore D. N. Iesu Christi, et cum omnibus impiis aeterno incendio deputatum, et insuper ad poenam vitae praesentis legalem compositurum auri purissimi lib. 10 ad episcopum, qui in eodem venerabili episcopo per tempora fuerit. Porro qui custos et observator in omnibus fuerit huiusmodi nostri apostolici privilegii, benedictionis gratiam, vitamque aeternam a misericordissimo Domino nostro consequi mereatur. Scriptum per manum Stephani scriuarii sacri palatii in mense iunio, et indictione suprascripta. Bene valete. Data 7

kal. iulii per manus Ioannis episc. Nepe-sinae Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, annus pontificatus domini nostri Ioannis sanct. XV papae VII, et indict. suprascripta v. Decernimus ergo, etc. Si qua igitur, etc. Cunctis autem, etc. Amen.

Dat. die 25 iunii anno Domini 992, pontif. Ioann. anno VII.

V.

*Canonizatio S. Udalrici episcopi
civitatis Augustanae.*

SUMMARIUM

Lectus fuit liber *Vita Udalrici* coram Papa et aliis. — 1. Et etiam miraculorum. — 2. Papae decretum de canonizatione. — 3. Contravenientium poena. — Observantium benedictio. — Papae subscriptio. — Episcoporum et cardinalium subscriptio.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, archiepiscopus, episcopis et abbatibus in Gallia et Germania commorantibus, salutem in Domino, ac apostolicam benedictionem.

Cum conventus esset factus in palatio Lateranensi pridie kalendas februarias, residente Ioanne sanctissimo papa, cum episcopis et presbyteris, astantibus diaconibus, et cuncto clero, surgens reverendiss. Luitholphus, Augustae episcopus, inquit: Domine sanctissime praesul, si vobis placet, et omnibus episcopis, et presbyteris hic residentibus, libellus quem prae manibus habeo coram vobis legatur, de vita et miraculis venerabilis Udalrici sanctae Augustanae Ecclesiae dudum episcopi, et quid libitum vobis fuerit, decernatur. Quia Spiritus Sancti testatur praesentia, et congregatio sacerdotum certum esse, quod legimus, quia nec potest veritas nostra mentiri, cuius in Evangelio ista est sententia: Ubi duo, vel tres congregati fuerint in nomine meo, ibi et ego sum in medio eorum. Quod cum ita sit, nec huic tam brevi numero Spiritus Sanctus deest; quanto magis eum nunc interesse credamus, quando in unum

Lectus fuit liber *Vita Udalrici*, coram Papa et aliis.

convenit turba sanctorum? Sanctum namque est pro debita veneratione collegium.

Et etiam miraculorum.

1. Cumque perfecta esset vita praedicti sanctissimi episcopi, ventum est ad miracula, quae sive in corpore, sive extra corpus gesta sunt, videlicet caecos illuminasse, daemones ab obsessis corporibus effugasse, paralyticos curasse, et quamplurima alia signa gessisse, quae nequaquam calamo et atramento illustrata sunt.

Papae decretum de canonizatione.

2. Quae omnia lepida satis urbanitate exposita recepimus, et communi consilio decrevimus, memoria (1) illius, idest Udalrici episcopi, affectu piissimo, et devotione fidelissima venerandam. Quoniam sic adoramus et colimus reliquias martyrum et confessorum, ut eum cuius martyres et confessores sunt, adoremus: honoramus servos, ut honor redundet in Dominum, qui dixit: Qui vos recipit, me recipit. Ac proinde nos, qui fiduciam nostrae iustitiae non habemus, illorum precibus et meritis apud clementissimum Deum iugiter adiuvemur; quia divina saluberrima praecepta, et sanctorum canonum ac venerabilium Patrum instabant efficaciter documenta omnium Ecclesiarum, pio considerationis intuitu, imo apostolici moderaminis annisu, utilitatum communitatem atque firmitatis perficere integritatem, quatenus memoria Udalrici iam praefati venerabilis episcopi divino cultui dicata existat, et in laudibus Dei devotissime persolvendis semper valeat proficere.

Contravenientium poena.

5. Si quis interea (quod non credimus) temerario ausu contra ea, quae hac nostra auctoritate pie ac firmiter per hoc privilegium constituta sunt, contraire tentaverit, vel haec, quae a nobis in laudem Dei, et pro reverentia dicti episcopi statuta sunt, refragari, aut in quoquam transgredi, sciat se auctoritate B. Petri principis apostolorum, cuius immeriti vices agimus, anathematis vinculo innodatum.

(1) *Lege* memoriam.

At vero qui pio intuitu observator extiterit, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et aeternae vitae particeps efficiatur.

Observantium benedictio.

Scriptum est per manum Stephani notarii regionarii, et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae, in mense februario, indictione sexta, anno nongentesimo nona gesimo tertio.

Ego IOANNES S. Rom. cath. et apost. Eccles. episc. huic decreto a nobis promulgato consensi, et subscripsi.

Papae subscriptio.

Ioannes episcopus S. Anagninae Ecclesiae consensi.

Episcoporum et cardinalium subscriptio.

Benedictus episcopus S. Pipernensis Ecclesiae consensi.

Dominicus episc. S. Ferentinae Ecclesiae consensi.

Crescentius episc. S. Silvae Candidae Ecclesiae consensi.

Anniso episc. S. Cerensis Ecclesiae consensi.

Bonizo archipresb. et cardinalis S. Luciae consensi.

Benedictus presbyter et card. S. Stephani consensi.

Leo presbyter et card. S. Nerei consensi.

Ioannes presbyter et cardinalis S. Damasi consensi.

Leo presbyter et cardinalis S. Sixti consensi.

Ioannes presb. et card. Ss. Apostolorum consensi.

Ioannes presbyter et cardinalis Ss. Quatuor Coronatorum consensi.

Ioannes presbyter et card. S. Clementis consensi.

Crescentius presbyter et card. S. Callisti consensi.

Benedictus archidiaconus.

Ioannes diaconus et oblationarius.

Benedictus diaconus.

Ioannes diaconus.

Hi omnes consenserunt, et subscripserunt.

Dat. 3 nonas februarii, per manum Ioannis episcopi S. Nepesinae Ecclesiae,

et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno pontificatus domini nostri Ioannis sanctissimi XV papae octavo, mense dicto, et indictione sexta.

Dat. die 3 februarii anno Domini 993, pontif. Ioan. anno viii.

VI.

Confirmatio foundationis et honorum monasterii S. Adalberti Breunoviensis, cui nonnulla quoque conceduntur privilegia (1).

SUMMARIUM

Monasterium fundatum a S. Adalberto Pragensi episcopo, cui postea maiorem ecclesiam Boleslaus dux Bohemiae construxit anno 1045. — Eiusdem Adalberti preces pro obtinendo privilegio. — Usus chirotecarum et sandaliorum pro abbatibus monasterii huius. — Monasterium S. Adalberti caput monasteriorum omnium in Bohemia. — Abbati Breunoviensi primus locus post Pragensem episcopum designatur. — Eius electio penes monachos. — Consecratio vero ad episcopum Pragensem spectare decernitur et sine ullo pretio. — Anathema in contemptores etc.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, etc. (2)

Monasterium fundatum a S. Adalberto Pragensi episcopo, cui postea maiorem ecclesiam Boleslaus dux Bohemiae construxit anno 1045.

Cum igitur monasterium vestrum in ducatu Bohemiae primum, et novella sit plantatio, sicut a venerabili fratre nostro Adalberto Pragensi episcopo, fundatore eiusdem, praesente (3), intelleximus: et dignum existat, ut idem monasterium, quod per Domini misericordem providentiam florere coepit, a sede apostolica honore-

(1) Ex ms. cod. Norimbergensi edidit Io. Petrus de Ludewig, tom. vi, Reliquiarum mss. omnis aevi diplomatum, etc., num. xxix. (2) Desiderari hic nonnulla, prout initium quoque bullae, nemo non videt; nos non supplevimus, ne quid de nostro alieno labori adiceremus. (3) Vides, lector, hinc effingi non inanem pro Baronio apologiam, qui a nonnullis accusatur nimiae fidei, quasi, deceptus a scriptore vitae s. Adalberti, dixerit sanctum praesulem anno 990 Romam reversum altero iterum quinquennio in coenobio S. Bonifacii delituisse; asserunt illi s. Adalbertum anno 993 Pragae ad latus Boleslai principis stetisse, cum tamen hic legamus Ioannem PP. fateri illum hoc anno Romae praesentem.

tur, ipsius fratris nostri Adalberti, Pragensis episcopi, precibus inclinati, vobis uti in Christo filiis abbati, et aliis, qui pro tempore monasterio praefuerint, ut chirotecis, manipulariis, scandalis, balteoque uti possitis, auctoritate praesentium indulgemus, et ut Ecclesia vestra dignior, seu maior aliis monasteriis habeatur, decrevimus, ipsam caput esse et magistram in correctionem, ac reformatricem regularis disciplinae super omnia claustra ordinis sancti Benedicti, post haec in Bohemia construenda, primumque locum post Pragensem episcopum, tibi Anastasio abbati, tuisque successoribus canonice succedentibus, super omnes et in omnibus concedimus habiturum.

Eiusdem Adalberti preces pro obtinendo privilegio.

Usus chirotecarum et sandaliorum pro abbatibus monasterii huius.

Monasterium S. Adalberti caput monasteriorum omnium in Bohemia.

Abbati Breunoviensi primus locus post Pragensem episcopum designatur.

Eius electio penes monachos.

Consecratio vero ad episcopum Pragensem spectare decernitur et sine ullo pretio.

Anathema in contemptores etc.

Post obitum vero abbatis nemo ibidem abbatem instituat, nisi quem ipsa congregatio communiter et concordia assensu elegerit. Et tunc Pragensi episcopo si catholicus fuerit, liceat auctoritate nostra ipsum electum charitatis officio consecrare, simoniae scrupulo hinc inde quolibet penitus excluso. Nulli ergo hominum liceat hanc paginam nostrae concessionis seu confirmationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attemptare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei et beatorum Petri et Pauli apostolorum noverit se incursum, atque cum Iuda, qui suspensus medius crepuit, et cum omnibus reprobis aeternae damnationi perpetuo subiacere. Qui vero custodierint, et observare voluerint, quae praemissa et conscripta sunt in praefato privilegio, a misericordissimo Domino Deo nostro delictorum suorum veniam, et vitam consequi mereantur aeternam. Datum et actum Romae ii kalendas iunii anno incarnationis dominicae mccccxliii, pontificatus nostri (4) mense octavo.

Dat. die 31 maii anno Domini 993, pontif. Ioannis anno viii.

(4) *Lege* anno: et si vis, omitte utrumque; illud enim mense additum putamus.

VII.

Salernitana Ecclesia in archiepiscopali dignitate confirmatur, iusque conceditur archiepiscopis suffraganeos sibi episcopos ordinandi (1).

SUMMARIUM

Causae concessionis. — Grimoaldus in archiepiscopali confirmatur dignitate. — Salernitani archiepiscopi ius ordinandi episcopos sibi subiectos. — Ecclesiae huic archiepiscopatus subiectae. — Usus pallii. — Anathema contra inobservantes.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilectissimo nobis fratri, meritoque honorabili Grimoaldo Salernitanae sedis archiepiscopo.

Causae concessionis.

Quia vestri accepti beneficii memores esse debemus, et reverentiam fraternitatis vestrae erga nos et sanctam romanam et apostolicam Ecclesiam praecipue exuberasse cognovimus, ideoque merito ac iuste recompensationem charitatis vestrae respondere vobis statuimus, quatenus liqueat omnibus Christi fidelibus immenso honore honorandum fore qui vicarium B. Petri apostolorum principis diligenter honoraverit. Consensu ac voluntate nostrorum fratrum concedimus et confirmamus te Grimoaldum confratrem nostrum in ordine archiepiscopatus, sicuti quondam Amato, cui primitus vestrae sedis archiepiscopatus Salernitanus a nostra sede nostrorum pontificum (2) donatus fuit; ita vos nostra auctoritate quiete valeatis possidere, ac vigilantius custodire: tali namque ordine, ut fati sumus, id fieri decrevimus, ut tu et successores tui in perpetuum habeatis licentiam et potestatem ordinandi episcopos et consecrandi in his subiectis vobis locis, hoc est Pestanensi episcopatu cum parochiis et adiacentibus suis, nec non episcopum Acheruntinum, simul etiam et episcopum Nolanum, episcopum Bisinianensem, et episcopatum Maluttanensem, atque episcopatum Cusentiae cum omnibus parochiis, et adiacentibus suis.

Grimoaldus in archiepiscopali confirmatur dignitate.

Salernitani archiepiscopi ius ordinandi episcopos sibi subiectos.

Ecclesiae huic archiepiscopatus subiectae.

(1) Ab exemplari transcripsit Ferd. Ughellius Ital. Sac. tom. vii. (1) Adde privilegio, vel quid simile.

centis eorum, sicut in vestro anteriori usu pallii continetur, et ut in ecclesia S. Dei Genitricis Mariae, et B. Matthaei apostoli et evangelistae, cuius sacratissimum corpus possidetis, atque vobis vestrisque successoribus concessum est. Post discessum siquidem tuum successores tui perveniant ad apostolicam sedem, et usum pallii consecrationemque decretaliter suscipiant, et si successores nostri consecrare noluerint, licentia sit vestrae sanctae Ecclesiae ab episcopis nostris suffraganeis consecrari, et non habeant potestatem successores nostri in cunctis vestris episcopatibus, quos vobis subiecerunt, deinceps in perpetuum aliquem episcopum consecrare, quod iam vobis concessum est. Quicumque autem hanc nostrae concessionem praeeptionis violare praesumpserit, perpetuo anathematis vinculo religetur, et haec nostra concessio stabilis et firma in perpetuum maneat. Scripta per manus Benedicti notarii et scrinariii sanctae romanae Ecclesiae, mense martii, indictione vii. Bene valete. Datum octavo kal. april. per manus Gregorii episcopi sanctae Portuensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae, anno Deo propitio pontificatus D. Ioannis XV papae viii (1), mense martio, indictione vii.

Usus pallii.

Anathema contra inobservantes.

Dat. die 25 martii anno Domini 994, pontif. Ioannis anno ix.

GREGORIUS V

• PAPA CXLI

Anno aerae Christi comm. DCCCCXCVI.

Gregorius quintus, antea Bruno, ex regio Othonis Magni imp. sanguine, patre Othone Franconiae, seu Francorum duce (qui filius erat Conradi Lotharingiae ducis, et Luidgardae eiusdem Othonis Magni filiae ex Editha), antea clericus in capella Othonis Germaniae regis (qui postea

An. C. 996

(1) Lego ix.

fuit imperator), ordinatus est circa diem 20 maii anno 996. Sedit annos ix, menses fere ix (1), imperantibus in Oriente Basilio et Constantino, in Occidente vero Othone III, qui ab eodem Gregorio coronatus est imperator. Obiit die 18 februarii anni 999, et sepultus est in basilica S. Petri prope altare S. Andreae. Vacavit sedes mensem i, dies xv.

Schisma decimum octavum.

Anno 997 mense circiter maio Crescentii romani patritii, qui iam anno 990 tyrannidem Romae exercebat, ope Gregorium papam Roma expulit, et pontificiam sedem invasit Ioannes Placentius episcopus, natione graecus Calabritanus, conditione servus, astu callidissimus, et vulpina callens versutia (ut a chronographo Magdeburgensi dicitur), dictus Ioannes XVI, quem Gregorius fugiens Ticini concilio habito cum Crescentio anathemate percussit. Postquam per x menses B. Petri apostoli sedem, Antichristi membrum vere effectus, fornicando potius polluisset, quam venerando insedisset, ab imp. Othone III coecatus et truncatus, deponitur, quo etiam tempore Crescentius decollatus cum xii suis ante urbem suspensus est. Quo facto, pace Ecclesiae Dei restituta, Gregorius papa Romam rediit.

I.

Confirmatio indultorum ac privilegiorum omnium Amiatino monasterio in comitatu Clusino posito ab imperatoribus, regibus, ac summis pontificibus concessorum (2).

SUMMARIUM

Causa concessionis. — Winizonis abbatis preces. — Monasterium Clusinum sub iurisdictione sedis apostolicae recipitur. — Nec missarum solemnitas non vocatis inibi celebrare liceat. — Quicumque personae molestiam ullam eidem inferre interdicitur.

(1) Non audiendi Vignolii catalogi, cum ex infrapositis bullis constet Gregorium plusquam ann. i, m. v sedisse. (2) Ughell. Ital. Sac. tom. iiii.

— Confirmatio bonorum ad hoc monasterium spectantium. — Item et privilegiorum quae hactenus eidem concessa sunt. — Ordinationes a quo libuerit accipiant monachi. — Iterata concessio exemptionis. — Et libertatis a quacumque vi, molestia, damno etc. — Monachis iniungit Gregorius preces dicendas pro sua et Othonis imp. anima. — Abbatis electio monachis libera. — Anathema contra inobservantes. — Fausa observantibus apprecatio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Christo Domino filio Winizoni venerabili abbati Sancti Salvatoris sito in comitatu Clusino, territorio monte Amiato, tibi videlicet, tuisque successoribus perpetuam in Domino salutem.

Causa concessionis.

Quoniam semper sunt concedenda, quae rationabiliter et congrue a fidelibus petuntur ob devotionem pii Conditoris nostri, oportet nos in privilegiis praestandis nostram nullo modo denegare munificentiam. Igitur quia vestra dilectio nostrae sublimitatis apostolatam humiliter rogavit, quatenus praedictum monasterium Sancti Salvatoris institutum in supranominato comitatu et territorio privilegiis apostolicae sedis decoretur, ut sub ditione iuris sanctae nostrae, cui Domino auctore praesidemus, Ecclesiae institutum nullius alterius Ecclesiae iuri vel ditioni submitatur. Pro qua re vestris piis desideriis per hanc nostram auctoritatem, quod postulastis libenter concedimus. Et ideo cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem in praefato monasterio quamlibet iurisdictionem, vel potestatem, sive auctoritatem praeter sedis apostolicae pontificem habere prohibemus, itaut nisi ab abbate monasterii eiusdem fuerit invitatus, nec missarum solemnitas ibidem omnimodo celebrare praesumat. Hac denique nostra apostolica auctoritate constituimus, ut nulla alia magna, seu parva persona eidem venerabili monasterio, sive inferius in servis videlicet, vel in famulis, aut etiam in servis, vel ancillis, nec non etiam in liberis, vel in cunctis rebus ad id pertinentibus, videlicet in casis, et possessionibus, quo-

Winizonis abbatis preces.

Monasterium Clusinum sub iurisdictione Sedis Apostolicae recipitur.

Nec missarum solemnitas non vocatis inibi celebrare liceat.

Quicumque personae molestiam ullam eidem inferre interdicitur.

Confirmatio honorum ad hoc monasterium spectantium.

Item et privilegiorum quae hactenus eidem concessa sunt.

Ordinationes a quo liberit accipiant monachi.

Iterata concessio exemptionis

Et libertatis a quacumque vi molestia, damno etc.

quomodo aliquam molestiam inferre praesumat. Pariterque concedimus et confirmamus eidem sancto monasterio primitias, vel decimas de suis hominibus, sive de praeceptalibus, atque sacrum baptismum liceat celebrari in ecclesia Sancti Benedicti, et in ecclesia S. Mariae in Lamule, sicut concessum est a patribus regum per praecepti paginam, quicquid ibidem contineri videtur, vel siquid ab antecessoribus nostris pontificibus sanctis, scilicet Stephano, Hadriano, Ioanne, Formoso, vel ab aliis antecessoribus nostris pontificibus eidem monasterio concessum est, totum hoc in integrum apostolica auctoritate, vobis, vestrisque successoribus concedimus et confirmamus. Chrisma quoque et oleum sanctum a quacumque Ecclesia voluerit, vel potuerit, licenter accipiat, statuentes apostolica censura praecipimus, ut nullus dux, marchio, comes, vicecomes, castaldus, vel aliquis magna, seu parva persona, ullum districtum in aliquibus castris ipsius manum habere, vel iudicare, seu aliquid placitum tenere audeat, nisi ab ipsius monasterii abbate invitatus fuerit. Hoc quoque apostolica auctoritate praecipiendo sancimus, ut neque episcopus, vel alius quisquam de ordine clericorum, ecclesias, parochias, cellas, vel praedia, vel quaecumque loca, seu res praefati monasterii auferre, aut abalienare quovis modo praesumat, aut quamlibet controversiam, sive iniuriam, seu aliquam damni iacturam in rebus, possessionibusve, vel in ullis utensilibus, sive ornamentis, praedicto monasterio inferre audeat. Haec omnia, quae superius memorata sunt, videlicet decimas, primitias, oblationes ad saepedictum monasterium pertinentes, nec non et baptismum, et chrisma, et oleum tibi dilecto filio Wiononi abbati, tuisque successoribus in perpetuum a praesenti nona indictione per hanc nostri privilegii paginam apostolica auctoritate confirmamus, atque concedimus secundum praedictum modum, ob hoc praecipue, ut in eodem monaste-

rio pro stabilitate regni gloriosissimi imperatoris nostri Othonis tertii, et pro nostra anima, nostrorumque antecessorum, seu successorum pontificum devota sine intermissione fiat oratio. Denique statui- mus, ut dum abbas de hoc saeculo migraverit, neque rex, neque dux, neque marchio, neque episcopus, neque comes, neque ulla alia persona ibidem abbatem ordinare praesumat, sed congregatis in unum cunctis eiusdem monasterii fratribus, ex communi consensu, Dei providentia, qui dignus hoc honore visus fuerit, ex propria congregatione abbatem ibidem ordinare. Si quis autem, quod non optamus, temerario ausu contra ea, quae ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, contraire tentaverit, vel haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt, refragari, aut in quoquam transgredi praesumpserit; sciat se auctoritate Dei et beati Petri apostoli, et trecentorum decem et octo Patrum sanctorum anathematis vinculo innotatum, cum diabolo et eius atrocissimis pompis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concremandum, nisi quod male peccavit, digne correxerit. At vero, qui pio intuitu custos et observator extiterit huius nostri apostolici privilegii, ac confirmationis, benedictionis gratiam a misericordissimo iudice Domino nostro, vitamque aeternam cum omnibus electis Dei consequi mereatur in saecula saeculorum. Amen.

Scriptum per manus Petri regionarii, notarii, et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense maio, indictione suprascripta nona. Bene valete. Data 6 kal. iunii per manus Ioannis episcopi sanctae Albanensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis, et indict. ix, pontif. D. Gregorii summi pontificis et universalis PP. anno primo, imper. D. Othone a Deo coronato magnoque anno primo, mense maio, et indict. suprascripta.

Monachis iniungit Gregorius preces dicendas pro sua et Othonis imp. anima.

Abbas electio monachis libera.

Anathema contra inobservantes.

Fausta observantibus appretatio.

Subscripsit

Theobaldus episcopus S. Belitrensis Ecclesiae.

Petrus episcopus S. Praenestin. Eccles. Azzo episc. S. Ostiensis Ecclesiae.

Abbo archidiaconus sanctae romanae Ecclesiae.

Crescentius ablationarius sanctae romanae Ecclesiae.

Amico vir vener., presbyter, et card. sanctae rom. Ecclesiae.

Dat. die 27 maii anno Domini 996, pontif. Gregorii anno i.

II.

Confirmatio bonorum Stabulensis et Malmundariensis monasteriorum; et iuris eligendi abbatis primum ex Stabulensi, deinde ex Malmundariensi coenobio (1).

SUMMARIUM

Abbas Werrenfridi postulatio. — Haec monasteria constructa fuerunt a S. Rema- clo Tungrensi episcopo per munificentiam Sigeberti Austrasiarum regis. — Confirmatio bonorum. — Alternativa in electione abbatis, ita tamen ut prius ex Stabulensi monasterio eligatur. — Anathema contra inobservantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Werrenfrido religioso abbati salutem et apostolicam benedictionem.

Tum summae apostolicae dignitatis apex in hoc divini (2) roboratus nitore dinoscitur praefulgere, si in acquirendis Dei laudibus sui impensius studebit laboris exhibere certamen. Ob hoc debita nos eiusdem apostolicae pastoralis compellit sollicitudinis cura, quaeque ad stabilienda piorum pertinere dignoscuntur locorum, ubertim promulgare, et apostolicae institutionis censura confirmare. Igitur quia postulasti, frater, a nobis quatenus monasteria a venerabili patre Rema- clo in honore sancti Petri constructa, id est, Stabulaus et Malmundarium, sita

(1) Ex Archiv. Stabulensi edidit Martenne veter. script. collect. tom. II. (2) *Lege divino.*

Bull. Rom. Vol. I. 79

salu Arduennensi, privilegio nostrae auctoritatis muniremus. Et quia iusta visa est nobis petitio tua, assensum tibi praebemus per huius nostri privilegii constitutum, et roboramus apostolica auctoritate, atque decernimus secundum antiquorum edictum regum, id est, Sigisberti, Chlodovei et Dagoberti, qui et eorum constructores fuere monasteriorum, nec non et imperatorum Karoli, Ludowici et Otonis augustorum, ut loca determinata, vel villae, aut possessiones, quae ab ipsis imperatoribus ipsi sancto sunt traditae, et per eum utrisque Ecclesiis divisae usibus deserviant monachorum, nullique liceat advocato, vel in placitis aut in casticiis, ea infringere, quod percutimus aeterno anathemate. Praeterea sancimus, sicut ab ipsis imperatoribus est definitum, ut utrimque in unum e duobus monasteriis confluentibus monachis habeant sige simulatione, sine exceptione personae, sine respectu pecuniae secundum sancti Benedicti regulam abbatem eligendi liberrimam optionem, ea tamen praeponderante ratione, Malmundariensium pace, ut quia beatus Remaclus utriusque monasterii constructor, et Tungrensi antea episcopus et pastor, maluit in altero eorum, id est Stabulensium locum sepulturae sibi eligere, ipsi primam electionis obtineant viam, si apud eos melior meritis, et probabilior inveniat. Sin autem non illic, sed Malmundarii reperiat, utriusque loco praeficiendus, ab eo potius quam ab exterius assumptus intromittatur. Si quis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit, his quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dictorum monasteriorum statuta sunt refragare, aut haec in quoquam transgredi, sciat se anathemate innodatum, atque cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque Iuda traditore Domini nostri Iesu Christi tartari incendiis concremandum. At vero si pio intuitu observator, et custos ductor fuerit, huius nostri apostolici constituti, ad cultum Dei respicientis, misericordiam

S. Rema- clo Tungrensi episcopo per munificentiam Sigeberti Austrasiarum regis.

Confirmatio bonorum.

Alternativa in electione abbatis, ita tamen ut prius ex Stabulensi monasterio eligatur.

Anathema contra inobservantes.

a misericorde Deo nostro multipliciter consequatur, et beatæ vitæ possessor effici mereatur.

Scriptum per manum Ioannis notarii regionarii atramentarii sanctæ romanæ Ecclesiæ anno dominicæ incarnationis DCCCXCVI, indictione IX, mense iunio, die II. Bene valete.

Scriptum die 2 iunii anno Domini 996, pontif. Gregorii anno I.

III.

Confirmatio privilegiorum Ravennatensis Ecclesiæ (1).

SUMMARIUM

Causæ concessionis. — Ioannis archiepiscopi postulatio pro confirmatione privilegiorum suæ Ecclesiæ. — Confirmatio bonorum. — Monasterium S. Hilarii in Galicata. — Descriptio finium monasterii huius. — Omnimoda archiepiscoporum in eo iurisdic-tio. — Massa fiscalia, eiusdem fines. — Cornu-Cervinum. — Monasteria S. Thomæ apost. et S. Euphemiæ martyris in civitate Arimin. — Reliqua omnia bona in comitatibus Hadrien., Ferrarien. et Comaclen. — Eorundem locorum exemptio a quolibet datio etc. — Confirmatio aliorum bonorum, quæ hic enumerantur. — Exemptio quoque Ravennatis cleri a vectigalibus. — Molestiam ullam supradictis bonis, vel vim inferre omnibus omnino interdicitur. — Anathema contra transgredientes, — Poenæque xxx libr. auri. — Bona pro observantibus.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, reverendissimo et sanctissimo confratri nostro Ioanni archiepiscopo sanctæ Ravennatis Ecclesiæ, et per eandem sanctam Ravennatem Ecclesiam eius successoribus archiepiscopis in perpetuum.

Quoniam omnium sanctorum Dei ecclesiasticorum status a beatorum apostolorum principis Petri doctrinis provehitur, et ad eius fulcimen lapsæ, quæ sunt, resolidantur, oportet merito sanctam Ravennatem Ecclesiam minorationem suæ

(1) Ex antiqua tabula Ravennate in collectione Bullarum mss. Corneli Margarini in archivo secreto edidit auctor Dissertationis Comaclensis in appendice Actorum veterum.

dioeceseos facientem suarum dignitatum copia carentem, ita cito restitui, ut nomen etiam metropoleos non amittat. Cognoscentes igitur ipsam in omnibus cassatam convenit ad eiusdem relevationis statum auxiliatricem nostram porrigere dexteram, quatenus B. Petri apostoli fonte potata, Christo iuvante, suis reintegretur honoribus. Et ideo omnium Ss. Dei Ecclesiarum cultores comperiant, atque fideles, eo quod Ioannes archiepiscopus eiusdem S. Ravennatis Ecclesiæ suggestit apostolicæ almitati nostræ, quatenus confirmaremus ei præcepta, quæ sunt edita in prædicta S. Ravennati Ecclesia, et ei ab antecessoribus nostris pontificibus suis prædecessoribus largita sunt atque concessa. Cuius precibus, divino amore, beatique Apollinaris pontificis et martyris Christi succensi, amabilius inclinati confirmamus ei, ac stabilimus in perpetuum, absque aliqua diminutione, secundum priscam consuetudinem prædictæ S. Ravennatis Ecclesiæ. Quapropter confirmamus tibi iam dicto Ioanni archiepiscopo Ravennati, et per te in prædictam Ecclesiam Ravennatem tuis successoribus in perpetuum, itaque confirmamus atque corroboramus monasterium in honorem B. Hilarii constructum in territorio quod vocatur Galicata, cum certis affinibus suis situm, cum rebus videlicet omnibus et (1) omnibus suis et cum omni iudiciali potestate, quæ est exhibenda in præscripti territorii incolis, videlicet, ab uno latere prædicti territorii Galicati, massa Balneo, quæ est iuris S. Petri, et comitatus Bobiensis, ab alio latere iuga Alpium finis Tusciæ, a tertio latere comitatus Populiensis, atque a quarto latere Fagentella percurrente et fluvio Rap... quatenus tu ipse Ioannes archiepiscopus tuique successores in perpetuum habeatis potestatem... idem monasterium S. Hilarii... cum supradicti territorii potestate, et publica functione, prout vobis melius secundum quod... ordinandi et disponendi, nostra,

(1) Lege iuribus vel hominibus.

Ioannis archiepiscopi postulatio pro confirmatione privilegiorum suæ Ecclesiæ

Confirmatio bonorum.

Monasterium S. Hilarii in Galicata

Descriptio finium monasterii huius

Omnimoda archiepiscoporum in eo iurisdic-tio.

nostrorumque omnium successorum remota contradictione. Insuper etiam concedimus atque confirmamus, et corroboramus tibi, et per te in prædictam Ravennatensem Ecclesiam, tuisque successoribus in perpetuum massam, quæ vocatur Fiscalia, cum omni iudiciali potestate, et publica functione, et cum certis affinibus suis, ab uno scilicet latere Ariell... transverso, quæ vocatur... ab alio latere Deonorum percurrentem in Padum; a tertio latere Padum percurrentem usque ad dimidium fundi, qui vocatur Latus, atque a quarto latere... percurrentem usque ad fundum, qui vocatur Ustuladum. Confirmamus quoque omnem iudiciariam potestatem in loco et plebe, quæ vocatur Cornu-Cervinum cum certis affinibus suis, tibi, et per te in eandem S. Ravennatem Ecclesiam tuis successoribus in perpetuum. Insuper confirmamus, et corroboramus tibi Ioanni archiepiscopo monasteria duo posita intra civitatem Ariminensem, unum fundatum in honorem S. Thomæ apostoli, alterum in honorem S. Euphemiæ martyris, cum omni integritate eorum, tam intra eandem civitatem, quam extra... quæ eadem monasteria per donationis paginam vestra Ecclesia tenere videtur... eiusdem Ecclesiæ diacono Martini ducis, et Hengleradæ comitissæ... et præcipue imperatorum tam eadem monasteria, quam et alia loca de iure prædicti diaconi, eidem sanctæ vestræ Ecclesiæ confirmata in perpetuum, nec non omnes residentes et colonos præfatae Ravennatis Ecclesiæ, tam in comitatu Hadriensi, quam in Ferrariense et Comaclense commorantes, ut immunes (1) bulla publica et angaria maneant functione; sed iugiter tibi, tuisque successoribus archipraesulibus in perpetuum omnem functionem et angariam exigant, et quod eis ab actoribus S. Ravennatis Ecclesiæ fuerit (2) immunitum, verum etiam concedimus et confirmamus vobis... et commorantes in castro... ut

(1) Forte a bulla. (2) Lege iniunctum.

nullam publicam functionem faciat excepto vobis, vestrisque successoribus, ea videlicet ratione præfixa, ut nullus dux, comes, vicecomes, castaldo..... magna parvaque persona præfatis colonis et residentibus aliquam publicam functionem aut angariam... aut exigant. Sed securi et quieti in omnibus sub vestra tuitione et potestate, ut prædictum est, existant. Simul etiam sancimus, ut S. Ravennas Ecclesia cum suis subiectis ecclesiis, sicut beatissima romana, cui, Deo auctore, deservimus, Ecclesia, nisi per centum curricula annorum res ipsius excludantur nullatenus. Præterea a flumine Punctari cum palude Argentæ, et omnibus pertinentibus, piscariis, terris, aucupationibus, venationibus, utrasque ripas (1) cunctis aedificiis in prædicto flumine sitis, usque ad portum maris, nec non portum Volanæ, usque ad locum, qui dicitur Cervia cum omnibus litoribus suis, sylvis, quilibusque instrumentis ibi conditis, vobis, vestrisque successoribus in perpetuum confirmamus. Res etiam omnes, lapides et petras tam supra terram, quam sub terra, extra opus in publicis aedificiis positas vestræ Ravennati Ecclesiæ largimur, prout vos vestrique successores ad eiusdem Ecclesiæ utilitatem præviderint exercendas et operandas. Denique concedimus et confirmamus ut ab aliquo sacerdote Ravennæ degente, aut ex familia eiusdem S. Ravennatis Ecclesiæ per totam Æmiliam atque Pentapolim nullum teloneum, atque portaticum, sive siliquaticum exigatur, aut exposcere præsumatur. Statuentes atque promulgantes coram Deo et terribili eius futuro examine... per huius nostri apostolici privilegii sancimus, et beati Petri apostolorum principis auctoritate decernimus; tam apostolicæ sedis obtestamur futuros pontifices, quamque qui ecclesiasticas ministraverint functiones, vel etiam magnas parvasque personas (2) et quispiam cuiuscumque sit dignitatis prædita de omnibus

(1) Lege cum cunctis. (2) Forte nequisquam.

Massa fiscalia, eiusdem fines.

Cornu-Cervinum.

Monasteria S. Thomæ apost. et S. Euphemiæ martyris in civitate Arimin.

Reliqua omnia bona in comitatibus Hadrien., Ferrarien., et Comaclen.

Eorundem locorum exemptio a quolibet datio etc.

Confirmatio aliorum bonorum, quæ hic enumerantur.

Exemptio quoque Ravennatis cleri a vectigalibus.

Molestiam ullam supradictis bonis, vel vim inferre omnibus omnino interdicitur.

Causæ concessionis.

SUMMARIUM

Exordium. — Ecclesiae schismata haereses nuncupantur. — Placentina Ecclesia Ravennati subiicitur. — Ioannis Ravennatis archiep. preces pro subiicienda sibi Monteferetrana Ecclesia; — Quae subiicitur cum omnibus pertinentiis etc. — Eius episcopi electio et consecratio ad Ravennates archiepiscopos sine ullius interventu personae pertinere declaratur. — Anathema contra violatores decreti huius.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Ioanni sanctae Ravennatis Ecclesiae archiepiscopo venerando, tuisque successoribus archiepiscopis in perpetuum.

Divinae remunerationis praemia, et bonae actionis nostrae labores ab aeterna manu optate fructificare sperantes, dignum duximus omni divinae servitutis obsequio hilari mente impendere famulatum maxime in restaurandis ecclesiis, quas ab antecessoribus nostris ad divini usum servitii dicatas conspeximus. Quapropter considerantes etiam universas haereses in S. catholica Ecclesia miserabiliter ortas, dignas resecari, S. Ravennat. Ecclesiae, tibi Ioanni eiusdem Ecclesiae venerando archipraesuli, tuisque successoribus in perpetuum, paterno amore subvenimus. Placentinam Ecclesiam iniuste tibi a meo antecessore ablatam, et contra canones sub nomine archiepiscopatus locatam tibi tuisque successoribus refutantes in perpetuum. Insuper etiam a nostro apostolatu postulasti, quatenus pro omnipotentis Dei amore mercedeque animae nostrae, nec non pro statu regni Domini invictissimi tertii Ottonis imperatoris Augusti, episcopatum Monteferetrarum cum omni integritate sua ex nostro dono sub iure S. Ravennatis Ecclesiae donando, et episcopum consecrandi a modo in antea cui volueritis, tibi tuisque successoribus, nostrae apostolicae auctoritatis privilegio muniremus in perpetuum. Propterea tuis flexi precibus, ad honorem S. Ravennatis Ecclesiae, et stabilitatem eiusdem venerandi loci ipsum iam fatum venerabilem episcopatum Monteferetrarum cum omni integritate sua, scilicet ecclesiis, ca-

Exordium.

Ecclesiae schismata haereses nuncupantur.

Placentina Ecclesia Ravennati subiicitur.

Ioannis Ravennatis archiep. preces pro subiicienda sibi Monteferetrana Ecclesia;

Quae subiicitur cum omnibus pertinentiis etc.

Eius episcopi electio et consecratio ad Ravennates archiepiscopos sine ullius interventu personae pertinere declaratur.

Anathema contra violatores decreti huius.

pellis, casis, casalibus, curtibus, mansis, colonis, abbatibus, collis, fundis seu terris, vineis, pratis, pascuis, etiam famulis utriusque sexus, et cum omnibus ad ius notati episcopi legaliter pertinentibus, salvum et in cunctis quietum consistere sub iure sanctae Ravennatis sedis tuitione, sine cuiuslibet quacumque contradictione. Ita scilicet confirmantes, decernimus, ut episcopus, qui in eodem episcopio pro tempore fuerit a te vel a tuis successoribus ordinatus, sine omni contradictione subiectionem impendat, et ut alii suffraganei in omnibus secundum Ecclesiae tuae profectum obediant. Insuper namque sub divini iudicii obtestatione interminantes iubemus atque praecipimus, ut nullus imperator, vel rex, dux, aut marchio, de praefata consecratione in aliquo te tuosque successores laedere praesumat, sed a praesenti decima indictione in antea usque in perpetuum quemcumque eligere volueritis, per nostram concessionem ecclesiastico more in praefato episcopatu episcopum consecrare debeatis, remota omnium hominum contradictione. Statuentes apostolica censura sub divini iudicii obtestatione, et anathematis interdicto, ut si quicumque homo, cuiuslibet potestatis existens, praesumpserit ausu temerario contra hoc apostolicae confirmationis privilegium agere, aut a iure S. Ravennatis Ecclesiae praefatum episcopatum, donum et consecrationem subripere tentaverit, nisi resipuerit, et his monitis nostris acquieverit, auctoritate Dei et nostra non solum anathematis vinculis innodetur, sed a regno Dei alienus existat. Qui autem verus custos et observator extiterit, benedictionis gratiam a Domino consequi mereatur.

Scriptum manu Petri scrinarii, notarii, et regionarii S. R. E. in mense iulio, indictione supradicta x. Dat. non. iul. per

manus Ioannis episcopi S. Albanensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis.

Dat. die 7 iulii anno Domini 997, pontif. Gregorii anno II.

V.

Confirmatio abbatae S. Ambrosii et Ss. martyrum Gervasii et Protasii Mediolanen. (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Confirmatio abbatae S. Ambrosii — Cum bonis omnibus, ecclesiis, pertinentiis etc. — Enumeratio bonorum. — Anathema contra attentatores.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Postquam B. Petro apostolorum principi, Dominus ac Redemptor noster Iesus Christus, ex utero Virginis pro nostra redemptione, ut erat Deus verus ante saecula, verus homo in fine saeculorum apparere dignatus est, ligandi et solvendi in coelo et in terra potestatem tribuit, etiam ianuas regni caelestis reserandas concessit, supra soliditatem fidei suam sanctam stabilire dignatus est Ecclesiam secundum illius veridicam vocem dicentis: Tu es Petrus, et super hanc petram aedificabo Ecclesiam meam, et portae inferi non praevalent adversus eam, et tibi dabo claves regni coelorum; et quodcumque ligaveris super terram, ligatum erit et in coelo (a). Postquam, et huius vicarii, sincerissime Deo famulantes, carentes nebularem densitatem, tantam dignius perceperunt potestatem, et universi curam sunt sortiti regiminis, inter quos et nostram parvitatem Dei omnipotentis misericordia connumerare dignata est. Ob hoc universitati credentium innotescere voluimus, quoniam abbatiam in honore celeberrimi Christi confessoris Ambrosii, nec non venerabilium martyrum Protasii et Gervasii constitutam, ubi eorum sacra corpora reconduntur,

(1) Ex Mediolanen. archiv. edidit Io. Petrus Paricellus inter Ambros. Basil. ac monasterii Cisterc. monumenta. (a) Matth. xvi. 19.

Anathema contra transgressientes.

Poenaque xxx libr. auri.

Bona pro observantibus.

Prooemium.

Confirmatio abbatae S. Ambrosii.

suprascriptis capitulis, quae a nobis concessa sunt, vel confirmata, quoquo modo licentiam habeant, saepius nominata loca, in uno adunata, atque specialiter apostolicae exarationis (1) coniuncta, disiungere, vel uno ab altero alienare. Si quis interea, quod non credimus, temerario ausu contra ea, quae ab hac nostra auctoritate pie et firmiter per hoc nostrum privilegium disposita sunt, contraire tentaverit, aut in quoquam transgredi, sciat se auctoritate B. Petri apostoli anathematis vinculo innodatum, et cum Iuda traditore aeterni incendii supplicio sit deputatus. Insuper sciat se compositurum auri obrizi lib. xxx, S. Ravennati Ecclesiae. At vero, qui pio intuitu observator in omnibus extiterit, custodiens huius nostri privilegii constituta ad cultum Dei respiciens, benedictionis gratiam a misericordissimo D. Deo nostro multipliciter, et vitae aeternae particeps fieri mereatur, et cum sanctis omnibus sociatus permaneat. Scriptum per manus Petri regionarii notarii et scrinarii S. Romanae Ecclesiae in mense ianuario, et in indictione x (2). Bene valete. Datum v kalend. februarii per manus Ioannis episcopi S. Albanensis Ecclesiae, et bibliothecarii S. apostolicae sedis, anno pontificatus D. Gregorii papae primo, imperii autem D. tertii Ottonis imperatoris Augusti anno primo in mense ianuario.

Dat. die 28 ianuarii anno Domini 997, pontif. Gregorii anno I.

IV.

Placentina Ecclesia a Ioanne XVI antipapa Ravennatensi ablata et metropolitana dicta, eidem Ravennatensi restituitur, cui quoque subiicitur Ecclesia Monteferetrana cum bonis omnibus et pertinentiis (3).

(1) Deest fortasse pagina, vel quid simile. (2) Ex statuta a nobis Gregorii pontificis electionis die constat legendum esse *indict. x* prout iacet: non vero *x*; bene enim conveniunt omnia, ut videre est in datis aliquarum bullarum, quas hic referimus. (3) Ex Concil. tom. xi, col. 1010.

Combonis omnibus, ecclesiis, pertinentiis etc.

Enumeratio honorum.

Anathema contra attentatores.

per huius nostrae auctoritatis privilegium integerrime corroboramus cum omnibus ecclesiis, oraculis, curtibus, massaritiis, districtis ad ipsam respicientibus: scilicet **Basiliano, Monte, Feliciano, Leveniano, Ceresola, Lemonta, Capiate, Oleoducto, Campilioni, Anticiaco, Colonia, Verederio, Cavenaco, villa Alba, Cugniano, atque cum universis ad praefatam abbatiam spectantibus: eo scilicet ordine ut monachi ipsius coenobii simul cum abbate, qui nunc sunt, vel qui pro tempore fuerint, praelaxatas ecclesias, oracula, curtes, massaritiis, servos, ancillas, aldiones, et aldianas, sine alicuius maioris minorisve personae contradictione habeant, teneant et possideant: atque in eorum usum ac sumptum, prout melius providerint, distribuunt, nostra apostolica auctoritate concedentes. Si quis vero, quod non credimus, diabolico suasu contra huius nostrae apostolicae concessionis firmitatem in posterum agere temptaverit, et praelibati monasterii coenobitas in aliquo, quod ei concessimus, inquietaverit; sit anathema, horrendum a trecentis decem et octo Patribus, et ex consensu fraudis Iudae Ananiaeque adaequetur flammis: et a Patre, Filio, Sanctoque Spiritu, nec non a B. apostolo Petro maledictus, in praesens et in futurum rei crimine astrictus semper maneat; atque a catholica Ecclesia sit eliminatus, donec praenominatae abbatiae monachos eorumque Patrem digna satisfactione placare studuerit.**

Datum quarto kalen. maias per manus Ioannis episcopi sanctae Albanensis Ecclesiae, et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis: anno Deo propitio pontificatus domini Gregorii summi pontificis et universalis quinti papae in sacratissima sede B. Petri apostoli secundo: imperante domino Ottone tertio a Deo coronato magno et pacifico imperatore anno secundo, in mense et indict. suprascripta undecima.

Scriptum per manus Petri notarii et scribarii sanctae Romanae Ecclesiae in

mense aprili, indict. undecima. † Bene valete.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 998, pontif. Gregorii anno II.

VI.

Gregorius PP. Ravennatensem Ecclesiam multis iterum ornat privilegiis, multisque donationibus auget (1). Simile privilegium legimus paulo ante.

SUMMARIUM

Exordium. — Pallium Gerberto archiep. — Cum habitu corporis, mentis quoque bona convenire debent. — Urbis Ravennae districtus Gerberto conceditur. — Irritatio diplomatum huic concessioni contrarium. — Donatio Comaclensis comitatus. — Confirmatio privilegii nuper concessi Ioanni archiep. — Donatio aliorum nonnullorum praediorum. — Regiensis Ecclesiae. — Caesenatis. — Confirmatio privilegiorum omnium Ravennati Ecclesiae per reges, imperatores, principes, pontifices etc. usque adhuc concessorum. — Anathema in attentatores. — Fausta observantibus apprecatio.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Gerberto sanctae Ravenn. Ecclesiae archiepiscopo, ac nostro spiritali filio, et in eadem Ecclesia cunctisque successoribus tuis archiepiscopis in perpetuum.

Quoniam apostolicae sedis benevolentia et antiquae sedis consuetudini zelo provocata fraternitatem tuam Ecclesiae Ravennati praefecimus, insignia praesulum eiusdem Ecclesiae dignum duximus tibi conferenda cum usu pallii, quo uti debes certis temporibus, certisque modis sicut antecessores tuos usos fuisse cognoscis, hoc te nihilominus admonentes, ut sicut a nobis huius decoris usu ac sacerdotalis officii honorem accepisse te gaudes, ita etiam morum, atque actuum probitate susceptum in Christo sacerdotium adornare contendas, sic enim alterno eris decore conspicuus, si cum habitu corporis, mentis quoque bona concordant, ut foris compositus, intus autem directus, Deo

(1) Ex vetustissimo exempl. inter mss. Archiv. Vaticani edidit Ughell. Ital. Sac. tom. II.

Exordium.

Pallium Gerberto archiep.

Cum habitu corporis, mentis quoque bona convenire debent.

Urbis Ravenn. districtus Gerberto conceditur.

Irritatio diplomatum huic concessioni contrarium.

Donatio Comaclensis comitatus.

Confirmatio privilegii nuper concessi Ioanni archiepiscopo.

Donatio aliorum nonnullorum praediorum.

cum propheta vere dicere possis: Provi-
deo Deo in conspectu meo semper ut
sit a dextris mihi, ne unquam commo-
vear (a). Ut autem charitatem in nobis
fundatae dulcedinis recognoscas, ex gra-
tuita largitate nostra post mortem prae-
dilectae imperatricis Augustae donamus
tibi tuaeque Ecclesiae districtum Ravenn.
urbis, Ripam integram, monetam, teloneum,
mercatum, muros, et omnes portas civitatis.
Si vero alia privilegia aliquibus facta
apparuerint sanctae Ecclesiae obnoxia et
huic nostro privilegio contraria, auctoritate
Dei et sancti Petri ad nihilum reddenda
illa diiudicamus, et hoc quod facimus, stabilimus
et intactum permanendum iubemus. Donamus
tibi tuaeque Ecclesiae sanctae Comaclensem
comitatum post mortem Adeledae imperatricis
Augustae, ut tu tuaque sancta Ecclesia tuique
successores illum cum omnibus et inibi pertinentibus
libere teneant, et ordinent in perpetuum quod
benefactum est, ut bene reservemus, et in melius
corroboremus. Privilegium quod tuo praedecessori
Ioanni cum Monteferetrano, et Cervien. Ecclesiis,
et cum omnibus quae sibi largiti sumus ex nostra
benevolentia, tibi tuaeque sanctae Ravenn. Ecclesiae,
tuisque successoribus confirmamus, et incorrupta
semper esse decernimus; idest monasterium Sancti
Thomae apostoli, et Sanctae Euphemiae martyris
cum omni integritate eorum, et cum omnibus
possessionibus et rebus eorum cultis et incultis,
tam in civitate Arimini positis, quam extra,
scilicet in comitatu Pesaurien. Arimin. et Monte
Feretrano collatis. Quae omnia per centum iam
curricula annorum vestra Ecclesia et vestri
antecessores tenuerunt, et vos Dei gratia tenetis
quiete, idest castellum quod vocatur Ligabizzi
cum omni pertinentia sua, et curte de Sancto
Hermete cum praedicta ecclesia, et cum casalibus
et appendiciis suis, scilicet, et castellum quod
vocatur Galiola cum omni

(a) Psalm. xv. 18.

pertinentia sua, necnon et castrum quod vocatur
Grandariolo cum omnibus rebus, et possessionibus
suis, et castellum quod vocatur Monte Corlino
cum omni integritate sua, nec non et integrum
castellum quod vocatur Crucis cum omnibus
rebus et possessionibus suis, et ut paternitas
bonitatis nostrae filiationem tuae devotionis
summo affectu, affluenter in Christo enutriet,
auctoritate Dei omnipotentis, et sancti Petri
principis apostolorum, hoc nostro privilegio
praeceptum de regiense episcopatu cum omnibus
sibi adiacentibus a venerabili Othone Augusto
tibi tuaeque Ecclesiae tuisque successoribus
attributum confirmamus, stabilimus, et inconvulsum
permanendum praecipimus, ut teneas, defendas,
regas, et ad Dei honorem tam tui successores
libere ordinetis; confirmamus etiam tibi, tuaeque
Ecclesiae in perpetuum donamus Caesenam cum
omnibus sibi pertinentibus, et per potestatem
apostolicam iubemus, ut de subtus strata utque
ad mare nullus audeat districtum, aut venationem
ullam exercere nisi cui tu aut tui successores
iusserint, sed absque omnium hominum
inquietudine ad honorem et utilitatem tuam
potestate omnia ibi facias atque praecipias;
omnia etiam privilegia iam pridem a praedecessoribus
nostris tuae Ecclesiae collata, omniaque
praecepta aut a regibus aut imperatoribus pro
Dei respectu attributa, hoc nostro privilegio
in voluntate Dei et auctoritate sancti Petri
confirmamus, corroboramus et in aeternum
valere volumus et praecipimus. Si quis igitur
contra haec, quae per hoc nostrum privilegium
pie et firmiter disposita sunt, temerario ausu
ire tentaverit, sciat se auctoritate Petri
principis apostolorum, cuius immerito vicem
agimus, anathematis iaculo innodatum et cum
diabolo et Iuda traditore aeterni supplicii
incendio concremandum, sicque irremediabiliter
involvendum, ne unquam a nexibus anathematis
sit absolutus. At vero qui observator in omnibus
extiterit cu-

Regiensis Ecclesiae;

Caesenatis.

Confirmatio privilegiorum omnium Ravennati Ecclesiae per reges, imperatores, principes, Pontifices etc. usque adhuc concessorum.

Anathema in attentatores

Fausta observantibus apprecatio.

stodiendi huius nostri apostolici constituti auctoritatem ad cultum Dei nostri respicientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Deo nostro multipliciter consequatur.

Scriptum per manum Petri notarii, et scrinariii S. Romanae Ecclesiae in mense aprilis et indictione undecima. Bene valete.

Datum iv kal. maii per manum episcopi S. Albanensis Ecclesiae et bibliothecarii sanctae apostolicae sedis, anno pontificatus domini Gregorii summi pontificis et universalis papae in sacratissima sede beati Petri apostoli anno secundo, imperante domino Othone tertio a Deo coronato Magno et pacifico imperatore anno secundo, in mense, et indictione undecima.

Dat. die 28 aprilis anno Domini 998, pontif. Gregorii anno ii.

VII.

Confirmatio bonorum Beneventanae Ecclesiae, cuius episcopis conceditur usus pallii in perpetuum (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Alphani archiep. preces. — Confirmatio privilegii a Ioanne PP. concessi. — Ecclesiae Beneventano archiep. subiectae. — Item ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano. — Item Sipontina cum earum pertinentiis. — Alphanus clericus Alphano archiepiscopo successor declaratur.

Gregorius episcopus servus servorum Dei, Alphano dilectissimo et reverendissimo sanctae Beneventanae Ecclesiae archiepiscopo in Domino salutem.

Cum summae et apostolicae dignitatis apex in hoc divini profectus nitore dignoscatur praefulgere, et in exercendis Dei laudibus sui studeat laboris exhibere certamen, ob hoc debita nos eiusdem apostolicae pastoralis compulit sollicitudinis cura quaeque ad stabilitatem piorum locorum promulgare, et apostolicae in-

(1) Ex bibliotheca Benev. fascie. 4. num. B. editi Ughell Ital. Sac. tom. viii

stitutionis censura confirmare. Igitur quia postulasti a nobis, venerande archiepiscope, quatenus integrum archiepiscopatum sanctae Beneventanae Ecclesiae, cui Deo favente praes, concederemus tibi tuisque successoribus in perpetuum, ac cuncta, quae a predecessore nostro domino Ioanne sanctissimo papa, precatu domini Ottonis invictissimi imperatoris per privilegium concessa sunt tuo praedecessori Landolpho archiepiscopo eiusdem sedis confirmarem: piis tuis desideriis faventes, hac nostra auctoritate, id quod a nobis exposcitur per interventum domini Ottonis imperatoris effectui mancipamus, concedentes tibi tuisque successoribus in praedicta dioecesi in locis, in quibus olim fuerunt, in perpetuum episcopos consecrare, qui vestrae subiaceant ditioni, idest Termulanae, Bibinae, Quintodecimi, Ariami, Triventi, Larini, Luceriae, S. Agathae, Abbellini, Asculi, Vulturariae, Thelesiae, Alifrae, Sessulae. Confirmantesque tibi tuisque successoribus ecclesiam S. Michaelis in Monte Gargano, cum ipsa Sipontina Ecclesia, et cum omnibus earum pertinentiis, et omnibus praediis cum ecclesiis, familiis utriusque sexus, et massis, et cuncta, quae videntur esse pertinentia ipsarum Ecclesiarum. Concedimus autem Alphano clerico vestro nepoti integrum ipsum archiepiscopatum post decessum tuum habendum, cum omnibus suis pertinentiis, sicut sunt civitates, sive quaecumque castra possessa dudum ab antecessoribus tuis episcopis (1). Siquidem censentes insuper apostolica censura sub divini iudicii obtestatione..... *Reliqua usque ad calcem haud legi possunt in fine diplomatis.....* manum Antonii notarii scrinariii sanctae romanae et apostolicae Ecclesiae in mense aprilis, et indictione undecima.

Dat. mense aprili anno Domini 998, pontif. Gregorii anno i.

(1) Alphanus hic non tantum successor, sed ut nunc dicitur, coadiutor declaratus fuit archiepiscopi Alphani

Alphani archiep. preces.

Confirmatio privilegii a Ioanne PP. concessi.

Ecclesiae Beneventano archiep. subiectae.

Item ecclesia S. Michaelis in Monte Gargano.

Item Sipontina cum earum pertinentiis.

Alphanus clericus Alphano archiep. successor declaratur.

VIII.

Confirmatio monasterii S. Genesii in dioecesi Bisuldunensi, eiusque exemptio ab omni ecclesiastica et saeculari iurisdictione (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Bernardi Bisuldunensis comitis preces pro impetrando privilegio. — Monasterium hoc a praedicto comite Bernardo constructum. — Immunitas monasterii ab alterius Ecclesiae iure. — Donationes Bernardi comitis. — Confirmatio eorumdem honorum et receptio sub tuitione sedis apostolicae — De causis diiudicandis. — Census altari S. Petri persolvendus. — Solitae clausulae pro libertate monasterii. — Anathema contra monasterii perturbatores et haec decreta inobservantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Prooemium.

reditae nobis speculationis impellimur cura, et ardore christianae religionis, et studio divini cultus permovemur pro venerabilium locorum percogitare stabilitatem atque Deo servientium securitatem, ut hoc proveniente pio labore, et animae Christo dicatae, quae se illi diebus vitae eorum decreverunt, perseverent imperturbatae, nec non, et illa maneant sine tenus firma, quae a christianis in Dei laude constituta sunt. Igitur omnibus episcopis, ducibus, marchionibus, comitibus sanctae Dei Ecclesiae fidelibus, praesentibus scilicet atque futuris, notum esse volumus, quia dilectus et spiritalis filius noster Bernardus Bisuldunensis gloriosus comes suggestit nostro apostolatu quod venerabile monasterium in honore ac nomine sancti Genesii et sancti Michaelis Archangeli nostrae apostolicae confirmationis et auctoritatis more canonico privilegio muniremus. Cuius salubribus moti precibus, omniumque Ecclesiarum Dei status haberi volentes, et uniuscuiusque sacri loci ius aliquo modo violari nolentes, decernimus huius apostolicae auctoritatis privilegio a praesenti undecima indictione sancimus

Bernardi Bisuldunensis comitis preces pro impetrando privilegio.

(1) Ex Archivo Regio Barcinonensi edidit Balutius in appendice Marcae Hispanicae.

ob honorem ipsius beati Genesii et sancti Michaelis archangeli, et stabilitatem eiusdem venerandi loci, ipsum iam fatum venerabile monasterium, quem (1) ipse praedictus Bernardus noster in Christo spiritalis filius pro omnipotentis Dei amore, mercedequae animae suae de suo proprio, suoque comitatu moderno tempore in antea construxit more canonico, et sub iure sancti Petri constituit, nullius alterius ecclesiae iuri vel ditionibus submisit, donante vel imperpetuum in praefato monasterio concedente de suis propriis suoque comitatu Bisuldunensi rebus. In primis videlicet, ecclesiam Sancti Vincentii cum decimis et primitiis, vel cimiteriis suis, quae est prope castrum Bisulduni, et ecclesiam Sanctae Mariae et Sancti Iohannis cum omnibus alodiis et proprietatibus suis, quae est prope moenia Bisulduni, et una cum ipsa proprietate quam ipsum factum monasterium Sancti Genesii et Sancti Michaelis habere videtur in burgo Bisulduno, et in Casellas, et in Berrechar, et in Gessano, et in Porciolas, et in Furveos, vel in omnibus locis, et ecclesiam Sancti Martini de Iucuniano cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, et ecclesiam Sanctae Mariae quae est in Faxis cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, et ecclesiam Sancti Fructuosi quae est in Ursiniano cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, item et ecclesiam Sancti Silvestri quae est in Mauro cum decimis et primitiis vel oblationibus suis, similiter et ipsum alodem de Sancto Raphaelae sicuti per fines et terminos designantur pariter; et ipsum alodem de Sancto Raphaelae qui est in Adano, et qui est in Evoro, sicuti per fines et terminos designantur; alodem de praedicto Sancto Raphaelae qui est in Carravia, sicuti per fines et terminos designatur; nec non et ipsum alodem de villa Marialdo cum finibus et terminis suis, sicuti ad iura pertinet Sancti Raphaelae, et

Monasterium hoc a praedicto comite Bernardo constructum.

Immunitas monasterii ab alterius Ecclesiae iure.

Donationes Bernardi comitis.

(1) *Legge quod.*

ipsam ecclesiam Sancti Quintini cum silvis et cum omni sua pertinentia vel adiacentia, et ecclesiam Sancti Cornelii, quae est in Garo cum omni sua pertinentia vel adiacentia; et ipsum alodem praedicti Bernardi comitis, quem habere videtur in Ribellas cum casis, vineis, terris, et silvis, pratis, pascuis vel pascuariis suis, sive caeteris alodibus ad ipsum monasterium vel ad ipsas ecclesias pertinentibus. Has vero supradictas omnes ecclesias cum alodibus et proprietatibus eorum omnia infra comitatum Bisuldunensem constitutas, sicut ipse factus Bernardus comes donavit iam fato monasterio, et caetera, quae enarrare longum esset, quae ubique donavit vel inantea donare potest, sive casis, casalibus, curtibus, mansis, ecclesiis, cellis, fundis, seu terris, vineis, seu pratis, et pascuis vel pascuariis suis, et cum omnibus ad ius notati monasterii pertinentibus, salvum et in cunctis quietum consistere more canonico sub nostrae apostolicae sedis tuitione, ita scilicet confirmantes decernimus, ut nullus imperatorum, vel regum, neque ulla alia magna vel parva persona in praefato monasterio neque pro placito neque pro districto neque pro homicidio ibi aliquam ditionem habere praesumat; sed rem per iudicium causatorum canonice diiudicent, et decernant, semper in illorum consistat voluntate et potestate; liceat eos sub quiete et pace vivere, et secundum canonicam regulam soli Domino Deo servire. Omni tempore sint omnes immunes, et alieni ab omni publica functione vel turpi servitio, ita ut nullus audeat eos molestare aut inquietare, nisi solummodo binos solidos omni anno ad altare sancti Petri pro pensione persolvant. Promulgantes nempe, et hoc auctoritate beati Petri apostolorum principis coram Deo et terribili eius in futuro examine per hoc nostri apostolatus privilegium atque constitutum sancimus atque decernimus, ut nullus unquam praesumat quisquam alius,

cuiuscumque sit dignitatis praeditus potestate, vel etiam quaecumque magna parvaque persona, in eodem monasterio, vel eius causis incumbere, aut de rebus et possessionibus, vel quicquid de iis, quae eis pertinere videntur, quoquomodo auferre aut alienare, sed loca quae a praedicto Bernardo Bisuldunense comite in eodem monasterio concessa sunt vel concessa erunt, nec non alias locorum possessiones, quae a caeteris christianis in eodem sancto loco in postmodum illi concessae fuerint, firma stabilitate in iure monasterii ipsius existenda, atque in perpetuo permanenda statuimus. Nec licentia sit, ut dictum est, quod ex eis vel omnibus eidem monasterio pertinentibus cuiquam magnae parvaeque personae auferre, ut profecto iuxta id, quod subiectus idem venerabilis locus apostolici constituti atque privilegii consistit, inconcussa dotandus permaneat. Siquis autem, quod non optamus, nefario ausu praesumpserit haec, quae a nobis ad laudem Dei pro stabilitate iam dicti monasterii statuta sunt refragare, aut in quoquam transgredi, sciat se anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo, et eius atrocissimis pompis, atque Iuda traditore Salvatoris Domini nostri Iesu Christi aeterni incendii supplicio concremandum deputatus: vermis qui non moritur, et ignis qui non extinguitur unquam, nec velit nec valeat parcere. At vero, qui pio intuitu observator, et in omnibus extiterit custodiens huius nostri apostolici constituti ad cultum Dei respicientis, benedictionis gratiam a misericordissimo Domino Deo nostro multipliciter consequatur, et vitae aeternae particeps effici mereatur in saecula saeculorum. Amen. Scriptum per manus Petri notarii et scrinarii sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilis, indictione undecima. Bene valete.

Script. in mense aprili anno Domini 998, pontif. Gregorii anno II.

Solite clau-
sulae pro li-
bertate mo-
nasterii.

Anathema
contra mona-
sterii pertur-
batores et haec
decreta inob-
servantes.

Confirmatio
eorundem bo-
norum et re-
ceptio sub tui-
tione Sedis A-
postolicae.

De causis di-
iudicandis.

Census altari
S. Petri per-
solvendus.

IX.

Abbatia S. Mariae et Beati Petri Montis Maioris dicta, privilegiis donatur, confirmatisque bonis omnibus, sub tuitione sedis apostolicae recipitur, liberaque ab omni alia iurisdictione declaratur (1).

SUMMARIUM

Confirmatio oblationum monasterio factarum. — Donatio castri Bidumi, post mortem vero possessorum. — Census a monachis altari S. Petri Romae solvendus. — Immunitas a quacumque molestia. — Item et ab ordinarii iurisdictione. — Electio abbatis penes monachos. — Poenae contra inobservantes.

Gregorius episcopus servus servorum Dei.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, et poscentium animis alacri devotione impertiri assensum. Ex hoc enim lucri potissimum praemium a conditore omnium Deo promeremur, cum venerabilia loca ordinata ad meliorem fuerint sine dubio statum perducta. Igitur ob hoc universitati pateat credentium, quoniam abbatiam in honore sanctae Dei Genitricis semperque virginis Mariae dominae nostrae et Sancti Petri in Monte Maioris constitutam per huius nostrae auctoritatis privilegium integerrime corroboramus et confirmamus in perpetuo, cum omnibus videlicet ecclesiis, oraculis, curtibus, massariciis ad ipsam respicientibus quae ab aliquibus fidelissimis christianis eidem sancto monasterio concessa sunt, vel quae etiam per aliqua munimina ad eundem pium locum pertinere videntur, eo scilicet ordine, ut monachi ipsius coenobii simul cum abbate, qui pro tempore fuerit, praetaxatas ecclesias, oracula, cortes, massaricios, servos, ancillas, aldiones et aldianas, sine alicuius maioris vel minoris personae contradictione habeant, teneant, et possideant, atque in eorum usum ac sumtum, prout melius

(1) Ex chartulario S. Michaelis ad Mosam edidit Balutius Miscellan. lib. IV.

praeviderint, distribuant, nostra apostolica auctoritate concedente. Insuper etiam ex nostro dono nostra apostolica auctoritate in usu et salario praefati venerabilis monasterii in perpetuum concedimus et confirmamus castrum videlicet in integrum, qui vocatur Biduino, cum territorio ibidem pertinente, et cum omnibus adiacentiis vel pertinentiis suis, quae Ismido per donationis chartulam Domino Deo, et sancto Petro sub iure nostrae romanae Ecclesiae donavit, ea videlicet ratione, ut post diem obitus sui, et de tres filiis suis nominative, Bermundus scilicet, Faraldus et Lotgerius, totum ipsum castrum nostrum in potestate de monachis ex supradictis tres filiis suis medietatem de supra dicto castro teneant et possideant. Mortuo vero uno, portionem illius ad monasterium revertat, et ita prosequentibus, quando aliis (1) obierint, similiter portionis (2) illorum in sancto monasterio revertatur. Censu vero pro iure sancti Petri, sicut ipse Ismido constituit, infra quinque annos tres libras olibani monachi ad altare Sancti Petri persolvant. Haec omnia supradicta loca cum omnibus eorum pertinentiis per huius nostri privilegii auctoritatem monachis ipsius monasterii tenenda et possidenda concedimus in perpetuo, ita ut nullus dux, neque nullus (3) episcopus, neque princeps, neque marchio, neque quaelibet magna parvaque persona de praefatis omnibus rebus, quae inibi pertinere videntur, audeant molestare, vel inquietare, nec non sub divini iudicii promulgatione, et confirmatione, et anathematis interdictione corroborantes decernimus, ut nullus episcopus seu quilibet sacerdotum in eodem venerabili coenobio pro aliqua ordinatione sive consecratione presbyterorum, vel diaconorum, missarumque celebratione, nisi ab abbate eiusdem loci invitatus fuerit, venire ad agendum praesumat; sed liceat monachis ipsius loci cuiuscumque voluerint ordina-

(1) *Lege alii.* (2) *Fortasse portio.* (3) *Lege ullus.*

Donatio castri
Biduini, post
mortem vero
possessorum.

Census a mo-
nachis altari
S. Petri Ro-
mae solven-
dus.

Immunitas a
quacumque
molestia.

Item et ab
ordinarii iurisdictione.

Electio abbatis
penes monachos.

Poena contra inobservantes.

tionis gradum suscipere ubicunque voluerint. Abbates namque qui consecrati erunt de ipsa congregatione cum consilio fratrum communiter eligantur, et ad eum consecrandum quemcumque voluerint episcopum advocent. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis seriem venire aut agere temptaverit, sciat se domini nostri apostolorum principis Petri anathematis vinculo innodandum, et cum diabolo, et eius atrocis (1) pompis atque cum Iuda traditore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi in aeternum ignem concremandum, simulque in voragine tartareoque chaos demersum cum impijs deficiendum. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam, et vitam aeternam a Domino consequatur. Scriptum per manum Petri notarii et scrinarij sanctae romanae Ecclesiae in mense aprilis et indictione undecima.

Script. mense aprilis anno Domini 998,
pontif. Gregorii anno II.

SILVESTER II

PAPA CXLII

Anno aerae Christi comm. DCCCCXCIX.

An. C. 999

Gerbertus, natione Aquitanus, monachus in Aquitania, mox abbas Bobiensis in Italia, qui a Rhemensi archiepiscopatu, quem invaserat, Ioannis XV auctoritate depositus fuerat, postmodum a Gregorio Ravennatensis archiepiscopus dictus, inthronizatus est romanus pontifex die dominica 2 mensis aprilis anno 999, dictusque Silvester huius nominis II. Sedit annos IV, mensem I, dies IX (2) temporibus Basilii et Constantini in Oriente, Othonis III in Occidente imperatorum.

(1) Socijs restituit Balutius, melius vero atrocissimis. (2) Unanimi fere catalogorum, chronicorumque consensu.

Obiit die 11 maii anno 1003, et postridie sepultus est Laterani. Vacavit sedes dies XXXIII (1).

I.

Abbatibus Fuldensibus ius primatus cum facultate synodos habendi confirmatur, eisque more episcoporum ad sedem apostolicam appellandi licentia tribuitur (2). (Alia huic monasterio concessa privilegia leg. in Io. XIII const. Desiderium etc., dat. anno 968 in Agapeto II, Ioan. VIII, Stephano II, et Zachariae const. Quoniam semper etc., dat. anno 751).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio privilegiorum a summis pontif. concessorum. — Abbates Fuldenses a sola sede apostolica consecrandi. — Ius primatiale et synodos vocandi. — Nemini liceat inconsulto abbate sacra habere ad monasterii principale altare. — Monasterium soli apostolicae sedi subiectum. — Abbates ab hac solum iudicandi. — Ius appellandi ad sedem apostolicam. — Usus sandaliorum et dalmaticae. — Dona et decimae monasterio omnino debitae. — Anathema contra inobservantes.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilectissimo in Domino filio Erkanbaldo monasterii Salvatoris Domini nostri Iesu Christi venerabili abbati, et per eum ipsius successoribus in perpetuum.

Pontificii nostri cura nos urget sanctarum omnium Dei Ecclesiarum utilitatibus favere, ac secundum quod unaquaeque in proprio statu mansura sit, congruum eis impertire suffragium. Quo circa, dilectissime fili, omnia quae a praedecessoribus nostris iure ac rationabiliter postulasse visi sunt praedecessores tui, tibi tuisque successoribus perpetuo confirmamus. Monasterium ergo Fuldense, quod Sancti Bonifacii vocabulo viget constitutum in loco qui dicitur Boconia, erga ripam fluminis Fuldaha, cum omnibus cellis, ecclesijs, curtibus ac cunctis ad

(1) Sic legitur in VIII ex Critic. Baron. praef. catalogis. (2) Ex authent. edidit Frid. Schannat inter probat. dioec. et monarch. Fulden.

Exordium.

Confirmatio privilegiorum a Summis Pontif. concessorum.

An. C. 999

Abbates Fuldenses a sola Sede Apostolica consecrandi.

Ius primatiale et synodos vocandi.

Nemini liceat inconsulto abbate sacra habere ad monasterii principale altare.

Monasterium soli Apostolicae Sedi subiectum.

Abbates ab hac solum iudicandi.

Ius appellandi ad Sedem Apostolicam.

Usus sandaliorum et dalmaticae.

Dona et decimae monasterio omnino debitae.

SILVESTER II PP.

477

An. C. 1000

Anathema contra inobservantes.

se pertinentibus, tibi nostri privilegii praeceptione concedimus, largimur, ac confirmamus, ea scilicet ratione, ut nullus inde futurus abbas consecrationem unquam accipere praesumat, nisi ab hac nostra apostolica sede: inter omnia vero totius Germaniae coenobia primum ordinem sedendi, sive iudicandi, et concilium habendi, tibi tuisque successoribus tribuimus: nulli etiam archiepiscoporum, patriarcharum, episcoporum, vel quoquomodo in clero constituto temere, nisi a vobis accepta licentia, super principale altare monasterii vestri missarum solemniam celebrare liceat: nulla etiam persona principis, neque totum, neque partem vestri monasterii alicui mortalium ulla ratione subdere, vel sub beneficii nomine dare praesumat, sed omni tempore soli sanctae nostrae romanae Ecclesiae libera securaque deserviat: si, quod absit, aliquis in eodem monasterio constitutus abbas aliquo crimine infamis fuerit, constituimus, ac apostolica auctoritate indissolubiliter manere sancimus, ut pulsationis discrimen nullum sentiat, donec nostra apostolica sedes iudicii censuram ei imponat: liceat autem tibi, tuisque successoribus in perpetuum episcoporum more, nostro dono nostraque munificentia apostolicam sedem ad vestri defensionem appellare, ac contra omnes aemulos vestros romanae maiestatis scuto vos defensare. Haec denique universa inter totius orbis coenobia vestram Fuldensem abbatiam specialissimo dilectionis affectu perpetuo habere volumus, ac firmiter corroboramus; usum insuper sandalorum ac dalmaticarum secundum quod ab antecessoribus nostris vobis concessum est, concedimus et confirmamus. Prohibemus autem cuiuslibet Ecclesiae sacerdotem vel episcopum in idem Fuldense monasterium quamlibet ditionem habere praeter sedem apostolicam: dona vero et oblationes decimasque fidelium absque ullius personae contradictione firmitate perpetua vobis permaneant. Igitur quicumque huius no-

stri privilegii observator extiterit, omni benedictione repleatur: qui vero quoquomodo hanc nostram praeceptionem violare praesumpserit, iram Dei incurrens in extrema die iudicii amaranata anathemate perditus lucis claritatem nesciat.

Scriptum per manus Antonii notarii et scrinarij sanctae romanae Ecclesiae.

Bene valete.

Datum II kal. ianuarii per manum Ioannis sanctae Albanensis Ecclesiae episcopi, et bibliothecarii sanctae sedis apostolicae anno Deo propitio pontificatus domni Silvestri iunioris papae I, imperante domno Ottone III, pacifici imperii eius anno III, indictione XIII (1).

Dat. die 31 decembris anno Domini 999,
pontif. Silvestri anno I.

II.

Silvester PP. sacram coronam Stephano Hungarorum duci mittit, quem regio quoque nomine cohonestat; variisque concessis privilegijs, Strigoniensem Ecclesiam regni metropolim instituit (2).

SUMMARIUM

Legati Stephani ducis. — Haec legatio Silvestro nocturno visu divinitus obiecta. — Pietas Stephani ducis. — Stephanus se, regnumque S. Petro obtulit. — Diadema, nomenque regum ei conceditur. — Strigoniensis metropolis. — Hungariae regnum et gens tota sub protectione romanae Ecclesiae recipitur; et possidendum Stephano R. eiusque legitimis successoribus conceditur. — Stephani successores sedi apostolicae obedientiam praestare teneantur. — Rom. Ecclesia subiectos non habet ut servos, sed ut filios. — Hungariae regibus crucem ante se, ceu apostolatus insigne gestare conceditur, ecclesijsque tum erectis, tum erigendis episcopos ordinare. — Fausta pontificis apprecatio.

(1) XII legendum monet Schannat, et quidem recte. (2) Ex archivo Traguriensis Ecclesiae depromptum ab Antonio Varantio Dalmata edidit Melchior Inchofer Annal. Eccles. regni Hungar. ad ann. 1000.

Silvester episcopus servus servorum Dei, Stephano duci Hungarorum salutem et apostolicam benedictionem.

Legati Stephani ducis.

Haec legatio Silvestro nocturno visu divinitus obiecta.

Pietas Stephani ducis.

Stephanus rex, regnumque S. Petro obtulit.

Legati nobilitatis tuae, in primis vero charissimus confrater noster Astricus, venerabilis Colocensis episcopus, tanto maiori cor nostrum laetitia affecerunt, ac minori officium suum labore confecerunt, quanto divinitus praemoniti cupidissimo animo illorum adventum de ignota nobis gente praestolabamur. Faelix legatio, quae caelesti praeventa nuntio, atque angelico pertractata ministerio, prius Dei conclusa est decreto, quam a nobis audita fuisset. Vere non volentis, neque currentis, sed secundum Apostolum, miserentis est Dei (a): qui teste Daniele mutat tempora et aetates: transfert regna atque constituit (b): revelat profunda, et abscondita, et novit in tenebris constituta, quia lux cum eo est, quae, sicut docet Ioannes, illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum (c). Primum ergo gratias agimus Deo Patri, et Domino nostro Iesu Christo, qui temporibus nostris invenit sibi David filium Geysae, hominem secundum cor suum, et luce irradiatum caelesti, suscitavit illum pascere Israel populum suum, electam gentem Ungarorum. Deinde laudamus pietatem sublimitatis tuae in Deum, et reverentiam erga sedem apostolicam, cui divina patiente misericordia nullo meritorum nostrorum suffragio praesidemus. Tum vero largitatem liberalitatis, qua B. Petro apostolorum principi, regnum, ac gentem, cuius dux es, cunctaque tua ac te ipsum per eosdem legatos et literas perpetuum obtulisse digno praeconio commendamus. Hoc enim facto egregio aperte testatus es, etre vera talem te merito esse demonstrasti, qualem ut nos te declarare dignaremur, studiose expetivisti. Sed parcimus. Neque enim necesse est, ut quem tot ac talia praeclara pro Christo gesta facinora voce publica clamant, quemque Deus ipse commendat, amplius commen-

(a) Rom. ix. 16. (b) Daniel. ii. 21. 22. (c) Ioan. i. 9.

davimus. Quare, gloriose fili, cuncta a nobis et sede apostolica postulata, diadema, nomenque regum, Strigoniensem metropolim et reliquos episcopatus, omnipotentis Dei ac beatorum Petri et Pauli apostolorum, eius autoritate praemonente, atque ita iubente eodem omnipotente Deo, cum apostolica et nostra benedictione libenter concessimus, concedimus, et impertimur. Regnum quoque a munificentia tua S. Petro oblatum, teque una ac gentem, et nationem Ungaricam praesentem et futuram, sub protectione S. romanae Ecclesiae acceptantes, prudentiae tuae, haeredibus ac legitimis successoribus tuis habendum, tenendum, regendum, gubernandum, ac possidendum reddimus et conferimus. Qui quidem haeredes, ac successores tui quicumque, posteaquam per optimates legitime electi fuerint, teneantur similiter nobis et successoribus nostris per se vel per legatos debitam obedientiam, ac reverentiam exhibere, seque sanctae romanae Ecclesiae, quae subiectos non habet ut servos, sed ut filios suscipit universos, subditos esse ostendere, atque in catholica fide, Christique Domini ac Salvatoris nostri religione firmiter perseverare, eandemque promovere. Et quia nobilitas tua apostolorum gloriam aemulando, apostolicum munus Christum praedicando, eiusque fidem propagando gerere non est dedignata, nostrasque et sacerdotii vices supplere studuit, atque apostolorum principem prae caeteris singulariter honorare; idcirco et nos singulari insuper privilegio excellentiam tuam tuorumque meritorum intuitu haeredes, ac successores tuos legitimos, qui, sicut dictum est, electi, atque a sede apostolica approbati fuerint, nunc et perpetuis futuris temporibus condecorare cupientes, ut postquam tu, et illi corona, quam mittimus, rite iuxta formulam legatis tuis traditam coronatus, vel coronati extiteritis, crucem ante se apostolatus insigne, gestare facere possis et valeas, atque illi possint valeantque: et secundum quod

An. C. 1000

Diadema, nomenque regum si conceditur.

Strigoniensis metropolis.

Hungariae regnum et gentem tota sub protectione Romanae Ecclesiae recipitur; et possidendum Stephano R. eiusque legitimis successoribus conceditur.

Stephani successores Sedi Apostolicae obedientiam praestare teneantur.

Rom. Ecclesia subiectos non habet ut servos, sed ut filios.

Hungariae regibus crucem ante se, seu apostolatus insigne gestare conceditur, Ecclesisque tum erectis, tum erigendis episcopos ordinare.

divina gratia te et illos docuerit Ecclesias regni tui praesentes et futuras, nostra ac successorum nostrorum vice disponere atque ordinare, apostolica auctoritate similiter concessimus, volumus, et rogamus, sicut in aliis litteris, quas in communi ad te, optimatesque regni, et cunctum fidelem populum per nuncium nostrum, quem ad te dirigimus, deferendis plenius haec omnia explicata continentur. Oramus omnipotentem Deum, qui te de utero Matris tuae vocavit nomine tuo ad regnum, et coronam, quique diadema, quod duci Polonorum confectum per nos fuerat, tibi dandum mandavit, augeat incrementa frugum iustitiae suae; novellas plantas regni tui rore suae benedictionis perfundat largiter: regnum tuum tibi, teque regno servet incolumem; ab hostibus visibilibus et invisibilibus protegat; ac post terreni regni molestias in caelesti regno corona adornet aeterna. Data Romae vi kal. april., indictione decimatertia (1).

Fausta Pontificis approcatio.

Dat. die 27 martii anno Domini 1000, pontif. Silvestri anno 1.

III.

Silvester PP. II utrumque monasterium Stabulense et Malmundariense sub sua suscipit protectione, mandatque, ut in abbatis electione ex Stabulensi si dignus reperiat, assumatur (2). Bona monasteriorum horum confirmavit Gregorius V, constit., Tum summae etc., dat. anno 996.

SUMMARIUM

Exordium. — Hotgeri Leodiensis episcopi preces. — Utrumque monasterium sub

(1) Celeberrimo huic monumento bullae nomen addere non auserimus: illud tamen hic referendum putavimus: magnum siquidem apostolicae romanorum pontificum sollicitudinis ad propagandam orthodoxam religionem documentum, illustre filialis regum Hungarorum erga romanam Ecclesiam observantiae, quae non absimilis caeteris in regnis regibusque semper fuit. (2) Ex archiv. monasterii Stabulensis edidit Edmundus Martenne inter vetera monum. huius monast. veter. script. et monument. tom. II.

protectione sedis apostolicae recipitur. — S. Demachus Stabulensis monasterii fundator in eodem condi voluit. — Ex eodem eligendus abbas. — Si ibidem dignior non reperiat, ex Malmundariensi.

Silvester summus et universalis papa, et B. Petri vicarius, servus servorum Dei, venerabili Stabulensium et Malmundariensium abbati Ravengero et omnibus in Christo pie vivere volentibus veram in Domino Iesu dilectionem ac mutuam fraternae charitatis unitatem.

Cum constat post primorum nostrorum parentum praevicationem in liberi arbitrii abusionem genus humanum, ei sententiae addictum, ut et homo capitibus aliorum secundum psalmographi vocem superponatur, ad compescendos scilicet humanae voluptatis illicitos appetitus, et legibus non modo forensibus, verum etiam ecclesiasticis cohibeamur regulis ac rationibus; eoque progressa est auctoritatum institutio, ut sancta sanctorum loca, quae devotione fidelium fundata, cultui divino mancipata, plura a diversis stipendiorum eximia sunt adepta, non solum regalia, sed imperialia ad immunitatem sui expostulent praecepta; verum etiam auctoritatis nostrae ad stabilitatem sui desiderant privilegia. Quapropter rogatu venerabilis Hotgeri Leodiensis episcopi abbatiam Stabulensem vel Malmundariensem antiquorum regum et imperatorum munificentia nobiliter constructam, et semper tam nostrorum praedecessorum auctoritate, quam regia immunitate defensam, sub eadem immunitatis nostrae tuitione suscipimus. Abbatem semper habeant, ea tamen praeponderante ratione, Malmundariensium pace, ut quia beatus Remaclus utriusque monasterii constructor, et Tungrensium antea episcopus et pastor, maluit in altero eorum, idest Stabulensium, locum sepulturae sibi deligere, ipsi primam electionis obtineant vicem, si apud eos melior meritis et instructor litteris inveniat. Si autem non illic, sed Malmundarii melior reperiat, utrique

Exordium.

Hotgeri Leodiensis episcopi preces.

Utrumque monasterium sub protectione Sedis Apostolicae recipitur.

S. Demachus Stabulensis monasterii fundator in eodem condi voluit.

Ex eodem eligendus abbas. Si ibid dignior non reperiat, ex Malmundariensi.

loco praeficiendus potius, quam externis assumptus intromittatur (1).

IV.

Confirmatio S. Urgellensis Ecclesiae, bonorumque, et iurium ad eandem spectantium (2).

SUMMARIUM

Proœmium. — Confirmatio honorum eiusdem Ecclesiae. — Immunitas a quacumque saeculari potestate. — Solitae clausulae.

Silvester episcopus servus servorum Dei, reverendissimo Sallae sanctae Urgellensis Ecclesiae episcopo, tuisque successoribus in perpetuum.

Proœmium.

Desiderium, quod religiosorum praepositorum ordinatione et sanctorum locorum stabilitate permanere monstratur, sine aliqua est Deo auctore dilatione sustentandum, et quotiens in suae utilitatis commodis nostrorum assensus, et sanctae apostolicae auctoritatis exposcitur praesidium, ultro benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et rite pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc nobis quoque potissimum praemium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus conscribatur. Et ideo quia postulasti a nobis, ut praefatum episcopatum sanctae Urgellensis Ecclesiae apostolicae auctoritatis serie muniremus, et omnia ei pertinentia, quae iuste et legaliter habere vel tenere videtur, perenni iure ibidem inviolabiliter permanenda confirmarem, propterea tuis flexi precibus per huius nostrae auctoritatis privilegium statuente decernimus, ut cuncta loca urbana vel rustica, idest, cortes, mansos, salas, castella, casales, vineas, terras, diversaque praedia, culta vel inculta, cum decimis et primitiis suis, colonis vel colonibus

Confirmatio honorum eiusdem Ecclesiae.

(1) Contextus ipse privilegii huius et praecipue inscriptio a caeteris omnibus valde diversa non parvam legenti suspicionem pariet. Nos exploratae relatoris fidei standum putavimus. Datum dicit circa annum 1000. (2) Ex chartulario Ecclesiae Urgellensis edidit Baluzius in appendice Marcae Hispanicae.

suis, et ancillis, et aldionibus, quae ab aliquibus fidelissimis christianis eidem episcopo concessa sunt, sive in comitatu Cerdaniensi pagus Libianensis, Bergitanensis, Palianensis, Ribacurcensis, Iestabiensis, Cardosensis, Anabiensis, Turbiensis, et locum Sanctae Deodatae cum finibus suis; castrum quoque Sanaugia cum finibus suis, Calbiciano, Feners, Submonte, Letone, Clopedera, cum silvis et finibus earum. In pago Ausonensi Castellato et Turrizella cum finibus suis. In Marfano ipsum alaudem, qui fuit de Guisado episcopo. In Gerundense villa Adeiz cum omni alode vel ipsa parrochia; item in Urgello villam, quam dicunt Bascharam cum finibus suis, et ipsam parochiam de Alasse, et ipsam villam de Boxedera, Nocolone, Sardina, Sallelas, cum fevo et alode comitale. In villa Sancti Stephani fevo et alode comitale. In valle Andorra omnes alodes comitales, et ipsam villam de Montanicello vel de Cubilare cum finibus eorum. Castrum de Cartobite cum finibus suis, et villam de Salente cum finibus suis, et ipsum fevum de Archavelle etiam, et monasterium Sancti Petri in Schalas cum omnibus suis pertinentiis. Et ipsam turrem, quae fuit de Marchuz, atque aliam turrem in fines Colsona, quae fuit de Bellone, sive tertiam partem telonei cum pertinentiis mercati, vel omnia, quae per aliqua munimina ad eundem pium locum pertinere videntur, et quod amodo, et in antea tuique successores legaliter adquisituri fueritis, cum magna securitate pacifice et quiete habere vel tenere et possidere debeatis in perpetuum, ita ut nullus rex, nullus princeps, nullus comes, nullus marchio, nullus iudex, neque ulla magna parvaque persona aliquam vim aut invasionem in eodem episcopio neque in suis pertinentiis unquam facere praesumat. Si quis autem temerario ausu, quod fieri non credimus, contra huius nostrae apostolicae confirmationis seriem venire tentaverit, sciat se Domini nostri, apostolo-

Immunitas a quacumque saeculari potestate.

Solitae clausulae.

rumque principis Petri anathematis vinculo innodatum, et cum diabolo et eius atrocissimis pompis, atque cum Iuda traditore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi in aeternum ignem concremandum, simulque et in voragine tartarea demersum cum impiis deficiat. Qui vero custos et observator huius nostri privilegii extiterit, benedictionis gratiam et vitam aeternam a Domino consequatur. Scriptum per manus Petri notarii et scriniarii sanctae romanae Ecclesiae in mense maio, indictione quartadecima.

Script. mense maio anno Domini 1001, pontif. Silvestri anno III.

V.

Confirmatio S. Gerundensis Ecclesiae, bonorumque et iurium omnium ad eandem spectantium (1).

SUMMARIUM

Exordium. — Confirmatio honorum eiusdem Ecclesiae, quae enumerantur.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Odoni, episcopo Sanctae Gerundensis Ecclesiae, tuisque successoribus in perpetuum.

Exordium.

Desiderium, quod religiosorum praepositorum ordinatione, et sanctorum locorum stabilitate permanere monstratur, sine aliqua est Deo auctore dilatione sustentandum, et quotiens in suae utilitatis commodis nostrorum assensus, et sanctae apostolicae auctoritatis exposcitur praesidium, ultro benignitatis intuitu nos convenit subvenire, et rite pro integra securitate ex ratione solidare, ut ex hoc nobis quoque potissimum praemium a conditore omnium Deo in sidereis arcibus conscribatur. Et ideo quia postulasti a nobis, ut praefatum episcopatum Sanctae Mariae Gerundensis Ecclesiae apostolicae auctoritatis protectione muniremus, et omnia ei pertinentia perenni iure ibidem inviolabiliter permanenda confirmarem, videlicet quantum habere vi-

Confirmatio honorum eiusdem Ecclesiae, quae enumerantur.

(1) Ex archivo episcopi Gerundensis edidit idem Baluzius ibidem.

Bull. Rom. Vol. I. 61

detur infra muros civitatis Gerundae vel in eius comitatu, una cum ecclesia S. Felicis martyris, et Sancti Narcissi, quae est iuxta portam civitatis Gerundae, cum omnibus eorum pertinentiis, et ecclesiam Sanctae Mariae, quam dicunt episcopalem, simulque cum ipso alaude, vel fiscus quem dicunt Fontanetus, et fonte Edeta, et Apiliares, et Ventinaco, et muro, et murello de Palatiolo, et ipsam fontem. Haec omnia cum decimis, et primitiis, et oblationibus, et servitium fiscale, et ipsum alaudem, quem dicunt Parietes Rufini cum terminis et adiacentiis suis, et omnes ecclesias parrochiales vel appendicios, qui sunt in omni comitatu Gerundae et cum decimis, et primitiis, et oblationibus fidelium, et alaudes, quae ad ipsas ecclesias pertinent vel habere videntur, et tertiam partem de ipsa moneta de civitate Gerunda, simul cum censu de ipsis Iudaeis, atque tertiam partem de ipso teloneo de ipsis mercatis, de praedicta civitate, vel de eius comitatu, et tertiam partem de ipsis pasquariis de praedicto comitatu. Et in comitatu Bisuldunensi ipsum alaudem quem dicunt Bascara, et ipsum alaudem de Crispiana, cum eorum terminis et adiacentiis. Et cellam Sancti Laurentii, quae est super castrum Bebeta, quemadmodum Fredolo per praecipua regalia detinet. Et ecclesiam Sancti Martini, quae est in locum quem dicunt Calidas, cum omnibus quae habere videntur. Et omnes ecclesias parrochiales vel appendicias, quae in praedicto comitatu Bisuldunensi sunt, qui sunt de praedicta sede vel esse debent, cum decimis, et primitiis, et oblationibus, et alaudes, quae ad ipsas ecclesias pertinent, cum tertia parte de teloneo, et mercatos suos, et ipsos pasquarios. Et in civitate Empurias omnia quantum ibi praedicta sedes habet, cum ipso censu de ipso mari. Et in comitatu praedicto Empuriensi ipsum alaudem, quem dicunt Uliano cum terminis et adiacentiis suis, et cum servitio fiscale, et ecclesias, quae ibi sunt

fundatae cum decimis, et primitiis, et oblationibus, quae ad eas ecclesias pertinent. Et ecclesiam Sancti Iohannis, quae est in Bederga cum decimis, primitiis, et oblationibus. Et omnes ecclesias parochiales cum earum appendiciis, quae in praedicto comitatu Emporitense sunt una cum decimis, et primitiis, et oblationibus, quae sunt de ipsis ecclesiis. Et in Petralata ecclesiam Sancti Martini cum decimis, et primitiis et oblationibus suis. Et in comitatu Petralatensi ecclesiam Sanctae Mariae cum decimis, et primitiis, et oblationibus, et alaudibus suis. Et omnes ecclesias parochiales cum earum appendiciis, quae sunt in comitatu praedicto Petralatensi cum earum decimis, et primitiis, et oblationibus, et alaudibus. Et tertiam partem de teloneo de ipsis mercatis, et tertiam partem de ipsis pascuariis. Et ut absque iugo seu ditone cuiuscumque personae eum stabilire nostri privilegii pagina corroboraremus. Propterea tuis flexi precibus, per huius nostrae auctoritatis privilegium statuente decernimus ut cueta loca etc., ita ut nullus iudex, nullus marchio etc. Qui vero custos etc. (*Omnia ut supra in privilegio Urgellensi*).

Scriptum per manum Petri notarii, scriniarii sanctae Romanae Ecclesiae in mense decembri, indictione prima. Bene valete.

Script. mense decembri anno Domini 1002, pontif. Silvestri anno iv.

VI.

Confirmatio privilegiorum a Nicola PP. I et Ioanne VIII (1) Vizeliacensi monasterio concessorum (2).

SUMMARIUM

Postulatio Roberti abbatis. — Confirmatio privilegiorum a praedecessoribus pontificibus concessorum. — Libertas et immunitas monasterii. — Cuiquam quidquam

(1) Haec vide suis locis. (2) Edidit Dacherius in Spicil., tom. III, Hist. Vezeliaci lib. 1.

bonorum ab eodem alienare quovis titulo interdicitur. — Libera abbatis electio penes monachos. — Nullum dandum vel recipiendum pretium pro ordinationibus. — Omnimoda monasterii exemptio ab episcopi iurisdictione. — De recipiendis monachis. — Anathema in refragantes.

Silvester episcopus servus servorum Dei, Roberto religioso abbati sancti Vizeliacensis coenobii, omnique congregationi eiusdem monasterii in perpetuum.

Quotiens illa a nobis tribui sperantur, quae rationi incunctanter conveniunt; animo nos decet libenti concedere, et petentium desideriis congruum impertire suffragium: atque ideo, quia postulasti a nobis quatenus privilegium sedis apostolicae monasterio Vizeliaco, cui praesesse dinosceris, quod constat olim a Gerardo nobilissimo et christianissimo viro, nec non et Bertha uxore eius, in honore Domini et Salvatoris nostri Iesu Christi, et veneratione beatissimae Mariae Genitricis eiusdem Domini nostri, constructum in regno Burgundiae in parochia Augustodunensi, in pago Avalensi; quodque a praefatis fundatoribus B. Petro apostolorum principi liberali devotione, et testamenti pagina collatum est, facere deberemus, veluti a praedecessoribus nostris pia memoriae Nicolao papa atque Ioanne iamdudum factum fuisse; inclinati precibus tuis libenter fieri decrevimus; per quod apostolicae auctoritatis privilegium confirmamus, atque statuimus, ut nulli imperatorum, nulli unquam regum, nulli antistitum, nulli quacumque praedito dignitate, nulli cuiquam alii de omnibus rebus mobilibus et immobilibus, quae eidem monasterio a iam dictis fundatoribus, vel ab aliis quibuscumque personis collatae, et concessae, vel in futurum a quolibet de proprio fuerint iure donatae, sub cuiuslibet causae occasionisve specie liceat minuere, vel auferre, neque suis usibus applicare: sed cuncta, quae ibi oblata sunt, vel offerri contigerit a praesenti XIV indictionis tempore illibata, et sine inquietudine, in sustentatione iam

Postulatio Roberti abbatis.

Confirmatio privilegiorum a praedecessoribus Pontificibus concessorum.

Libertas et immunitas monasterii.

Cuiquam quidquam bonorum ab eodem alienare quovis titulo interdicitur.

Libera abbatis electio penes monachos.

dicti monasterii, et usibus abbatum et monachorum sub regula patris Benedicti ibi Deo militantium, volumus atque praecipimus possideri; ea videlicet conditione, ut nullus successorum nostrorum pontificum in hac sancta sede, cui Deo auctore servimus, unquam vel usquam quiddam de eisdem rebus cuiquam beneficere, commutare, aut sub censu quolibet concedere per futura tempora patiat. Sed censum tantummodo in testamento traditionis a fundatoribus, qui ex eodem monasterio hanc sanctam sedem romanam haeredem fecerunt, etiam delegatum: unam videlicet libram argenti annis singulis successores nostri accipientes pia paternitatis suffragium eidem monasterio, et tibi, successoribusque tuis ac monachis sub iam dicti patris regula ibidem degentibus, sollicitudine pastorali vigilantiter contra omnes infestantes impendere studeant. Item constituimus, ut obeunte abbate dicti monasterii non alius ibi quacumque obreptionis astutia ordinetur, nisi quem consensus monachorum secundum timorem Dei et institutionem regulae B. Benedicti elegerit, et huius apostolicae sedis pontifex providerit, ordinandum. Unde constituimus, et apostolica auctoritate censemus, atque per hoc nostrum apostolicum privilegium confirmamus, ut nullus rex, aut pontifex, vel abbas, aut comes, vel qualiscumque magna parvaeque persona avaritiae cupiditate corruptus, aut diabolica suggestionem deceptus audeat vel praesumat contra tuum honorem, o venerabilis Roberte abbas, qualicumque modo insurgere, vel in tuo loco aut de tuo honore molestias tibi inferre, vel de omnibus rebus monasterii, quae tibi tuisque decessoribus a nobis nostrisque antecessoribus per paginam privilegii concessa atque firmata sunt, aliquas invasiones, vel rapinas sive violentias inferre; si non vult auctoritate Dei, et sancti Petri, et nostra apostolica excommunicatione, a corpore et sanguine Domini nostri Iesu Christi, et ab in-

gressu Ecclesiae noverit se esse disiunctum.

Hoc quoque capitulo praesenti subiungimus, ut locum avaritiae secludamus, nulli unquam liceat de regibus, nulli de episcopis vel sacerdotibus vel de quibuscumque fidelibus, per se suppositamve personam, de ordinatione eiusdem abbatis, aut clericorum vel presbyterorum, aut de largitione chrismatis, vel de consecratione basilicae, vel de quibuscumque causis ad idem monasterium pertinentibus audere in qualibet specie, exenii loco quicquam accipere, neque eundem abbatem pro ordinatione sua aliquid dare; neque episcopus civitatis, ipsius parochiae, nisi ab abbate ipsius monasterii invitatus ibidem publicas missas agat, neque stationes in eodem coenobio indicat, ne servorum Dei quies quocumque modo populari conventu valeat perturbari, neque mansionaticos exinde praesumat exigere. Susceptionem autem fidelium, aut religiosorum virorum, atque beneficentiam, quam iubet Apostolus cunctis exhibendam, pro possibilitate loci et facultatum, non modo ibidem fieri denegamus, verum etiam suademus. Si quis vero regum, episcoporum, sacerdotum, abbatum, iudicum, comitum, aut saecularium personarum contra hanc nostrae institutionis paginam venire tentaverit, percussus apostolico anathemate, potestatis honorisve sui dignitate careat, reumque se coram divino iudicio cognoscat, et nisi ea, quae a se male acta sunt desolverit, a sacratissimo corpore Domini nostri Iesu Christi alienus fiat atque aeterno examini districtae ultionis subiaceat. Cunctis autem eidem loco iuxta servantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi quatenus et hic fructum bonae actionis recipiant, et apud districtum iudicem praemia aeternae pacis inveniant (1).

(1) Desunt chronologici characteres.

Nullum dandum vel recipiendum pretium pro ordinationibus.

Omnimoda monasterii exemptio ab episcopi iurisdictione.

De recipiendis monachis.

Anathema in refragantes.

VII.

Arnulphi Rhemensis archiepiscopi restitutio in iura Rhemensis Ecclesiae, a qua fuerat depositus (1).

SUMMARIUM

Prooemium. — Arnulphus non iniuria depositus. — Eius tamen depositio inconsulta romana sede facta. — Restitutio per pontificem. — Prout etiam iurium omnium. — Arnulpho crimen ullum opponi depositionis causa interdicitur. — Bona Rhemensis Ecclesiae in integrum eidem redduntur. — Anathema contra violatores decreti huius.

Silvester episcopus servus servorum Dei, dilecto in Christo filio Arnulpho Sanctae Rhemensis Ecclesiae archiepiscopo.

Prooemium. — Arnulphus non iniuria depositus. — Eius tamen depositio inconsulta Romana Sede facta. — Restitutio per Pontificem. — Prout etiam iurium omnium. — Arnulpho crimen ullum.

Apostolici culminis est non solum peccantibus consulere, verum etiam lapsos erigere, et propriis privatos gradibus reparatae dignitatis insignibus informare, ut Petro solvendi libera sit potestas, et romanae gloriae ubique fulgeat dignitas. Quapropter tibi Arnulpho Rhemensi archiepiscopo, quibusdam excessibus pontificali honore privato, subvenire dignum duximus, ut quia tua abdicatio romano assensu caruit, romanae pietatis munere credaris posse reparari. Est enim Petro ea summa facultas, ad quam nulla mortalium aequiparare valeat felicitas. Concedimus ergo per huius privilegii nostri statuta, tibi baculo et anulo redditis, archiepiscopali officio fungi, et omnibus insignibus, quaecumque ad sanctae metropolitim Rhemensis Ecclesiae pertinent, solito more perfrui. Pallio solemnitatibus statutis utaris, benedictionem regum Francorum et tibi subiectorum episcoporum obtineas, et omne magisterium, quod tui antecessores habuisse visi sunt, nostra auctoritate apostolica geras. Praecipimus etiam, ut nullus mortalium in synodo, aut in quacumque parte, abdicationis tuae

(1) Ex codice S. Remigii Rhemensis a Sirmondo descript. primum edidit Coletus, Concil. tom. xi.

crimen tibi quoquo modo opponere praesumat, vel hac occasione in improprietate contra te verba exardescat; sed nostra te ubique auctoritas muniat, etiamsi conscientiae reatus accurrat. Confirmamus insuper tibi et concedimus archiepiscopatum Rhemensem in integrum cum omnibus episcopatibus sibi subiectis, seu cum omnibus monasteriis, plebibus, titulis et capellis, atque curtibus, castellis, villis, casalibus, et cum omnibus rebus ad Ecclesiam Rhemensem pertinentibus, salvo et inviolabili testamento B. Remigii Francorum apostoli. Statuentes apostolica censura sub divini obtestatione iudicii, et anathematis interdictione, ut nulli unquam nostrorum successorum pontificum, vel alicui libet magnae parvaeque personae hoc nostrum privilegium infringere liceat. Si quis vero, quod absit, hoc romanum decretum violare tentaverit, anathema sit (1).

(1) Labet hic adnotata a Gabriele Cossartio sublicere: *Iam restitutum a Gregorio V Silvestri decessore Arnulphum supra diximus ex Aymoino in Vita S. Abbonis cap. xii, quo fit, ut existimem, hanc non Silvestri, sed Gregorii epistolam esse; et librarii sive inscilla, sive incuria, mendum hoc irrepsisse. Quod si quis eam asserere Silvestro pertinaciter velit, hoc dicat: voluisse Silvestrum hoc iudicio sic Arnulphum restituere, ut eum ob crimina deiectionem esse declararet: idque publico monumento testatum relinqueret: hoc enim facit, dum et reatus conscientiae meminit et quibusdam excessibus pontificali honore privatum asserit. Intererat enim Silvestri, qui ante pontificatum Gerbertus dictus, et Rhemensi primum, ac deinde Ravennensi archiepiscopatu potitus, non videri insontem Arnulphum, ne calumnia ipsum olim oppressisse diceretur. Eius ergo condemnationem abrogare se dicit, non quod fuerit iniusta per sese, sed quod Romano assensu caruerit. Quae coniectura si locum aliquem habeat, censeri debet prior Arnulphi per Gregorium V restitutio, non supremo iudicio facta, sed legitimo iudicio praemissa. Altera haec Cossartii coniectura cum temporibus illis accommodata magis visa nobis sit, suprascriptum decretum inter Silvestri bullas reposuimus. Sequatur lector quam maluerit sententiam: decretum sive Gregorio, sive Silvestro tribuat, nihil nostra interest, dummodo suppositionis illud non arguat.*

opponi depositionis causa interdicitur.

Bona Rhemensis Ecclesiae in integrum eidem redduntur.

Anathema contra violatores decreti huius.

IOANNES XVII

PAPA CXLIII

Anno aerae Christi comm. MIII.

Ioannes decimus septimus, natione romanus, qui dicebatur Sicco, ordinatus est romanus pontifex die dominica 13 mensis iunii anno 1003, dictus est Ioannes XVII, ne confunderetur cum nuper expresso Ioanne antipapa, sub cuius nomine eo numero notato (1) extabant sparsae toto orbe pro occasionum diversitate epistolae ac bullae. Sedit in pontificatu menses v, dies xxv (2). Quare obiisse dicendus est die 7 mensis decembris eiusdem anni 1003. Sepultus est autem in basilica Lateranensi. Vacavit sedes dies xix.

IOANNES XVIII

PAPA CXLIV

Anno aerae Christi comm. MIII.

Ioannes decimus octavus, natione romanus, qui dicebatur Fasanus, de regione secus porta Metrovi (3), ordinatus est romanus pontifex die dominica 26 mensis decembris anno 1003. Sedit annos v, menses v (4), imperantibus in Oriente Basilio et Constantino imp.; in Occidente vero Henrico II, nondum coronato. Obiit circa finem mensis maii anni 1009, et sepultus est in basilica Vaticana (5).

(1) Ut asserit Papebrochius in Conatu chronico-historico. (2) Ita habetur in tribus Vignolii catalogis. (3) Addit in Vignolii catalogus. (4) Ut ostendit Pagius. (5) Supradict. viii ex Critic. Baron. praef. catalogis scribit vacasse sedem d. xix, quamvis hoc in tanta temporum obscuritate asseri vix possit

I.

Privilegium confirmationis et exemptionis pro monasterio S. Florentii Salmuriensis in dioecesi Andegavensi (1).

SUMMARIUM

Monasterium hoc a Carolo Magno constructum, ac privilegiis munitum fuit in Glonna. — Confirmatio privilegiorum huiusmodi. — Monasterium idem a Theobaldo comite restauratum in Salmuro. Eius exemptio a quacumque potestate. — Anathema contra illud sibi usurpantes, vel coementes, et contra molestiam aliquam ei inferentes. — Concessio privilegiorum. — Enumeratio et confirmatio bonorum.

Ioannes episcopus servus servorum Dei, dilecto filio Roberto venerabili abbati monasterii S. Florentii confessoris Christi, siti in loco qui dicitur Salmurus, eiusdemque successoribus, cunctisque in eodem loco commorantibus fratribus perpetuum vale.

Convenit apostolico moderamini pia religione pollentibus benivola compassione succurrere, et promptum animi impertiri assensum. Tunc enim lucri potissimum praemium apud conditorem omnium Deum reponitur, quando venerabilia loca opportune ad statum rectitudinis sunt perducta. Igitur quia postulasti a nobis, quatenus monasterium S. Florentii confessoris Christi, situm in loco qui dicitur Salmurus, in territorio Andegavensi, privilegiis sedis apostolicae decoraretur; libenti animo petitioni tuae adsensum damus. Quia vero ipsum monasterium olim a Carolo imperatore nobiliter constructum fuerat in loco vocabulo Glonna, ubi S. Florentius post diutinam vitam spiritum caelo reddidit, et praeceptis imperialibus atque privilegiis cum amplissimis possessionibus roboratum, atque ditatum est. Similiter a Ludovico cognomento Pio eius filio omnis fiscalis exactionis, vel cuiuscumque legalis seu officariae pensionis, simul etiam synodalis debiti omnium ecclesiarum, quae ipsi monasterio subiacent in-

(1) In historia monasterii huius edidit Martenne ex mss. in collectione Veter. Script., tom. v.

Monasterium hoc a Carolo Magno constructum, ac privilegiis munitum fuit in Glonna.